

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı

MESLEK ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM PROGRAMINA İLİŞKİN
DURUM, İHTİYAÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Mine GÖRÜCÜLER
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL

Burdur, 2024

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**MESLEK ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM PROGRAMINA İLİŞKİN
DURUM, İHTİYAÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Mine GÖRÜCÜLER
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL

Burdur, 2024

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK LİSANS/DOKTORA JÜRİ
ONAY FORMU**

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 09/12/2024 tarih ve 545/5 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 31/12/2024 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Mine GÖRÜCÜLER'in Meslek Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Mesleki ve Teknik Eğitim Programına İlişkin Durum, İhtiyaç ve Çözüm Önerileri konulu tez çalışması Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL

ÜYE : Doç. Dr. Nuray KISA

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Hatice İNAL

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[X] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[] Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Mine GÖRÜCÜLER

Tarih

İmza

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimi sürecinde desteğini esirgemeyen, her an yanımda olan, yönlendirmeleri ve dönütleri ile ufkumu açarak ilham veren, çalışma motivasyonumu sürekli olarak arttıran çok kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL’a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımda en büyük destekçim olan eşim Mustafa GÖRÜCÜLER’e, zamanlarından alarak çalıştığım ve bu durumu büyük olgunlukla karşılayan hayatımı anlamlandıran kızım Esma GÖRÜCÜLER’e oğlum M.Tuna GÖRÜCÜLER’e sonsuz sevgimi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca sevgili meslektaşlarım Aslı Kaya ve Yıldız Emektar Akman’a destekleri için şükranlarımı sunuyorum.

**Meslek Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Mesleki ve Teknik Eğitim
Programına İlişkin Durum, İhtiyaç ve Çözüm Önerileri
(Yüksek Lisans Tezi)**

Mine GÖRÜCÜLER

ÖZ

Bu araştırma, mesleki ve teknik eğitim programlarının geçmişten günümüze kadar değişimi göz önünde bulundurulduğunda var olan durumunu ve ihtiyaçların giderilme yollarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, fenomenoloji (olgubilim) çalışmasına dayanmakta olup araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Katılımcılar amaçlı örneklem yöntem kapsamında kullanılan maksimum çeşitliliğe göre seçilmiştir. Görüşme 38 meslek öğretmeni ile yüz yüze yapılmış, ulaşılan veriler analiz edilerek, kategori ve alt kategoriler belirlenmiştir. Kategori ve alt kategorilerde frekans ve yüzdelik dilimleri belirlenerek, öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırmada, program öğeleri ve paydaşlar bağlamında mesleki ve teknik eğitim programlarının var olan durum ve ihtiyaçları hakkında katılımcıların öneri ve görüşleri alınmıştır. Bu verilere göre, program öğelerinin genellikle öğrenciye uygun olduğu fakat sektör ihtiyaçlarını karşılamada bazı alanlarda yetersiz kaldığı, öğretmenlerin ise teknolojik gelişmelere göre hizmet içi programlara ihtiyaç duyduğu görülmüştür. İçerik yoğunluğunun düzenlenerek sektör ihtiyacına ve öğrenci seviyesine uygun hale getirilmesi gerektiği görüşüne ulaşılmıştır. Eğitim durumları bağlamında ders kitaplarında bulunan video içeriklerinin çoğaltılması, ders içerik ve saatlerinin düzenlenmesi, ders içeriğine göre atölye ve donanım eksikliklerinin tamamlanması gerektiği görülmüştür. Paydaşlar bağlamında, öğrencilere yönelik ilgi yetenek taramalarının yapılması, ortaokul sürecinden itibaren öğrencilere ve velilere alan tanıtımlarının yapılması, öğretmenlerin ise alanlarının gelişimlerine uyum sağlamalarına katkı sağlamak için düzenli hizmet içi eğitim programlarına katılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sektör- okul işbirliğinin yapılarak, öğrencinin mesleğe uyumunu ve istihdamını sağlamada katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Yükseköğretim bağlamında ise mesleki ve teknik eğitim mezunlarının yükseköğretime devamını sağlayacak düzenlemenin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki ve Teknik Eğitim, Mesleki ve Teknik Eğitimde İhtiyaçlar, Mesleki ve Teknik Eğitime Yönelik Öneriler, Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişimi.

Sayfa Adedi: 103

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Funda UYSAL

**Situation, Needs and Solution Suggestions Related to Vocational and
Technical Education Program According to The Opinions of Vocational
Teachers
(Master Thesis)**

Mine GÖRÜCÜLER

ABSTRACT

This research aims to reveal ways to meet the existing situations and needs of vocational and technical education programs by taking into account the changes from past to present. The research is based on a phenomenology study, and the research data was collected using the interview form prepared by the researcher. The interview was conducted face to face with 38 vocational teachers, the data obtained was analyzed and categories and subcategories were determined. Frequencies and percentages were determined in the context of categories and subcategories, and teachers' opinions were included.

In this research, suggestions and opinions of participants were taken about the current situation and needs of vocational and technical education programs in the context of program elements and stakeholders. According to these data, it has been seen that the program elements are generally suitable for the student, but are inadequate in some areas to meet the needs of the sector, and teachers need in-service programs according to technological developments. Content density needs to be regulated and made suitable for sector needs and student level. In the context of educational situations, it was deemed necessary to increase the video content in the textbooks, organize the course content and hours, and complete the deficiencies in workshops and equipment according to the course content. In the context of stakeholders, it has been concluded that interest and talent screenings are carried out for students, field introductions are made to students and parents starting from the secondary school period, and teachers participate in regular in-service training programs to contribute to their adaptation to the development of their fields. In addition, it was concluded that sector-school cooperation will contribute to the student's adaptation to the profession and employment. In the context of higher education, it has been concluded that regulations should be made to ensure the continuation of vocational and technical education graduates in higher education.

Key Words: Development of Vocational and Technical Education, Needs in Vocational and Technical Education, Recommendations For Vocational and Technical Education, Vocational and Technical Education.

Page Number: 103

Supervisor : Assistant Professor Funda UYSAL

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.2.1. Alt Problemler	4
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlılar	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Kuramsal Çerçeve	7
2.1.1. Mesleki ve teknik Eğitimin Amacı, Önemi ve Özellikleri.. ..	7
2.1.2. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	9
2.1.2.1. Osmanlı Dönemi	9
2.1.2.2. Cumhuriyet Dönemi.....	14
2.1.3. Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu.....	18
2.1.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Programının Geliştirilmesi.....	23
2.1.5. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarının Gelişimi.....	27
2.1.7. Mesleki ve Teknik Eğitimin Yararları.	31
2.1.8. Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları.	33
2.2. İlgili Araştırmalar	42
BÖLÜM III	47
YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırma Modeli	47

3.2. Katılımcılar.....	48
3.3. Veri Toplama Süreci ve Veri Toplama Aracı	50
3.4. Verilerin Analizi.....	51
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik	52
BÖLÜM IV	53
BULGULAR VE YORUM.....	53
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	53
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	57
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	62
BÖLÜM V	70
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	70
5.1. Sonuç ve Tartışma	70
5.2. Öneriler.....	72
KAYNAKÇA.....	76
EKLER.....	82
EK-1	84
EK-2	86
ÖZGEÇMİŞ	89

KISALTMALAR

HBÖGM: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

İKMEP: İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi

LGS: Liseye Geçiş Sınavı

LİME: Lise Mezunlarının Meslek Edindirme Projesi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

MESEM: Mesleki Eğitim Merkezi

METARGEM: Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi
Başkanlığı

METEK: Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Arttırılması Projesi

METK: Milli Eğitimin Temel Kanunu

MTAL: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

MTEGM: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

MYK: Mesleki Yeterlilik Kurumu

MYO: Meslek Yüksek Okulu

OSANOR: Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi projesi

OSB: Organize Sanayi Bölgesi

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

UMEM: Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Katılımcıların Veri Toplanan Alanlara Göre Dağılımı.....	49
Tablo 2. Katılımcıların Görev Sürelerine Göre Dağılımı.....	49
Tablo 3. Alt Problemlere Yönelik Veri Toplama Süreci ve Veri Toplama Araçları	50
Tablo 4. Alt Problemler, Veri Toplama Süreci ve Veri Analizi.....	51
Tablo 5. Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarına İlişkin Var Olan Duruma Yönelik Meslek Öğretmenleri Görüşleri.....	53
Tablo 6. Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarına İlişkin İhtiyaçlara Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	57
Tablo 7. Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarına İlişkin İhtiyaç Bazında Önerilere Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	62

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sekiller

Sayfa

Şekil 1. Mesleki ve teknik eğitim paydaşları.....	8
Şekil 2. Mesleki ve teknik eğitim süreci.....	19
Şekil 3. Mesleki ve teknik eğitim kurumları grafiği.....	22
Şekil 4. Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme süreci.....	25
Şekil 5. Eğitim ihtiyacının belirlenmesi süreci.....	27
Şekil 6. Nitel veri analizi.....	47

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin kuramsal çerçeve doğrultusunda, problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın amacına, önemine, sınırlılıklarına ve sayıltılarına yer verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Nitelikli işgücünde, verimliliğin artırılmasındaki en önemli temel faktör eğitimidir. Bir ülkenin gelişmişlik seviyesiyle doğrudan ilgili olan mesleki eğitimin, beşeri ve iktisadi kalkınmadaki önemi yadsınamaz (Albayrak, 2020). Mesleki ve teknik eğitim, hem bireysel hem de toplumsal yaşamda gerekli olan meslekler için sahip olunması gereken bilgi, beceri, davranış ile mesleğe yönelik alışkanlıkların kazandırılması sürecidir. Bir ülkenin gelişmişlik seviyesi ne kadar ileride ise mesleki eğitimde de o kadar önde olduğu söylenebilmektedir (Albayrak, 2020). Eğitimin en önemli bölümlerinden olan mesleki ve teknik eğitim, ulusların bireysel, toplumsal, sosyal ve ekonomik gelişmesine katkı sağlayacak potansiyele sahiptir (Öğütlü, 2022). Bu bağlamda bir devletin ekonomik olarak kalkınması ile vatandaşlara sunulan eğitimin kalitesi birebir ilişkili bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar, toplumlarda eğitim düzeyi %0,7 oranında arttığı zaman ekonomik düzeyin de %1 oranında arttığını göstermektedir (MEB, 2022, s.70). Ülkelerin bahsedilen kazanımları elde etmeleri için eğitimin kalitesini yükseltmeleri gerekmektedir. Bu duruma ulaşmak için ise amaca uygun program geliştirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Çünkü eğitim sisteminin başarısını etkileyen en önemli faktörlerden bir tanesinin nitelikli bir eğitim programı olduğu bilinmektedir (Yavuzarslan, Arslan ve Arslan, 2020). Hazırlanan mesleki ve teknik eğitimin sürdürülebilir olmasında programların önemi büyüktür. Ülkelerin milli hedefleri doğrultusunda belirlenen mesleki ve teknik eğitim politikasına uygun hazırlanan programların, eğitim-istihdam-üretim bağının devamlı olarak işlemesi için, amacına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Bahsedilen bağın işlevsel olarak

sürdürülebilmesi açısından bugünün ihtiyaçlarına uygun olan alanlarda eğitim ve öğretime devam edilmelidir. Bu bağlamda bu araştırmada da mesleki ve teknik eğitim programına ilişkin mevcut durum ortaya konmaya çalışılmıştır.

Cumhuriyet öncesi dönemde, 1912’de mesleğe yönelik okullar, sektöre yönelik işyeri içinde olup, okulların ders programları ise meslek okulları tarafından hazırlanıp bakanlığa onaylatılmıştır (Kılınç, 2020). Ayrıca okullara alınacak öğrenci sayısı bölgenin ihtiyacına göre bakanlık tarafından belirlenmiştir. Dünya’da sanayi devriminden sonra Türkiye de ise cumhuriyet döneminden sonra mesleki eğitimle beraber geleneksel eğitimden formal eğitime geçilmiştir (Özer, 2020). Formal öğrenmelere uygun öğretim programları ortaya çıkmıştır. Maurice ve diğerleri (1986) yeterlilikler ve organizasyonel sisteme dayalı ülkelere göre mesleki eğitim yaklaşımları önermiştir. Almanya gibi yeterlilikler uzayına sahip ülkelerde bireyler mesleki becerilerle yetiştirilirken Fransa gibi organizasyonel uzaya sahip ülkelerde genel becerilere öncelik verilerek mesleki becerilerin mesleğe başlayınca öğrenileceğini öngören eğitim programları da hazırlamıştır (Özer, 2020). 1927 yılında 1052 sayılı kanunla vilayetlerce açılmış, programların hazırlanma yetkisi Maarif Vekaletine verilmiştir (Kılınç, 2020). Türkiye’de ise 2006 yılından itibaren uygulanmaya başlanan Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) kapsamında mesleki ve teknik eğitimde değişikliklere gidilerek, mesleki eğitim kurumlarının öğretim programları değiştirilmiş ve modüler bir yapıya dönüşmüştür (Demirer, 2018). Mesleki eğitimin modüler sistemde yapılması ile öğrencilerin motivasyon ve öğrenmelerini değerlendirebilme becerileri artmıştır (Berk, 2018). İlerleyen süreçte modüler sistemin uygulamasında aksaklıklar görülmüştür. Berk’in (2018) ifade ettiği gibi öğrencinin bir modülün amaçlarına yetkinliği kanıtlanmışsa o parça atlanabilir demektir. Fakat, mesleki ve teknik eğitim kurumlarında süreç böyle işlememiş tüm öğrencilere alanına ait modüller yeterliliğine bakılmaksızın verilmiştir. Halbuki, MEB (2023) “mesleki ve teknik eğitim programları sektörün ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir” görüşünde olmasına rağmen bu durumun sektöre bakıldığı zaman tam manasıyla uygulanamadığı gözlenmektedir. Şöyle ki günümüzün ihtiyaçlarına cevap veremeyen, yeterince bilgi ve beceri ile donanmamış mesleki eğitim mezunları, iş piyasasına girdiklerinde tekrar eğitime gereksinim duymaktadır. Bu durum, işverenlere maliyet unsuru olarak yansımaktadır. Bu nedenle, işverenlerce mesleki ve teknik eğitim mezunlarının tercih edilmesinin

ayrıcalığı kalmamakta, tercih edildiğinde ise mesleki eğitim almış bireylere genel ortaöğretim mezunu bireylerle aynı ücret verilmektedir (Akgün, 2019, akt. Demirer ve Dal, 2020). Bu ve benzer nedenlerden dolayı 2006'dan beri devam eden modüler sistem güncellenen programlarla “meslek alanında uzmanlaşma”nın yerini “akademik ve becerilere odaklanmak” almıştır (Demirer ve Dal, 2020). Çerçeve programlarına bakıldığında haftalık ders saatinin 9, 10 ve 11. sınıflarda derslerin ve saatlerinin değişmediği görülmüştür (MEGEP, 2017).

Türkiye'deki mevcut duruma bakıldığında, mesleki ortaöğretim anlamında 53 alan bazında 114 dalda eğitim verilmektedir (MEB, 2024). Verilen eğitimler alanlara uygun olarak hazırlanan çerçeve öğretim programı temel alınarak uygulanmaktadır (MEB, 2023). Fakat Mesleki ve Teknik Eğitim yapılan okullarda bölgesel ihtiyaçlar yok sayılabilmekte (Yağız ve Çelikten, 2023), milli tematik okulların yetersiz olması ve mesleki eğitimin paydaşlarla işbirliğinde yetersiz kalması nedeniyle mesleki ve teknik eğitimde birçok problem görülebilmektedir. Aslında mesleki ve teknik eğitim programları hazırlanırken bölgesel farklılıkların dikkate alınması gerekmektedir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001, s. 140-141). Bu bağlamda her ilde bulunan il mesleki eğitim kurullarında yerel yönetim temsilcileri ile sektör temsilcilerinin iş birliği içinde bulunarak bölgesel anlamda ihtiyaç analizinde bulunması, ihtiyaca uygun tematik okulların açılması önem teşkil etmektedir. Osmanlı döneminde, Erzurum ve Trabzon'da açılan süt okulları, Aydın Seydiköy çevresinde yetişen üzümleri kullanmak amacıyla bağcılık, bahçıvanlık ve ipekçilik mektebinin açılması aslında o dönemlerde dahi tematik okulların olduğunu göstermektedir (Kılınç, 2020, s.80-125).

İşte bu çalışmada da mesleki eğitime yönelik sorunlar benzer şekilde ele alınmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin sürdürülebilir olmasında programların önemi büyüktür. Ülkelerin milli hedefleri doğrultusunda belirlenen mesleki ve teknik eğitim politikasına uygun hazırlanan programların eğitim-istihdam-üretim bağının devamlı olarak işlemesi için amacına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Bahsedilen bağın işlevsel olarak sürdürülebilmesi açısından bugünün ihtiyaçlarına uygun olan alanlarda eğitim ve öğretime devam edilmelidir. Yapılan bu araştırmayla da mesleki ve teknik eğitim programına yönelik aksaklıklar belirlenerek, onları giderilmeye katkı sağlayabilecek, problemlere çözüm sunabilecek hem bireysel hem de toplumsal kalkınmaya destek sağlayabilecek öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarının var olan durumu, ihtiyaç ve çözüm önerileri nelerdir?

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır.

1. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin var olan durum nedir?
2. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin hangi ihtiyaçlar bulunmaktadır?
3. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin ihtiyaçlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmada meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre, mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin var olan durum, ihtiyaçların belirlenmesi ile çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla öncelikle mesleki ve teknik eğitim programına ilişkin var olan duruma yönelik konu alanı öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Sonrasında mesleki ve teknik eğitim programlarının öğrenciye, öğretmene, alana, sektöre, okul türlerine uygunluğu da dikkate alınarak bu hususlara yönelik ihtiyaçlar ve öneriler ortaya konmuştur.

1.4. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin sürdürülebilir, ekonomik ve toplumsal gelişime fayda sağlaması açısından, hak ettiği yerde olması gerekmektedir. Mesleki ve teknik eğitimde uygulanan programların öğrencinin mesleki anlamda gelişmesi için önemli bir yer teşkil ettiği bilinmektedir. Eğitim programları öğrenci, öğretmen, sektör ve toplumu etkilemektedir. Bu nedenle mesleki eğitim programlarının büyük bir titizlikle ekip olarak çalışılarak ortaya çıkması gerekmektedir.

Bu çalışma ile günümüzde uygulanmakta olan mesleki ve teknik eğitim programlarına yönelik var olan durum, ihtiyaçlar ve öneriler öğretmen görüşleri dikkate alınarak irdelenerek, çözülmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Bu araştırmada katılımcı öğretmenlerin soruları tarafsızca cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

2. Bu araştırma, Akdeniz Bölgesi'nde bir ilin merkez ilçesinde 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve MESEM (Mesleki Eğitim Merkezi) okullarında görevli olan öğretmenler ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma, görüşme formunda yer alan sorularla sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Eğitim Durumları: Program geliştirmenin süreç boyutunu betimleyen, öğrenci ve öğretmen yaşantı düzenini oluşturmaktadır.

Eğitim Programı: Milli eğitimin ve kurumun amaçlarını gerçekleştirmek üzere hazırlanan; hedef, içerik, eğitim ve sınama durumlarını kapsayan resmi ve yazılı dokümandır.

Hedef: Varılmak istenen nokta olarak bilinmekte olan hedef, bireylerin arzu edilen davranış, tutum, becerileri göstermesi maksadıyla önceden planlanmış öğrenme yaşantıları ile kazandırılmak istenen davranış bütünüdür.

İçerik: Belirlenen hedeflere ulaşmak için kullanılan kavram, olgu, ilke ve genellemelerin tümünü ifade etmektedir.

Mesleki Eğitimde İhtiyaç: Bir etkinliğin yerine getirilmesi için mevcut yeterlilikle gereken yeterlilik arasındaki farkı ifade etmektedir.

Mesleki ve Teknik Eğitim: Kişilerin mesleki nitelik kazanmalarına katkı sağlayan etmenler, farklı ortamlarda işyerlerini ve iş eğitimini kapsayan faaliyetler bütünüdür.

Sinama Durumları: Ölçme ve değerlendirme sürecini ifade eden, bireyde arzu edilen davranışların ortaya çıkıp çıkmadığına karar verilen süreçtir.

Tematik Okul: Bölgesel ihtiyaçlar göz önünde tutularak, belli bir sektörün yoğunlaştığı bölgelerde bu sektörde istihdam edilecek bireylerin, sektörün ihtiyacı doğrultusunda nitelikli ve donanımlı olarak yetiştirmek üzere hizmet veren okullardır. Bu okullarda, alana uygun en çok 3 dalda eğitim-öğretim verilmektedir. Ayrıca, tematik okullar büyük ölçekli işletmelerle en az 10 yıl sürecek iş birliği protokolü ile eğitim-öğretimi sürdürmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili literatür bilgisi taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. Mesleki ve teknik eğitimin amacı, önemi ve özellikleri. Mesleki ve teknik eğitim, yaşam için gerekli olan mesleklerin olması gereken bilgi, beceri, davranış, mesleğe yönelik alışkanlıklar kazandırılarak bireyleri gerek mental gerekse sosyal duygusal, ekonomik ve bireysel yönleriyle geliştirme sürecidir (Şahinkesen, 1992, akt. Uçar, Özerbaş, 2013). Mesleki eğitimin kazanımlarına bakıldığında, bireysel düzeyde; mezun olan bireylerin çok daha kısa zamanda yüksek ücretli işlerde istihdam edilebilecekleri uygun pozisyonların zenginleşmesi, farklı mesleki bilgi ve becerilerin edinebilmesi, iş doyumu sağlanması sayılabilmektedir (Dickson ve Smith, 2011, akt. Özer, 2021). Kurumsal düzeyde, mesleki ve teknik eğitimle yetişen insan gücünü kullanarak çalışma süreçlerini iyileştirerek gerek müşteri memnuniyetini gerek rekabet edebilirlik düzeyini artırabilmektedir (Özer, 2021). Son olarak ulusal düzeyde ise hem ekonomik kalkınma hem de toplumsal refah düzeyinin artmasında mesleki eğitimin katkısı yadsınmamaktadır (CEDEFOP, 2013, Lochner, 2011, akt. Özer, 2021).

Mesleki eğitimin asıl amacı kişileri istek, ilgi ve yeteneklerine uygun bir şekilde yetiştirerek, bulunulan bölgedeki çalışma yaşamının istek ve koşullarına uygun donanımlı çalışan gereksinimini karşılayabilmektir. Böylece bireylerin yaşamları boyunca sürdürebilecek mesleki faaliyetlere yönlendirerek, mesleği ile ilgili bilgi, beceri, uygulama yönünden bireylere yetkinlik kazandırılarak çalışma yaşamına mesleki becerilere sahip, sektörde verim sağlayabilecek, bireyler olarak girmeleri ülke ekonomisinin menfaati açısından önem teşkil etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın meslekî ve teknik eğitime yönelik 2023 hedefleri bulunmaktadır. Bu hedefleri şu şekilde sıralamak mümkündür; Mesleki eğitime karşı

toplumsal algıyı olumlu yönde değiştirmeyi hedefleyen, öğrencilerin meslekî ilgi ve yeteneklerini tespit ederek yönlendiren, ders yoğunluğunun azaltılarak meslekî derslerinin güncellendiği, öğretmenlerin iş başında eğitim olanaklarının artırıldığı, okulların hızla değişen ve gelişen teknolojiyle uyumlu hale getirildiği, mezunlarına istihdamda öncelik sağlayan, sektör liderleri ile iş birliği olanaklarının artırıldığı, ulusal ve uluslararası düzeyde projelerin hayata geçirildiği, mezunlarının kendi alanlarında yükseköğretime geçişlerini düzenleyen sistemin kurulması planlanmaktadır.

Şekil 1’de mesleki ve teknik eğitimin paydaşları yer almaktadır.

Şekil 1. Mesleki ve teknik eğitim paydaşları (Kaynak: Türkiye’de Meslekî ve Teknik

Eğitimin Görünümü, Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi, s. 26)

Şekil 1’de görüldüğü üzere mesleki ve teknik eğitimin Yükseköğretim Kurumu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı gibi çeşitli paydaşları bulunmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin tüm paydaşlarla iş birliğinde bulunarak, koordineli olarak

çalışması gerekmektedir. Aksi takdirde sistemde aksaklık görülme olasılığı artmaktadır.

2.1.2. Mesleki eğitimin tarihsel gelişimi. Türkiye’de mesleki gelişimin tarihçesini Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet’ten sonraki dönem olmak üzere incelemek mümkündür. Her iki dönemde yaşanan gelişmeler mesleki eğitim sistemini büyük ölçüde etkilemiştir (Ergen ve Metin, 1983). Aşağıda alt başlıklar halinde dönemlere ilişkin ayrıntılar yer almaktadır.

2.1.2.1. Osmanlı dönemi. Osmanlı döneminde, ilk modern eğitim kurumları ordu bünyesinde kurulmuştur. Aynı zamanda orduların tüm gereksinimlerini karşılamak amacıyla, teknik eleman yetiştirmek için askeri sanat okulları kurulmuştur. Bu dönemde ne kadar meslek okulları kurulmuş olsa da bu okullar “Maarifi Umumiye Nizamnamesi” tarafından ihmal edilmiştir (Ergen ve Metin, 1983).

Mesleki eğitimde tarım, hayvancılık, sanayi alanlarında görüldüğü gibi el sanatları alanında da yenilenememesinden ve geleneksel üretim sisteminin endüstriyel şartlara uygun hale getirilememesinden dolayı el sanatları ile uğraşan küçük işletmeler hızla çöküntüye uğramıştır. Bu olumsuz durum mesleki eğitimi de olumsuz yönde etkilemiştir. Bu dönemde mesleki ve teknik eğitim sistemi ustadan çırağa eğitim verilmek kaydıyla loncalar tarafından yürütülmüştür. Bu sebeple mesleki eğitim yerel olarak örgütlenme yapılarak uygulanmıştır. Bunun sonucu olarak da her bölgede mesleki eğitim açısından istenen seviyeye ulaşamamıştır (Uzun, 2018).

Osmanlı Devleti’nin döneminin duraklama döneminde kalfa-usta yetiştirilmesini sağlayan sistem, çağın gerektirdiği teknik ve sanattaki ilerlemeleri takip edemeyerek yetersiz duruma gelmesine sebep olmuştur. Bu gerileme durumu tüm sektörlerle yansımıştır. 18. yy.’da batılı ülkelerin gelişiminden yararlanarak 1793’te Mühendishana-i Bahrı Humayün adı verilen askeri okul açılmıştır. Ayrıca bu dönemde batılı okulların eğitim programları uygulanmaya başlanmıştır. 1826’da yeniçeri ocağının kaldırılmasıyla beraber yenileşme ve batılılaşma hareketleri başlamıştır (Kılınç, 2021). Tanzimat döneminde ise askeriye dışında da mesleki ve teknik eğitime önem verilmeye başlanmıştır (Kılınç, 2021) . Fakat ne 1839 yılında kabul edilen Tanzimat Fermanı’nda ne de 1856 yılında kabul edilen Islahat Fermanı’nda

eğitim sorunlarına değinilmemiştir. 1869 yılında eğitim ile ilgili sorunları çözmek ve eğitim kurumlarını düzenlemek amacıyla Maarifi Umumiye Nizamnamesi kurulmasına rağmen, bu kurumda da mesleki eğitimden ve sorunlarından bahsedilmemiştir (Kılınç, 2021). Bu dönemde devletin sistemli bir Mesleki Eğitim politikası olmasa da bazı devlet adamlarının mesleki ve teknik eğitime önem verdikleri görülmektedir. Sadık Rıfat Paşa, Mesleki ve Teknik öğretim okullarının açılması gerektiğini öne sürmüştür. Sadrazam Sait Paşa da tıpkı Sadık Rıfat Paşa gibi genel eğitimle mesleki eğitimin bütünlük içinde verilmesi gerektiği fikrini beyan etmiştir. Mithat Paşa döneminde ise Sanat Okulları açılmıştır (Kılınç, 2021).

Bu dönemde görülen mesleki ve teknik eğitim faaliyetleri şu şekildedir:

- **Ahilik:** 13-20. yüzyıllar arasında Anadolu'da esnaf ve sanatkâr birliklerine verilen addır. Ahilikte eğitimin iş başında eğitim ve iş dışında eğitim olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. İş dışında eğitim; muallimler tarafından verilmekte olup, edebiyat, tasavvuf, tarih, yemek pişirme çalgı çalma, oyun oynama gibi derslerden oluşmuştur. İş başında eğitim ise uygulamalı olarak esnafın yanında sürdürülmüştür. Ahilikteki dereceler yamaklık, çıraklık, kalfalık, ustalık olarak belirtilmektedir. Ahilik teşkilatı sayesinde üretici ve tüketici arasındaki ilişki muazzam bir şekilde koordine edilerek sürdürülmüştür. Böylelikle ekonomik alanda gelişmeye katkı sağlanmıştır. Fakat dönemin şartlarına göre kendini yenileyemeyen teşkilat önemini yitirmiş ve sona ermiştir.
- **Gedik:** 1727 yılından itibaren ahiliğin devamı niteliğinde olup, gayrimüslimlerin de bulunduğu topluluğu ifade etmektedir. Özellikle yabancı devletlerle ticari anlaşmalara başladıktan sonra, bu usulün artık topluma faydalı olmayacağı anlaşılmış olup, 1861 yılında gedik usulünde de kullanılan tekelciliğe son verilmiştir.
- **Enderun mektebi:** Osmanlı Devleti'nde devşirme usulü seçilen bireylere eğitim vermek amacıyla Kapıkulu sınıfını yetiştirmek maksadı ile kurulmuştur. Bu mektepte eğitim 14 yıl sürmekte olup 7-8 yıl hazırlayıcı mektep olarak eğitim verilmiştir. Sonraki yıllarda öğrencilerin bireysel ilgi ve yetenekleri göz önünde bulundurulmuştur. Seferli, Kiler ve Hazine odalarında, öğrencilerin

meslekî eğitimin hangi alanında-dalında yetiştirileceğine karar verilerek uygulamalı ve aşamalı olarak mesleki eğitim verilmiştir (Ödemiş, 2014).

- **Loncalar:** Ahiliğin devamı niteliğinde olup, amacı tüccarların ve sanatkârların haklarını korumak olmuştur. Ayrıca öğrencilerin usta-çırak-kalfa şeklinde düzenli ve sistemli bir teşkilatlanma ile mesleki açıdan donanımlı yetiştirmeleri sağlanmıştır. Loncalarda iş ve ticaret ahlakı üst düzeyde tutularak, işçilerin hakları korunarak, iş yeri sahibi yapılmaya çalışılmıştır. Her sektörde standart üretim yapılarak, geniş ve seviyeli bir eğitim verilmiştir. Loncalar 1860'a kadar yaygın eğitim olarak faaliyetini sürdürürken, bu tarihten sonra örgün eğitim kurumları ile faaliyetlerini sürdürmüştür. Loncaların, 1912 yılında ise işlevselliği son bulmuştur (Kılınç, 2020, s. 10-16).

II. Meşrutiyete kadar açılan mesleki ve teknik eğitim kurumları ise Humbarahane-i Mühendishane 1734, Mühendishane_i Bahr_i Hümayun 1773, Mühendishane_i Berr_i Hümayun 1795 (Kara Ordusu Mühendis Okulu), Tıphane_i Amire ve Cerrahhane_i Mamure 1872, Mekteb-i Fünun Harbiye 1834, Muzika-i Hümayun Mektebi 1834 Gülhane Askeri Tatbikat Mektebi 1898 olarak sıralanmaktadır (Kılınç, 2020).

II. Meşrutiyete kadar açılan kız teknik eğitim okulları da Kız Islahhanesi 1864, Kız Sanayi Mektebi 1869; Erkek teknik eğitim okulları ise Telgraf Mektebi 1860, Islahhaneler 1863, Sanayi Mektebi 1868 olarak sıralanmaktadır (Kılınç, 2020).

Bu dönemde açılan ziraat ve orman okulları ise Ziraat Mektebi 1847, Orman Mektebi 1870 Maadin Mektebi 1874, Bağ ve Aşı Ameliyat Mektebi 1887, Ameli Ziraat Mektebi 1887, Mülkiye Baytar Mektebi 1889, Aşı Memurları Mektebi 1892, Çoban Mektebi 1898 olarak sıralanmaktadır.

Mühendis ve mimar okulları ise Darül Fünuni Sultanı 1874, Fenni Resim ve Mimari Mektebi 1876, Sanayi-i Nefise Mektebi 1882, Hendese-i Mülkiye Mektebi 1884, olarak bilinmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim alanında açılan öğretmen okulları ise Darül Muallimin 1847, Darül Muallimat (kız öğretmen okulu) 1870, Menşe-i Muallimin 1875 şeklindedir. Bu okulların yanında memur okulları; Darul Fünuni Osmani 1845, Mektebi Mülkiye 1859, Lisan Mektebi 1864-1883, Kaptan ve Çarkçı Mektebi 1870, Mektebi Funun

Maliye 1878, Polis Dershanesi 1889, Gümrük Memurları Mektebi 1892 yıllarında faaliyet göstermiştir.

Sağlık alanında açılan mesleki ve teknik okullar ise Ebe Mektebi 1842, Mektebi Tıbbiye Mülkiye 1886, Eczacı Mektebi 1879 şeklindedir. Hukuk ve ticaret alanında mesleki ve teknik okulları da Hukuk Mektebi 1878 ve Ticaret Mektebi 1883 olmuştur. Mesleki ve teknik alanda açılan diğer okullar ise Müze Mektebi 1874, Dilsiz ve Körler Mektebi 1889, Darülhayrı Ali 1903 olmuştur.

II. Meşrutiyet sonrası açılan okullar Sanayi Mektebi (Erkek Sanayi Okulları, Desaadet Sanayii Mektebi) şeklinde olmuştur. Bu okullarda; tesviyecilik, makinecilik, elektirikçilik, dökümcülük, terzicilik, kunduracılık, modelcilik, demircilik, demir tornacılığı, ziraat makinistliği, mobilyacılık, inşaat vb. bölümler açılmıştır. Bu okullarda eğitim alan öğrencilerin bir kısmı, 1909-1914 yılları arasında Fransa, Almanya ve Macaristan'a gönderilerek, mesleki beceri elde etmelerine olanak tanınmıştır. Taşra okulları adı altındaki sanat okulları Ankara, Bursa, Diyarbakır, İzmir, Kastamonu, Konya, Sivas bölgelerinde hizmet vermiştir. Bu okulların ders programları da bulunduğu bölgenin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş olup, matbaacılık, çiftçilik, kürkçülük, duvarcılık, halıcılık vb. bölümlerde eğitim verilmiştir. Ayrıca, bu okulların yönetimleri vilayet idarelerine bağlanarak, sorumluluk vilayetlere bırakılmıştır. Kızlara yönelik ise Üsküdar Kız Sanayii Mektebi, İstanbul Kız Sanayi Mektebi, İnâs Sultanileri, Özel sanayi okulları hizmet vermiştir. Ziraat okulları ile 1912'de tarımda dört kademeli bir eğitim sistemi oluşturulmuştur. Bunlar; Amele Mektebi, Çiftlik Mektebi, Ameliyat Mektebi, Mıntıka-İziraat-i Mekatib-i Aliye'dir. Bu okullar çiftlik içinde olup, ders programları okul tarafından hazırlanıp bakanlığa onaylatılmıştır. Ayrıca okullara alınacak öğrenci sayısı bölgenin ihtiyacına göre bakanlık tarafından belirlenmiştir. Okulların bulunduğu yerler, yine bölge halkının ihtiyacı ve mesleğin icra edilmesi için elverişli olan bölgelerden seçilmiştir. Bu okulların yanı sıra özel tarımsal okullarda bulunmaktaydı. Aydın Seydiköy'de yörede yetişen üzümleri kullanmak amacıyla bağcılık, bahçıvanlık ve ipekçilik mektebi, ipekböcekçiliğin fenni şekilde öğretilmesi için Bursa'da Darülharirler açılmıştır. Erzurum ve Trabzon'da sütçülük okulları açılmış, bu bağlamda seyyar sütçülük okullarının faaliyete geçmesi için Avrupa'dan birçok materyal istenmiştir. Orman okullarına özellikle tarım arazisi olan ailelerin çocuklarından seçilen öğrenciler

alınmıştır. Birçok ilde ise ihtiyacı karşılayacak nitelikte polis okulları açılmıştır. 1909 yılından itibaren musiki okulları açılmıştır. Adliye mekteplerinin açılması ile adliye nezaretine memur yetiştirmek amaçlanmıştır. Darülhayr-ı Ali 1903'te, Darüleytam 1914'te kurulmuş olup, öksüz ve yetimlere meslek edindirmek amacını taşımıştır. Bu dönemde hizmet vermeye başlayan Osmanlı Anaokulu ev hanımlarının yetiştirme (ev işleri, dikiş, çocuk eğitimi vb.) gayesi taşımıştır. Akabinde Ana mektebi ve Ana Öğretmen Okulu açılarak, anaokullarına öğretmen yetiştirmek amacı ile eğitim verilmiştir. Anaokulu fikrini ilk Emrullah Efendi ortaya koymuştur. Maarif Nazırı Şükrü Bey döneminde 1913-1917 de ilk resmi anaokulları açılmıştır (Kılınç, 2020, s. 80-126).

Diğer ortaöğretim seviyesindeki meslek okulları ise şöyledir: Tatbikatı Baytariye Mektebi 1910 yılında açılmış olup eğitim süresi 2 yıldır. Amacı ülkenin veteriner ihtiyacını karşılayarak, mevcut hayvan hastalıklardan korunmak olmuştur. Şimendifercilik mektebi, demiryollarında çalışabilecek kalifiye eleman yetiştirmek amacıyla 1914 yılında hizmete girmiştir. Bu mektebin Türkiye'de demiryolu sektörünün genişlemesinde önemli katkıları bulunmaktadır. Darülbedayi Osmani ise 1914 yılında faaliyete geçmiş, 1931 yılında şehir tiyatrosu ismini almış, sanatçı yetiştirmek ve tiyatro çalışmaları yapmak maksadı ile kurulmuştur. Daire-i Harbiye Mektebi de 1911 yılında Daire-i Harbiye'de görevli kişilerin yetişmesi için açılmıştır. Dersler akşamları devam etmiştir. Okulun eğitim süresi 2 yıl olarak belirtilmiştir. Mektebi Evkaf ise 1911 yılında açılmıştır, eğitim süresi 3-4 yıl olup okulu bitiren bireyler, vilayetlere Evkaf Müdürü olarak göreve başlamıştır. Ayrıca bu okulu derece ile bitiren bireyler fazla maaş ile ödüllendirilmiştir. Belediye Memurları Okulu da belediyelere memur yetiştirmek amacıyla 1912 yılında açılmıştır. Yıllık 30 öğrenci alan okul zabıtalının görevinin polise devredilmesiyle kapatılmıştır. Ayrıca, Aşçı Garson Mektebi adında kadınlara ve erkeklere ayrı ders veren okullar açılmıştır. Gümrük memurları okulu ise gümrük teşkilatını düzenlemek amacıyla açılmıştır. Avrupa'dan getirilen uzmanlar tarafından yabancı dil bilen kişilere eğitim verilerek okulu bitiren öğrencilerin gümrükte istihdam edilmesi sağlanmıştır. Çırak Mektepleri de ilk olarak 1910 yılında açılmış olup, sanat ve ticaret alanında çalışan fakat okuma yazma bilmeyen bireylere akşamları okuma yazma eğitimi öğretmek amacı ile açılmıştır (Kılınç, 2020, s. 128-136). II. Meşrutiyet döneminde birçok alanda iki yıllık yüksekokul açılarak faaliyete geçmiştir (Kılınç, 2020).

Mesleki ve teknik eğitimin gelişimini engelleyen faktörler arasında ise;

- Tanzimat döneminde batılı devletlerin uyguladığı eğitim sistemlerinin, ülkenin içinde bulunduğu durum göz ardı edilerek uygulanmaya başlanması,
- Osmanlı imparatorluğunun özellikle gerileme döneminden itibaren girdiği savaşlarda istenilen başarıya ulaşamaması nedeniyle, toplumda yenilik ihtiyacı meydana getirmesi,
- Cumhuriyet dönemi öncesinde çıraklık okulu denemelerinin olumlu sonuç vermemesi yer almaktadır. Tüm bu etmenlerin yanı sıra eğitime yön veren yöneticilerin mesleki eğitimin eğitsel değerini görmezden gelmeleri, ihmalleri mesleki ve teknik eğitimin gelişimini engellemiştir (Ergen ve Metin 1983).

2.1.2.2. Cumhuriyet dönemi. Cumhuriyet döneminde, ülkenin kalkınması için, eğitime önem verilmesi gerektiği görüşünden yola çıkılarak, ülkedeki eğitimin gidişatını belirlemek amacıyla 1927-1938 yıllarında Avrupa'dan 65 uzman ve öğretmen Türkiye'ye davet edilmiştir. (Ergen ve Metin, 1983). Mesleki eğitimin yeniden inşa edilmesinde İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Ziya Gökalp, İsmail Hakkı Tonguç, Rüştü Uzel gibi Türk bilim adamlarının da katkısı olmuştur (Kılınç, 2018, s. 4-20).

Yurtdışından Türkiye'ye davet edilen uzmanların görüşleri şöyledir; Prof. Dr. John Dewey, raporunda Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Meslek Eğitim alanında çalışmalarını yapabileceği bir birimin olması gerektiğini ve ilkokuldan sonra yükseköğretime devam etmeyecek öğrencilere yönelik orta dereceli meslek okullarının açılması gerektiğini belirtmiştir (Ergen ve Metin, 1983). Ayrıca farklı ülkelerde devam eden mesleki eğitimin ülkeye uyan, katkı sağlayabilecek uygulamaların alınarak Türk Eğitim Sisteminin oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir (Kılınç, 2021). Bu önerilerin yanı sıra okulun ve çevresinin fiziki şartlarının nasıl olması gerektiği hususunda da önerilerde bulunmuştur.

Alfred Kühne ise raporunda, vasıflı insan gücü için eğitim kurumlarına duyulan ihtiyaç üzerinde durmuştur. Ayrıca meslek okullarının bölgenin ihtiyaçlarına göre geliştirilmesini, masraflarını da bulunan bölgenin karşılamasını önermiştir. Ayrıca ilköğretimden itibaren öğrencilerin meslek seçiminde yönlendirilmesi gerektiği görüşünü paylaşmıştır. Eğitimde istikrar vurgusunu yenilemiştir (Kılınç, 2020).

Mısır asıllı Omer Buyse, Avrupa'dan davet edilen diğer akademisyenlere göre en kapsamlı ve uygulanabilir raporu hazırlamıştır. Vilayetlerde incelemelerde bulunarak gereksinimleri belirleyerek açılması gereken okulları listelemiştir. Bu çalışmayı yaparken, hayvan yetiştiriciler ve ticaret odası üyeleri ile de istişarede bulunmuştur. Adana, Aydın, Konya Mersin, Kütahya, İzmir Uşak, İstanbul'da meslek tedrisatı, bu okulların yanı sıra Ankara'da meslek ve ev işleri kursu, orta ziraat mektepleri, Ordu'da mesleki ve umumi tedrisat açılmasını önermiştir. Buyse ayrıca ziraat, meyve bahçeleri ve bağcılık usulü hakkında rapor sunmuştur. Kız çocuklarının mesleki eğitimi için kadın cemiyetleri ile iş birliği içinde çalışarak incelemeler yapmıştır. Meslek okullarının öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla, bir iş üniversitesi kurulması gerektiğini belirtmiştir. Sanat okulları ve akşam sanat okullarının açılması gerektiği önerisinde bulunmuştur. Ankara'da kurulacak olan iki iş okulunun şemasını belirtmiştir. İzhari kısım, teknik kısım, teknisyenler kısmı, mütehasıs yetiştirmek için kurslar olmak üzere dört bölüme ayırmıştır. Ankara'da kızlar için de kız enstitüsü planlanmış olup, enstitüye ilkokulu bitiren kız öğrencilerin alınarak dört yıl mesleki ve ticaret eğitimi iki yıllık mesleki eğitim, üç yıllık da akşam meslek derslerini kapsaması düşünülmüştür. Ayrıca iş okullarında görevlendirilmek üzere 33 öğretmenin Avrupa'ya gönderilerek eğitim almaları sağlanmıştır. Cumhuriyet döneminde, Buyse'nin önerilerinin tamamı yürürlüğe girmiştir. Mimar Ernest Egli, Viyana Güzel Sanatlar Akademisi şef yardımcısı olarak görev yapmaktayken, 1930'dan itibaren İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde görev yapmaya başlamıştır. 1932'de ise akademi mimari şube müdürü olmuştur (Kılınç, 2020).

Uzman tavsiyelerini göz önünde bulunduran Milli Eğitim Bakanlığı; insan gücü yetiştirilmesine yönelik ilginin artırılarak, bilginin kitapların yanı sıra tecrübe ve gözlemler yolu ile öğrenebileceği vurgusunu yapmıştır. 1923-1924 yılında mesleki ve teknik alanda 44 okul faaliyette olup, bu okullardan 15'i Osmanlı İmparatorluğundan beri hizmet veren okullardır. Bu okulların öğrenci sayısı 4019 öğretmen sayısı ise 258 olarak belirtilmiştir (Kılınç, 2020). 1926 yılında ise Türkiye'de sadece erkek öğrencilere yönelik 15 mesleki ve teknik eğitim veren okulun olduğu görülmektedir. Açılan okulların derslik sayısı ise üç ila beş arasında değişmiştir. Bu okulların bir kısmı ilkokul seviyesinde, diğerleri ise orta öğretim seviyesinde eğitim vermiştir (Uzun, 2018). 1927 yılında 1052 sayılı kanunla vilayetlerce açılmış Erkek Sanat Okullarının mali idareleri vilayetlerde kalarak, programların hazırlanması ve öğretmenlerin

mesleki yönden vasfının belirlenmesi yetkisi Maarif Vekaletine verilmiştir. Böylelikle, vilayetlerden gelen raporlar da incelenerek, 12 yaşında Sanat Okuluna başlayan çocukların meslekte zorlanacağı düşünülerek iki yıllık hazırlık evresi eklenip okul süresi iki yıl hazırlayıcı ve üç yıl teknik olmak üzere beş yıla çıkarılmıştır. Ayrıca bu okullarda verilen eğitimlerle öğrencilerin birden çok alanda yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmalar neticesinde eğitimde birlik sağlanmıştır. 1927’de Akşam Kız Sanat Okulları da faaliyete geçmiştir. 1929’da 1867 sayılı kanunla dokuz mıntıkaya ayrılan vilayetler kendi sınırlarında bulunan okulların masraflarını karşılamıştır (Kılınç, 2020, s. 167-180). Erkek Sanat Okulları 2765 sayılı kanun ile umumi muvazeneye alınmıştır (Kılınç, 2020).

Bu dönemde eğitim öğretime devam eden Erkek Sanat Okullarının eğitimi ilk ve orta seviyede olup genellikle süresi üç veya dört yıldır. Alfabe, Kuran-ı Kerim ve malumatu diniye hesap hendese, Türkçe, tarih, coğrafya, cebir kitabet, Fransızca, kimya gibi dersler okutulmuştur. Öğrenciler bu derslerin dışında kalan zamanlarda ise atölyelerde meslek derslerine katılmışlardır. Başlıca meslek alanları demircilik, tesviyecilik, dökümcülük, terzilik, marangozluk, kunduracılık vb. olmuştur. Bu okulların yanı sıra ticaret okulları da görülmektedir. İlk ve orta dereceli okullarda eğitim süresi üç yıl olup, ticari mevzularda eğitim verilmiştir (Kılınç, 2018, s. 50-66). Omer Buyse’nin teklifi ile 1928’de Kız Enstitüleri kurularak faaliyete geçirilmiştir. Ayrıca 1927-1939 yılları arasında Almanya, Fransa, Belçika, İsviçre, İtalya ve Çekoslovakya’ya 29 alandan 133 meslek öğrencisi gönderilerek alanlarına uygun bölümlerde kendilerini geliştirme imkânı sunulmuştur. Eğitim alan öğrencilerin tecrübelerini Türkiye’ye döndüklerinde aktarma olanağı sağlanmıştır (Özkan, 2021, s. 13-32).

Cumhuriyet döneminde yüksek dereceli Mesleki ve Teknik Okulları da bulunmaktadır. Bu okullar; İstanbul Yıldız Teknik Okulu, Zonguldak Maden Teknik Okulu İstanbul Yüksek Mühendis Okulu, İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, Ankara Erkek Teknik Eğitim Okulu, Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu şeklindedir. Bu okulların en önemli misyonu ilk ve ortaöğretim düzeyinde eğitim yapan Mesleki ve Teknik Okullara öğretmen yetiştirilmesi olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında hizmete giren diğer okullar ise; Adliye Meslek Mektebi, Zabıta Belediye Memurları Mektebi, Hastabakıcı Mektebi, Amali Hayat Mektebi, Şehir Bاندosu Mektebi, Balıkçılık Mektebi, Türk Teyzini Sanatlar Mektebi, Halk

Dershaneleri, Hayvan Sağlığı Küçük Sıhhiye Memurları Mektebi, Meyvecilik ve Fidancılık Mektebi Çocukları Kurtarma Yurdu, Tiyatro Meslek Mektebi, Yabancı Diller Mektebi, İtfaiye Memurları Mektebi şeklindedir. 1924-1938 yılları arasında faaliyet göstermiştir (Kılınç, 2018, s. 129-142).

Mesleki ve Teknik Eğitimi iyileştirmek adına 2287 sayılı kanunla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuş olup, bu kurumun tüm masrafları da 2765 sayılı kanun ile (1935) devlet bütçesinden karşılanmaya başlanmıştır. 1934-1938 yılları arasında Kız ve Erkek Teknik Öğretmen Okulları açılmıştır. 1941 yılında 4113 sayılı kanun ile Mesleki ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı kurulmuştur (Ergen ve Metin, 1983). 1950 yıllarında Ticaret ve Turizm Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır (Yılmaz, 1996, akt. Ekşioğlu ve Taşpınar, 2016). 1941-1975 yılları arasında ilkokuldan ve ortaokuldan mezun olan öğrencilerin devam edebileceği Kız ve Erkek sanat okulları faaliyet göstermiştir (Kılınç, 2021, s. 250-254).

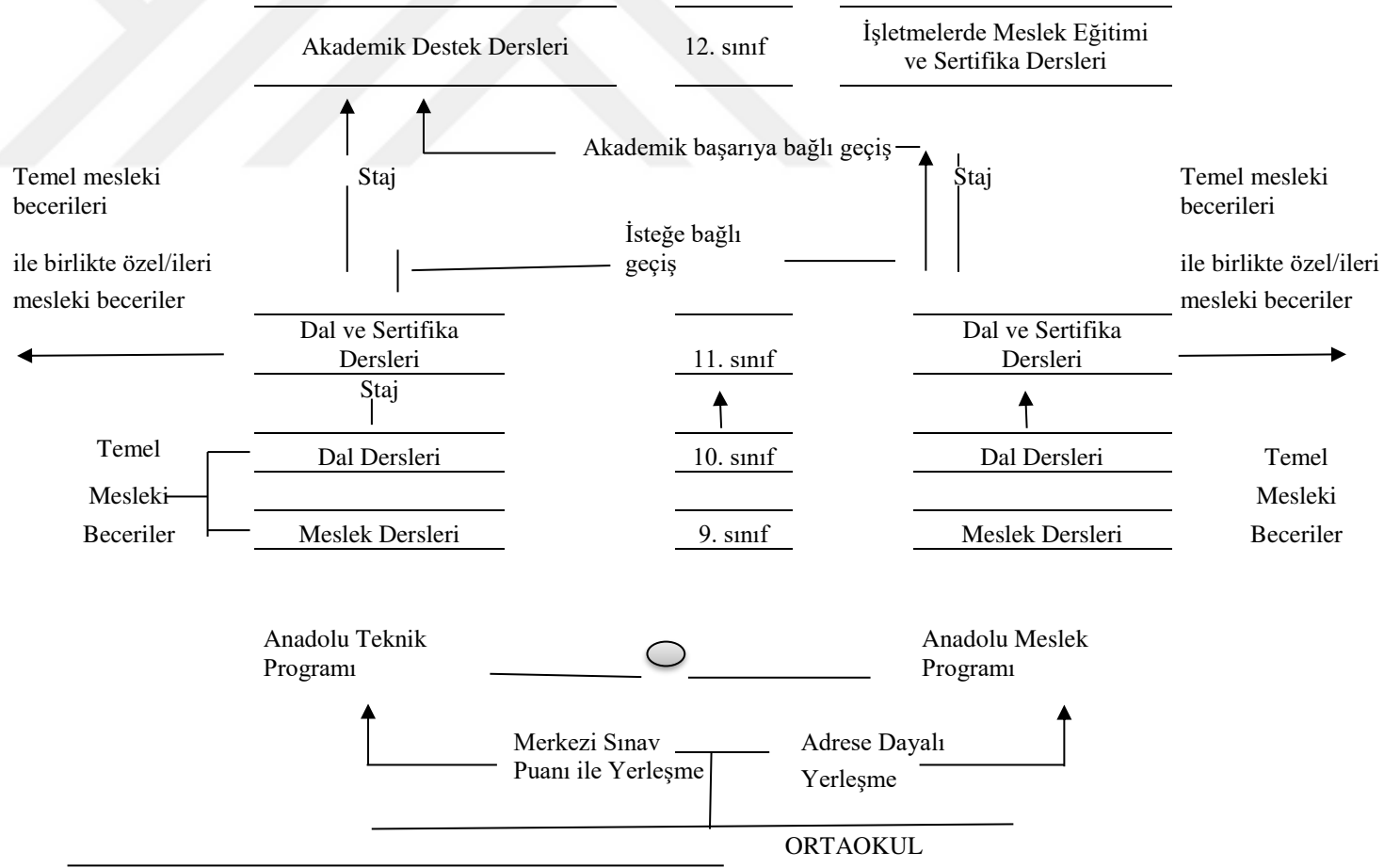
1968-1970 yılları arasında özellikle teknik alanda ara eleman olarak çalışacak bireyler yetiştirmek üzere okullar açılmıştır. Bu okullar ilerleyen süreçte teknik liselere dönüştürülerek Sanat Enstitüleri, Endüstri Meslek Lisesi adını almıştır. 1980 sonrasında ise Milli Eğitim Bakanlığı yeniden yapılanmaya gitmiştir. Böylelikle, Anadolu meslek liseleri ve Anadolu teknik liseleri açılmıştır. Bu kurumlar özellikle yabancı dil ağırlıklı meslek elemanı yetiştirmek amacı taşımıştır. 1997-1998'de zorunlu sekiz yıllık eğitimle beraber Mesleki ve Teknik Liselerin ortaokul kısmı kapatılmıştır. 2001-2002 eğitim öğretim yılından itibaren Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarının yanında ortaöğretim düzeyinde mesleki yeterlilik sertifikası ve iş yeri açma belgesi veren Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri faaliyete geçmiştir (Akyüz, 2001, Akt. Kazu, 2002). 2012-2013 eğitim öğretim yılı ile eğitim öğretimin 4+4+4 olarak düzenlenerek 12 yıla çıkarılan zorunlu eğitimle birlikte, ortaokullar yeniden açılmıştır. Fakat mesleki ve teknik eğitimin ikinci kademedan başlamasını sağlamamıştır. Mesleki ve teknik eğitim lise düzeyinde başlamıştır. 2011 yılına kadar Erkek ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Daire Başkanlığı ve Çıraklık ve Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Daire Başkanlığı olarak yapılandırılan Mesleki ve Teknik Eğitim teşkilatı; 652 sayılı kanun ile Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) çatısı altında toplanmıştır (MEB, 2018; Ekşioğlu, Taşpınar,

2016). Yaygın Mesleki Eğitim ve Açık Öğretim Kurumları ise “Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü” (HBÖGM) bünyesinde toplanmıştır (MEB, 2015, s. 17, akt. Afşar, Aksoy Mıhoğlu ve Suna, 2018).

2.1.3. Mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu. Mesleki ve teknik eğitim; bireylerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bireye beceriler kazandırarak bireyin girişimciliğine, birlikte çalışmasına, uygun karar alarak uygulayabilmesine, akıl yürütmesine ve problem çözebilme becerilerine katkı sunmaktadır. Bunların yanı sıra mesleki ve teknik eğitim, gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde tanınırlık olanağı sağlayarak, tüm bireylerin erişimine açık olmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, dinamik yapıya sahip olmalıdır ki değişen ve gelişen dünya koşullarına uyum sağlanabilsin (Öğütlü, 2022).

Milli Eğitim Bakanlığı’nın mesleki ve teknik eğitime yönelik 2023 vizyonu şöyle ifade edilmektedir: *“Mesleki ve teknik eğitimle ilgili olumsuz algıyı değiştirerek, velilerin öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tespit ederek, yönlendiren ebeveynler olmalarını sağlamak, akademik ders yoğunluğunu azaltmak, mesleki ve teknik programları güncellemek”* (Demirer ve Dal, 2020).

Bu amaçlar kapsamında güncellenen yeni program yapısı şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Mesleki ve teknik eğitim süreci

Şekil 2’de görüldüğü üzere 8. sınıf sonundaki merkezi sınavla Anadolu teknik programının (ATP) tamamına, Anadolu meslek programlarına (AMP) ise hem merkezi sınavla hem de sınavsız yerleştirme yapılmaktadır. Her iki program türünden mezun olanlar yükseköğretim programlarında devam edebilmektedir.

Yenilenen haftalık ders süreleri ve düzeyleri 9, 10 ve 11. sınıflarda ATP ve AMP’de aynı olmasına karşın 12. sınıfta farklılık göstermektedir. Her iki sınıf düzeyinde Türk Dili ve Edebiyatı, Yabancı Dil, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, ortak dersler olarak verilmektedir. 12. sınıf ATP öğrencileri ortak derslerin yanında haftada 31 saat akademik destek dersleri almaktadır. Fakat 12. sınıf AMP öğrencileri ortak derslerin yanında haftada 3 gün işletmelerde mesleki eğitim ile birlikte yedi ders saatinde seçmeli meslek dersleri ile sertifika dersleri almaktadır (Canbal vd., 2020). Ayrıca, yapılan düzenleme ile ATP ve AMP arasındaki geçişler esnek hale getirilmiştir. 9. sınıfta AMP’ye başlayan öğrenciler, ilgili mevzuatta bulunan koşulları taşımaları durumunda 11. sınıfın sonunda ATP’ye geçiş yapabilmektedir. Bu durumda, Anadolu teknik programında yapılması zorunlu stajların yaz tatilinde tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca yapılan düzenleme ile Anadolu teknik programına sınav ile yerleşen öğrencilerin de 12. sınıfta Anadolu meslek programına geçiş yaparak işletmelerde mesleki eğitimi tercih etmelerinin önü açılmıştır.

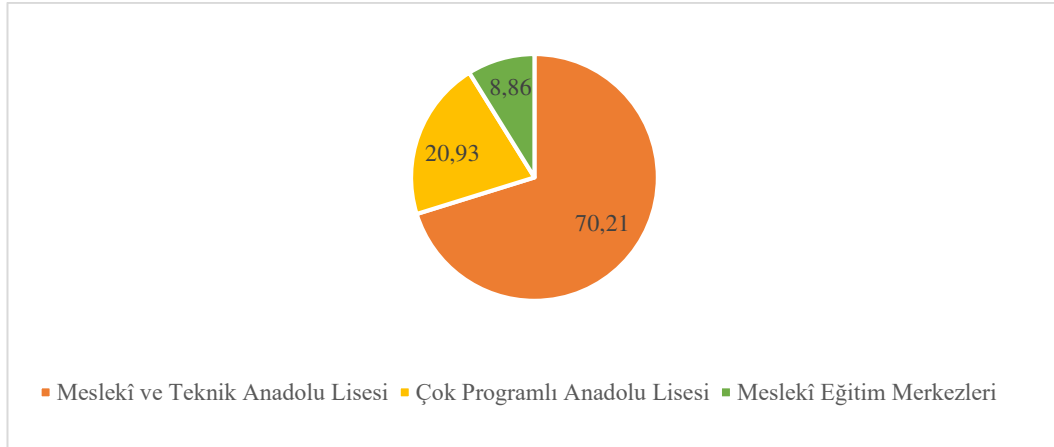
Güncellenen mesleki ve teknik eğitim ile 55 alan ve 203 dalda eğitim veren mesleki ve teknik eğitim okullarının sayısı 53 alan ve 114 dala indirgenmiştir (MEB, 2024). Bölgesel talepler doğrultusunda okullar açılarak, bölgesel gereksinimlere uygun okullarda seçmeli ve sertifikasyon dersleri adı altında dersler okutulmaktadır (Canbal ve diğerleri, 2020). Sertifikasyon dersleri ile öğrencilerin iş yaşamına yönelik farklı yetkinlikler kazandırılmak amaçlanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin dijital becerilerinin geliştirilmesi amacıyla öğretim materyalleri düzenlenmiştir. 81 il içinde her ilde bir okulun mesleki mükemmeliyet merkezine dönüştürülerek bu okullardan mezun olan bireylerin istihdam edilme yolu açılmıştır. 2020-2021 eğitim öğretim yılından itibaren 9. sınıftan itibaren meslek dersleri okutulmaya başlanmış ve kademeli olarak kitap hazırlama komisyonlarınca (alan uzmanı, dil uzmanı, grafik tasarım uzmanı, ölçme değerlendirme ve program geliştirme uzmanı) yazılan meslek ders kitapları uygulamaya geçmiştir (Canbal vd., 2020).

Örgün eğitimde yapılan tüm bu değişikliklerin yanında ortaokuldan sonra yaş şartı aranmaksızın mesleki eğitim merkezlerinde (MESEM) haftanın bir günü teorik, haftanın dört gününde ise işletmelerde uygulamalı olarak eğitimlerini tamamlamaktadırlar. Ayrıca MESEM'e bağlı kurumlarda eğitim alan öğrencilerin sadece usta öğretici bulunan işletmelerde eğitim almaları gerekmektedir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesinden ve MESEM'den mezun olan öğrencilere iş yeri açma 3308 Mesleki eğitim kanunu Madde 30 – (Değişik: 29/6/2001-4702/18 md.) ve ustalık belgesi 3308 Mesleki eğitim kanunu Madde 29 – (Değişik: 29/6/2001-4702/17 md.) ile verilmektedir (Özer, 2020).

2012'de yapılan değişiklikle ise 9. sınıfta ortak derslerin alınarak, 10. sınıftan itibaren alan seçme durumuna son verilerek, merkezi giriş sınavı olan Liseye Giriş Sınavının (LGS) sonucuna göre liseye yerleşen öğrenciler; alan seçimini yaparak bu kurumlarda eğitimlerine başlamaktadır. 2020-2021 eğitim öğretim döneminde çerçeve öğretim programlarında yapılan değişiklikle, meslek alan dersleri 9. sınıftan itibaren verilmeye başlamıştır.

Türkiye'de mesleki ve teknik ortaöğretimin payı %34,62 olarak görülmektedir. Mesleki eğitimin gelişmiş ülkelerde oranı % 65-70 aralığında iken Türkiye'de bu oranın % 36,7 olduğu belirtilmiştir (Şahin ve Fındık, 2008, akt. Arslan ve Vezne, 2021). Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimde her öğretmene düşen öğrenci sayısı gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmıştır. Uygulamalı derslerin ağırlıklı olduğu mesleki ve teknik eğitimde her öğretmene düşen öğrenci sayısının fazla olması, verilen eğitimin niteliğinin azalmasına neden olmaktadır (Şahin ve Fındık, 2008, akt. Arslan ve Vezne, 2021).

2018 verilerine göre ise MTEGM (mesleki ve teknik eğitimi genel müdürlüğüne) bağlı kurumlarda örgün eğitime devam eden 1.642.635 öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin 864.591'i (%56,08) erkek, 677.008'i (%43,92) kızdır. 1.541.599'u Meslekî ve Teknik Anadolu Liselerinde, 101.036'sı ise Meslekî Eğitim Merkezlerinde eğitim görmektedir. Şekil 3'de mesleki ve teknik eğitim kurumları grafiği yer almaktadır.

Şekil 3. Mesleki ve teknik eğitim kurumları grafiği

2018 verilerine göre; Türkiye’deki meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının toplam sayısı 3.636’dır. Şekil 3’de görüldüğü üzere kurumların 2.552’si (%70,21) Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesi, 762’si (%20,93) Çok Programlı Anadolu Lisesi, 322’si (%8,86) Meslekî Eğitim Merkezleri’dir. Mesleki ve Anadolu liselerinden 383 tanesi özel lise olarak, 33 tanesi ise organize sanayi bölgelerinde (OSB) hizmet vermektedir (MEB, 2018). Mesleki ve teknik eğitime dâhil olan öğrenci sayısının 2014-2015 eğitim öğretim yılında 1.810.999 iken, 2019 yılına kadar kademe kademe düşerek 1.532.502 olduğu görülmüştür (MTEGM, 2018). Meslekî ve Teknik Anadolu Liselerinin %71,71’inde, Çok Programlı Anadolu Liselerinin %98,26’sında ve Meslekî Eğitim Merkezlerinin %91,95’inde döner sermaye çalışmaları yapılmamaktadır. Fakat, 2023-2024 verilerine göre ise, Mesleki ve Teknik Genel Müdürlüğü’ne bağlı eğitim kurumlarında eğitime devam eden 2.550.940 öğrenci bulunmaktadır (Kaya, 2024). Son yıllarda mesleki eğitim merkezlerine sunulan devlet katkılardan dolayı sayının 1.330.184’ü MESEM’e 1.220.756 ise mesleki ve teknik Anadolu liselerine aittir (Kaya, 2024).

Türkiye’de 13 ilde 41 tane mesleki ve teknik lise tematik eğitim vermektedir. Bu okullar sektör temsilcileri ile 10 yıllık protokol yapmaktadır. Gerek öğrencilerin eğitim- öğretim hayatı boyunca, uygulamalı eğitim, atölye desteği, staj vb. konularda, gerekse mezun olduktan sonra istihdam edilmesinde iş birliğini ve tematik okulda görev yapan öğretmenlerin mesleki eğitimini kapsamaktadır (Kaya, 2024). Okul yönetim kurulu oluşturularak, sektörle koordineli olarak eğitim öğretim sürdürülmektedir. Öğrencilerin gerek akademik gerekse mesleki beceri seviyelerini

belirlemek, eksikliklerini telafi etmek amacıyla sektörle iş birliği içinde sınav yapılmaktadır (MEB, 2018).

Motorlu araçlar teknolojisi, kimya teknolojisi, yenilenebilir enerji teknolojileri, uçak bakım teknolojisi, mobilya ve iç mekan tasarımı, elektrik-elektronik teknolojisi, plastik teknolojisi, ayakkabı ve saraciye teknolojisi, kuyumculuk teknolojisi, pazarlama ve perakende, denizcilik, metal, tekstil, bilişim, makine, motorlu araç ulaştırma, cam seramik teknolojisi alanlarında tematik okullar bulunmaktadır (MEB,2018).

2.1.4. Mesleki ve teknik eğitim programının geliştirilmesi. Özellikle 20. yy. 'a kadar sadece derslerin ve konuların sırasını gösteren plan olarak nitelendirilen eğitim programlarına farklı anlamlar yüklenmeye başlanmıştır. Bu bağlamda eğitim programının birçok tanımı yapılmıştır. Ertürk (1998) yetişek olarak da nitelendirilen eğitim programını düzenli öğrenme yaşantıları, eğitim durumları; Varış (1998) Milli eğitimin amaçlarını kapsayan faaliyetlerin tümü; Demirel (2007) bireye gerek okulda gerekse okul dışında sunulan eğitim yaşantılarının tümü; Sönmez (2005) Belirlenen hedeflere ulaşmak için eğitim ve sınav durumları (Komisyon, 2019, s. 40-46) olarak açıklamıştır.

Eğitim programının özellikleri; milli eğitimin amaçlarına uygunluk, işlevsellik, çerçeve, esneklik, değişmez ve genellik, bilimsellik, rehberlik, uygulanabilirlik olarak sıralanmaktadır (Komisyon, 2019, s. 41-43). Bobbit'e göre eğitim hedefleri etkinlikler yolu ile öğrenilmekte, etkinlikler ise performans özellikleri ile öğrenilmektedir. Bobbit eğitim programının bireyi hayata hazırlamasına olanak sağlayacak şekilde hazırlanması gerektiği görüşünü savunurken, etkinlik analizi, meslek analizi kavramlarından bahsetmiştir. Bu düşünceye göre, 1918 yılında meslek analizi ya da etkinlik analizi bir bakıma program geliştirme olarak adlandırılmıştır (Şeker vd.,2019, s.23). 20. yy'da okulun hayatın kendisi olduğu görüşünü savunan John Dewey özellikle uygulamalı eğitimin ön planda olduğu mesleki eğitim veren okulların eğitim programlarına katkı sağlamıştır.

Eğitimin etkili olması için mutlak suretle eğitim ihtiyacının doğru tespit edilmesi gerekmektedir (Demirel, 2009, s.78-80) Mesleki eğitimde de iş analizlerinin doğru bir şekilde yapılması mesleki eğitim sürecinin verimli olmasına katkı sağlayacaktır.

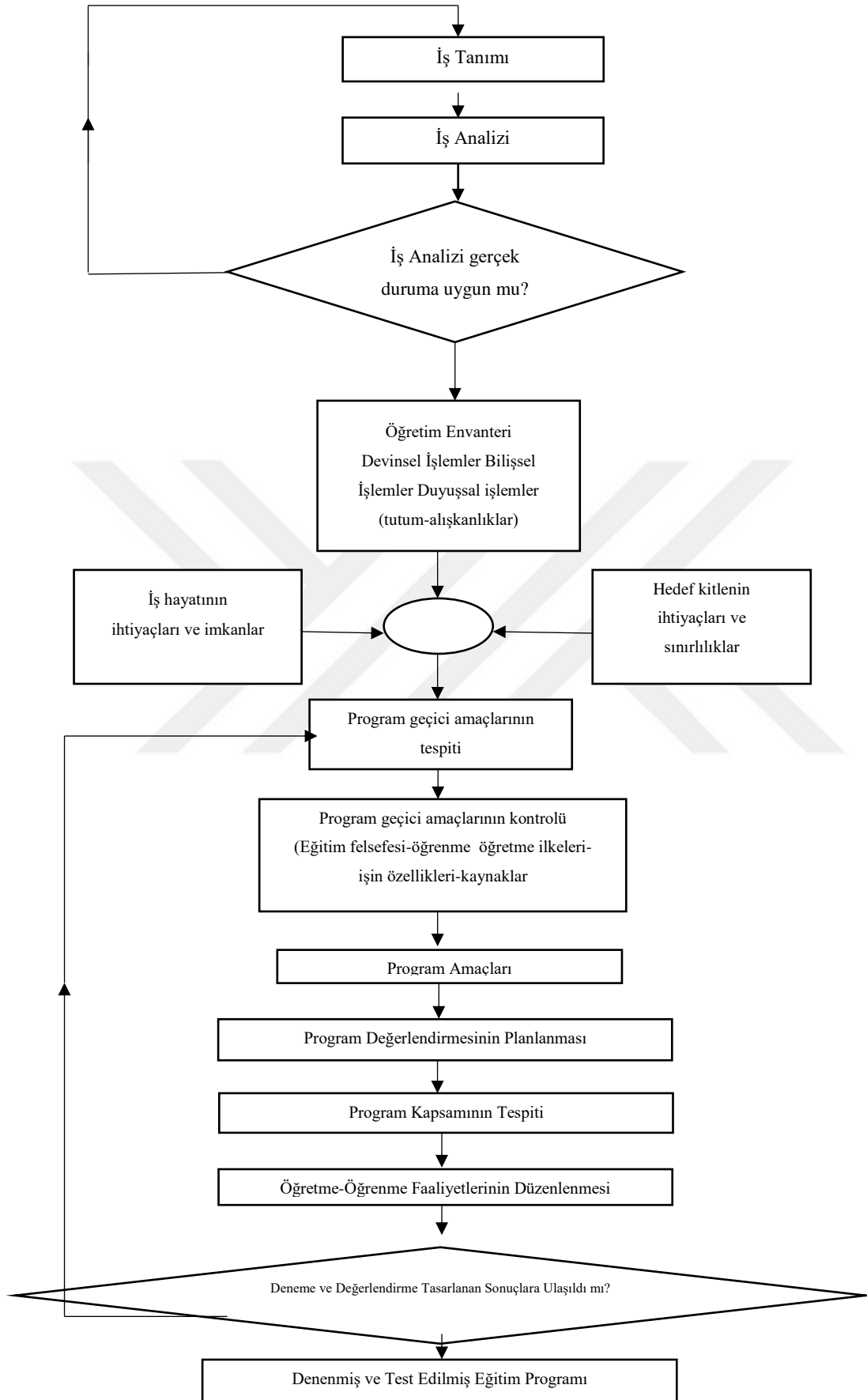
Mesleki ve teknik eğitimde, eğitim ihtiyaçları belirlenirken, bireyin niteliklerinin mesleğe uygunluğuna, verilecek eğitimin mümkün olduğunca kullanılması için mesleki alanda tüm gelişmelerin yakından takip edilmesi ve sektörün beklentilerinin ortaya konması ile başlanmaktadır (Budak, 2009). Mesleki eğitim programları yapılmadan önce iş analizinin yapılması gerekmektedir.

Eğitim programı geliştirme süreci ise;

- Kişiyi kazandırılacak özelliklerin (hedefler) belirlenmesi,
- Hedeflerin kazanıldığının kanıtı olan davranışların belirlenmesi,
- İçerik seçiminin yapılarak düzenlenmesi,
- Eğitim durumlarının belirlenerek, düzenlenmesi,
- Davranışların kazanılıp kazanılmadığını veya kazanılma derecesini

yoklayan sına durumlarının belirlenmesini kapsamaktadır (Budak, 2009).

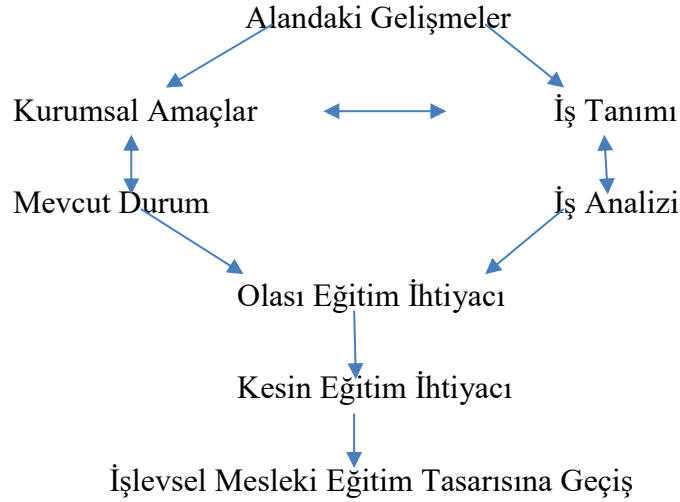
Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme çalışmalarına bakıldığında ise, iş analizinin program geliştirme sürecinin odak noktasında olduğu görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin başarısı tamamen bireyin eğitim sonunda davranışlarının gerçek iş ortamının beklentisini karşılaması ile ilgilidir. Bu nedenle sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yapılan iş analizi önem teşkil etmektedir (Sezgin, 2000). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2004 yılından itibaren uyguladığı ihtiyaç analizi ile başlayıp, program değerlendirme süreci ile son bulan eğitim programı geliştirme çalışmaları mesleki eğitimde de benzer bir süreçte uygulanmaktadır (Komisyon, 2019, s. 77-78). Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimde hâlihazırda kullanılan program geliştirme süreci Şekil 4'de gösterilmektedir (Sezgin, 2000, s. 26).

Şekil 4. Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme süreci

Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme sürecine iş tanımı ile başlanarak, bireye kazandırılacak işin kapsamı ve sınırlıkları belirlenmektedir. Üç aşamada gerçekleştirilen iş analizi; işin ana bölümünün belirlenmesi, ana bölüm kapsamını oluşturan işlerin belirlenmesi, işin yapılmasındaki işlemlerin sıralanması aşamalarında gerçekleşmektedir (Budak, 2009). Bu bağlamda iş analizinde, iş için gerekli öğrenme envanteri oluşturulmaktadır. İş analizinin kontrolü ile iş analiz envanterinin gerçek duruma uygunluğu kontrol edilmektedir. Öğretim envanterlerinin etkinlikler yoluyla düzenlenmesi içerilmektedir. Program amaçları tespit edilmeden, iş yaşamının ihtiyaçları tespit edilmeli, ayrıca hedef kitlede bulunan öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınarak, amaçlar bu doğrultuda hazırlanmalıdır. Geçici amaçların kontrolü ise belirlenen mesleki eğitim felsefesine göre düzenlenmelidir. Değerlendirme ile amaçlara uygunluğun denetlenmesi sağlanmaktadır. Öğrenme yaşantılarının hangi kapsamda konuları kapsayacağına karar vermek için program kapsamının tespit edilmesi gerekmektedir. Öğretme-öğrenme faaliyetleri, ünite amaçları, öğretim araç ve malzemeleri, öğretim yöntemi ve ünite kapsamı göz önünde bulundurularak belirlenmektedir. Hazırlanan programın sistemli bir denemesi yapılarak, planlanan sonuca ulaşıp ulaşılmadığının kontrolü sağlanmaktadır. Genel bir değerlendirme yapılarak, sistem amaçları ile gerçekleşen sonuçlar arasındaki uyumun nasıl olduğu ve ortaya çıkan ürünün iş piyasasına ne ölçüde uygun olduğu sorularının cevapları irdelenmelidir (Sezgin, 2000).

Mesleki ve teknik eğitim ihtiyacı şu şekilde tanımlanabilir: Bir etkinliğin yerine getirilmesi için gereken yeterliklerle, halihazırda bulunan yeterlik arasındaki fark olarak düşünülmektedir. Bu farkı; işi yerine getiren bireylerden kaynaklanacağı gibi dış faktörlerden de kaynaklanmaktadır (Budak, 2009).

Şekil 5. Eğitim ihtiyacının belirlenmesi süreci

Şekil 5’de belirtildiği gibi program geliştirme süreci dinamik bir süreçtir. Bu değişimler neticesinde mesleki eğitimin verimli bir şekilde devam etmesi için alandaki gelişmeler takip edilerek iş analizi ve iş tanımı revize edilerek, eğitim ihtiyaçları belirlenmelidir.

2.1.5. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim programlarının gelişimi.

Mesleki ve teknik eğitimin çağın ihtiyaçlarının uygun ve verimli olarak işlevselliğini sürdürebilmesi için mutlak suretle eğitim programlarının güncellenmesi gerekmektedir (Canbal, Suna, Kerkez Numanoğlu ve Özer, 2020). Bu bağlamda mesleki eğitim almış öğrencilerin sektörle olan beceri uyumsuzlukları ortadan kalkarak, istihdam sağlanacaktır. 1946 yılında yapılan 3. Milli Eğitim Şurası’nda “*Mesleki ve teknik eğitim okullarının eğitim programlarının sektörün gereksinimlerine göre revize edilmesi gerekmektedir*” kararı alınmıştır (Canbal vd., 2020).

1940 yıllarında köy enstitüsü programları tamamlanarak faaliyete geçmiştir. Köy enstitüleri o dönemde, bölgesel ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak, yaparak, yaşayarak eğitimle bireylerin meslek edinmelerine olanak sağlamıştır (Şeker vd., 2019, s. 29-30).

1954-55 yıllarında İstanbul Atatürk Kız Meslek Lisesi’nde program geliştirme çalışmalarına başlanmış; fakat, devamı getirilememiştir (Şeker vd., 2019, s. 30).

9. Milli Eğitim Şurası'nın yapıldığı 1974 tarihinde eğitim programı geliştirme çalışma sürecinin araştırma projesi halinde sürdürülmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda yapılan milli eğitim şurasından sonra, bu projeler kapsamında eğitim programı güncellemeleri yapılmıştır. İlgili projeler şöyledir:

- Endüstriyel Eğitimi Geliştirme ve İşlevsel Yetişkinler Eğitimi Projesi (1975-1979)
- Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi Projesi (1979-1982)
- Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (1993-2002)
- Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirme Projesi (2002-2005)

Ayrıca, 2001-2005 döneminde yapılan Sekizinci Kalkınma Planı'nda, mesleki eğitim programlarının meslek standartlarına uygun olarak güvenilir bir sınav ile belgelendirme sisteminin oluşturulması hedeflenmiştir. 2006 yılında MYK tarafından ulusal ve uluslararası mesleki sertifikasyon ve belgelendirme işlemleri yapılmıştır (Atik ve Doğru, 2018). 2007-2013 dönemi Dokuzuncu Kalkınma Planı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı arasında mesleki eğitim ve istihdama yönelik çalışmalar yapılmıştır (Atik, Doğru, 2018). 2014-2018 dönemi Onuncu Kalkınma Planı'nda ise mesleki eğitimde uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gerektiği hedefine ulaşılmıştır.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirme Projesi (MEGEP) yapılan en köklü ve kapsamlı değişikliklerin bulunduğu eğitim programını kapsamaktadır (Demirer ve Dal, 2020). MEGEP ile modüler eğitim sistemine geçiş yapılmıştır. Mesleki eğitim veren ortaokulların eğitim süresi dört yıl olarak belirlenmiştir. Ayrıca 9. sınıfların tamamına ortak sınıf olarak eğitim verilmesi kararı alınmıştır. Ayrıca bu proje kapsamında meslekler parçalara ayrılarak, alan dal yapısı getirilmiştir. Mesleki eğitimde ilk yıllarda temel beceriler, sonraki yıllarda ise mesleki beceriler kazandırılmaya çalışılmıştır. 2006-2007 eğitim öğretim döneminde MEGEP ile hayata geçirilen modüler sistem uygulamasında bazı aksaklıklar yaşanmıştır. Bu sınırlılıklar; modüler sistemin getirdiği esnek yapıya uygun bireysel öğrenmenin uygulanamaması, ilgi ve ihtiyaçlara göre modüller arasından seçim yapma fırsatı olmayışı, modüler sistem değerlendirmesinin uygulamada bulunan sistemle uyumlu olmaması ve geleneksel eğitim ortamlarında uygulanan eğitimin modüler sistem uygulamalarına

uygun olmaması şeklindedir (Demirer ve Dal, 2018). Bu sınırlılıklar göz önüne alındığında, mesleki eğitim programlarının güncellenmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

11. kalkınma planı (2019-2023) ile 2023 hedefleri kapsamında, UNICEF ile Temel Beceriler Odağında Program Güncelleme projesi yürütülmüştür (Canbal vd., 2020). Bu bağlamda, mesleki ve teknik eğitim programlarında güncelleme yapılarak, mesleğe özgü becerilere odaklanan bir değişim hedeflenmiştir. 9. sınıftan itibaren alan derslerinin verilmesi uygun görülmüştür. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitim saha ziyaretleri, sektör temsilcilerinin katılımı, akademisyen görüşleri, nitel ve nicel araştırma yöntemleri, Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) görüşleri ile katkı sağlanarak projeye son hali verilmiştir (Canbal vd., 2020).

Mesleki ve teknik eğitimde uygulanmakta olan çerçeve öğretim programlarının haftalık ders çizelgelerinin güncellenmesinin nedenleri ise şunlardır (Canbal vd., 2020):

1. Meslek alanlarını, transfer edilebilir temel mesleki becerilerinin üzerine inşa etmek,
2. Öğrenciye birçok meslek dalına ait becerileri kazandırarak, öğrencinin istihdam edilebilirliğini artırmak,
3. Uzmanlaşma yerine akademik ve genel becerilere odaklanarak, uygulama yapma imkânı sağlamak,
4. Eğitim öğretim şartlarına uygun işletmelerde iş yerinde öğrenmeyi yaygınlaştırmak,
5. Değişen ve gelişen teknolojiye uygun olarak hem bölgesel hem de bireysel anlamda gereksinimleri karşılamak ayrıca, sertifikalar ve seçmeli meslek dersleri ile öğrencilere yeterlikler kazandırmak,
6. Öğrencilerin mesleki becerilerinin yanında, akademik becerilerini güçlendirmek,
7. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde öğrencilere bilişsel düşünme becerilerine ilişkin kazanımlara yer vermek,
8. Öğrencilere yazılım, e-ticaret, sosyal medya vb. dijital becerileri kazandırmak,
9. Atölye ve laboratuvarın etkili bir şekilde kullanılmasına olanak sağlamak,
10. Öğrencilerin yeniden tasarlanan öğretim materyallerini kullanarak uygulama yapmasını sağlamak.

2.1.6. Mesleki ve teknik eğitimden mezun öğrencilerin izlenmesi ve istihdam. Mesleki ve teknik eğitimden mezun olan öğrenciler (<http://emezun.meb.gov.tr>) web sitesi adresinden öğrenci ve işverenlerin verdiği bilgilerle izlenmektedir. Böylelikle, mesleki ve teknik eğitimden mezun olan kişilerin kariyer planlamasına rehberlik edilerek, her yılın sonunda bir rapor düzenlenerek, izleme ve çalışma faaliyetleri paylaşılmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimden mezun olan bireylere verilen belgeler şu şekilde sıralanmaktadır; Alan-dalda diploma (MTAL), Ustalık ve kalfalık belgesi (MEMP) Teknisyenlik unvanı, İşyeri açma belgesi, EUROPASS belgesi, Öğrencinin aldığı ve başardığı dersleri ve kredileri gösteren belge, Usta öğreticilik belgesi (MEB, 2018).

2017 yılında e-mezun portalından alınan bilgiler doğrultusunda 32.734 mezunun 8.379 işletme temsilcisinin verdiği bilgilere göre; işverenlerin mesleki eğitimden mezun olan bireylerin meslekî anlamda yeterliliklerinden memnun olma oranı %74,74 olarak belirtilmektedir (MEB, 2018).

Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretimde yaklaşık iki milyon öğrenci eğitim almaktadır. Böylelikle her yıl bu kurumlardan 350-400 bin aralığında mezun verilmektedir. TÜİK verilerine bakıldığında, mesleki ve teknik eğitimden mezun olan bireylerin işgücüne katılımı ve istihdamının, diğer lise mezunlarına göre yüksek olduğu görülmektedir. Bu verilere göre, 2018 yılında liseden mezun bireylerin %54,2’si iş gücüne katılırken, mesleki ve teknik lise mezunu bireylerin iş gücüne katılım oranı %66,1 olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında mesleki ve teknik liseden mezun olan bireylerin istihdam oranı %57,4 iken, diğer lise mezunlarının istihdam oranı %46,7 olarak görülmektedir. Lisans düzeyinde mesleki eğitim alan mezunların istihdam oranı ise %63,8 olarak belirtilmektedir (MEB, 2018). Aynı zamanda mesleki ve teknik eğitimden mezun olan bireylerin işsizlik oranı, diğer eğitim kurumlarından mezun olan bireylerle genellikle aynı seviyede bulunmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının çalışma yaşamına alan dışı girmek istemesi yükseköğretime girmek için bir basamak olarak görülmektedirler. Bu bağlamda, alan dışında çalışmanın geçici istihdam olarak görüldüğü ayrıca yükseköğretime yönelik hazırlık yapmaya imkân verdiği içinde tercih edildiği düşünülmektedir. Özellikle, mesleki ve teknik alanında eğitim verilen alanlarda arz-talep ilişkisine göre mezun verilmemesinden kaynaklı, sağlıklı bir mekanizma oluşturulmadığında, talepten fazla

mezun verilebilmektedir (Albayrak, 2020). Bu durum da mesleki ve teknik eğitimden mezun olan bireyleri alan dışında istihdama zorlayabilmektedir.

Çaha'ya (2019) göre ise birçok kişi iyi bir eğitim almak için ABD'ye gitmektedir. Bu durumun nedeni ise eğitim sistemini demokrasi ve sivil topluma hizmet etmesidir. Eğitim kurumları, kendilerine özgü eğitim politikalarını ve kendi programlarını belirlemektedir. Eğitim politikalarını ise büyük ölçüde "piyasa" belirlemektedir. Bu bağlamda, mesleki ve teknik eğitiminde çağın gelişmelerine ayak uydurabilmesi içinde piyasanın ihtiyaçları muhakkak dikkate alınarak programda gerekli güncellemeler yapılabilmelidir (Albayrak, 2020).

2.1.7. Mesleki ve teknik eğitimin yararları. Bireylerin ilgi, istek ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak bir mesleğe adım atma yolunda mesleki ve teknik eğitim kurumları önemli bir yer teşkil etmektedir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olan bireyler iş yaşamına erken dönemde katılabilmektedir. Bu öğrenciler, çoğunlukla son sınıfta işletmelerde ya da mesleki eğitim dersi kapsamında stajını tamamladıkları kurumlarda iş yaşamına başlayabilmektedir. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde eğitim alan öğrenciler, genellikle proje kapsamında alanlarında farklı ülkelerin çalışmalarını görmek, karşılaştırmak, deneyimleme fırsatları oluşturmak için proje ile belirtilen ülkelerde mesleki eğitim dersi kapsamında stajlarını yapabilmektedirler (MEB, 2018). Ayrıca mezun olduğu alan ile ilgili iş yeri açma belgesini kullanıp mesleki ve teknik eğitimle donanımlı hale geldiği alanında iş yeri açarak, hem kendi istihdamını sağlamakta, hem de yanında çalışacak elemanların istihdamını sağlayarak ekonomiye katkı verebilmektedir (Vuranok, 2017, s. 220-225). T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ile yapılan protokolle iş yeri açmak isteyen meslekî eğitim mezunlarına KOSGEB tarafından hibe ve faizsiz kredi fırsatları sunulmaktadır (MEB, 2018).

Mesleki ve teknik eğitimde uygulamanın öğrenciye, sektöre ve topluma çeşitli yararları bulunmaktadır. Öğrenciye yararları şöyledir:

- Eğitim kurumlarında öğrendiği teorik bilgileri uygulama fırsatı bulmaktadır.
- Uygulama açısından maharet, beceri kazanmaktadır.

- Çalışarak, para kazanma hazzını yaşamaktadır.
- Bireyin kendini tanımasına olanak tanımaktadır.
- Çalışma hayatının gerçekleriyle tanışmaktadır.
- Mezuniyet sonrası sektöre uyum sürecini hızlandırmaktadır.
- Geleceğe yönelik hedeflerini belirleyerek, kariyer planlaması yapabilmektedir.
- İş yerlerindeki çalışma koşul ve disiplinini tanıyabilmektedir.
- Sorumluluk bilinci alarak takım olarak çalışma yapabilme yeteneği kazanmaktadır.
- Sektörde yaşanan dinamikleri öğrenmektedir.
- Sektörü tanıdığı için mezun olduktan sonra istihdamı kolaylaşmaktadır (Sarıbiyık, 2019).
- Eğitim Reform Girişimi (2012) raporuna göre de meslek lisesi mezun olan bireyler diğer okullardan mezun olan akranlarına göre daha kısa zamanda iş bulmaktadırlar.

Mesleki ve teknik eğitimde uygulamanın sektör bazında yararları ise şöyledir:

- İhtiyaç duyulan iş gücü az maliyetle elde edilmektedir.
- İhtiyaç duyulan donanımlı ve nitelikli elemanlar arzu edilen sürede yetiştirilmektedir.
- Sektöre katılan elemanların çalışma yaşamına uyumu kısa sürede sağlanmaktadır.
- İşletmeler çalışanların iş yerinde başlangıçta yaşadığı sorunlardan kurtulmaktadır.
- Eğitim kurumlarında uygulanan ders programlarının sektörün gereksinimleri doğrultusunda güncellenmesi için farkındalık oluşturmaktadır.
- İç ve dış piyasalarda sektörün rekabet gücünü üst seviyelere çıkartmaktadır (Öcal, 2018).
- Kaynakların etkili, rasyonel ve verimli olarak kullanılması ile verim artmaktadır (Öcal, 2018).
- Sektörler ve eğitmenlerin buluşması sağlanmaktadır (Sarıbiyık, 2019).

Mesleki ve teknik eğitimde uygulamanın topluma yararları da şöyledir:

- Ortaöğretim-sektör ile Üniversite-sektör iş birliğiyle mesleki ve teknik eğitimde karşılaşılan birçok problemin ortadan kalkması için zemin hazırlayacaktır.
- Ülkenin kalkınması için katkı sağlayacaktır.
- Mevcut işsizlik oranı azalacaktır.
- Sektör ve kurumların iletişimi ile yenilikler hızla gerçekleşecektir.
- Öğretmenler, işletme ziyaretlerinde bulunduklarında toplumsal sorunlarla karşılaşarak farkındalık oluşturacağından dolayı toplum ile eğitim kurumları arasında iş birliği sağlanacaktır (Sarıbiyık ve Özkan, 2014).
- Çocuklarının nitelikli olarak yetişmesine tanıklık eden ebeveynlerin gelecek kaygısını azaltacaktır (Sarıbiyık, 2019).

2.1.8. Mesleki ve teknik eğitimin sorunları. Dünya'daki mesleki eğitim tartışmalarının genellikle üç alanla ilişkili olduğu görülmektedir:

- Mesleki ve teknik eğitim,
- Mesleki ve teknik eğitimin sektörle ilişkisi,
- Mesleki ve teknik eğitimden iş yaşamına geçiş süreci ve mesleki ve teknik eğitimin yükseköğretim ile olan ilişkisi.

Mesleki eğitim, içinde bulunduğu ülkenin ekonomisinden ve iş piyasasındaki değişiklerden etkilenmektedir. Mesleki eğitimin en önemli sorunlardan biri, iş piyasasının beklentilerine cevap verememe durumudur. Diğer problem ise başarılı olan öğrenciler tarafından mesleki eğitimin tercih edilmeyerek toplumda mesleki eğitimin sosyo-ekonomik seviyesi düşük olan bireylere özgü olduğu inancıdır (Alkan, 2001).

Alkan; “*Mesleki ve teknik eğitim fakirlere özgü bir eğitim değildir, bütün toplum için gerekli bir eğitimidir.*” diyerek, mesleki eğitim toplum ve ülke çapında ele alındığı takdirde, mesleki eğitimin problemlerinin ortaya çıkarılabileceğini, çözümler üretmeye başlanabileceğini ifade etmektedir (Ergen ve Metin, 1983). Ergen ve Metin (1983) ‘e göre buradaki çözüm önerisi şu şekildedir;

- Üst düzey bir beyin takımı ile mesleki eğitim ilkelerini belirleme,
- Bu ilkeleri uygulayacak öğretim elemanları belirleme,

- Eğitim öğretim ve uygulamanın yapılacağı tesis, okul, bina, alet, malzemeleri düzenleme.

Günümüz dünyasında bilimin, sanayileşmenin, teknolojinin dinamik bir şekilde geliştiği ülkelerde bu sistemleri kullanabilecek insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır (Yazıcı, Türkmen ve Aydemir, 2015). İş gücü gereksinimi en verimli şekilde mesleki eğitim ile karşılanabilir. Bu nedenle ülkelerin mesleki ve teknik eğitim sistemlerini planlamaları, en üst verimliliği sağlayabilecek şekilde uygulamaları önem arz etmektedir.

Türkiye’de mesleki ortaöğretimde program değişikliği ile alan ve dallar güncellenerek 53 alan 114 dalda eğitim vermeye devam edilmektedir (MEB, 2024). Bu bağlamda her alan ve dalla ilişkili sektörler göz önünde bulundurulduğunda mesleki eğitimin etkilediği ve etkilendiği paydaşlar görülebilecektir (Özer, 2020).

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında karşılaşılan diğer sorun, alanlara uygun olması gereken altyapı, teknolojik donanım, malzeme, laboratuvar ve atölye eksiklikleridir (Erden Özsoy, 2015, akt. Arslan ve Vezne, 2021). Mesleki ve teknik liselere yönlendirilmede bireylere rehberlik edilmesinde yetersiz kalınarak, mesleki eğitimi tercih eden bireylerin mesleki anlamda yeterince bilgiye sahip olmadığı görülmektedir (Karabulut ve Marul, 2011). Mesleki ve teknik liselerinde uygulanan eğitim programlarının çağın yeniliklerine göre güncellenmediği, güncellemelerin ise uygulama ile örtüşmediği görülmektedir (Akyüz, 2012, akt. Bülbül, 2014, s. 27). Mesleki ve teknik liselerin ülke çapındaki dağılımı dengesiz olup, bölgesel gereksinimler göz ardı edilmektedir. Meslek lisesi öğretmenlerinin öğrencilere rehberlik etmesi, sadece eğitim-öğretimin yapıldığı dönemde değil, iş yaşamına girdikten sonra da izlemeyi gerektirmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin iş yükünün planlanarak düzenlenmesi gerekmektedir (Sıdal, 1971). Yerel ve bölgesel düzeyde bulunan mesleki kuruluşlar, ulusal ve bölgesel düzeyde gereken saptamalar yaparak, düzenlemelerde bulunmalıdır. Mesleki eğitim ile sektör arasında koordineli çalışmanın yetersiz olması, uyum içinde çalışılmaması bir problem olarak görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitim mezunları, iş yaşamının kendilerinden beklediği özelliklere ve donanıma sahip yetiştirilememektedir. Fırsat eşitsizliği nedeniyle dezavantajlı bireylere, gruplara, bölgelere öncelik verilmemesi de söz konusudur (Aslantürk, 2014,

s. 39). Bölgesel ihtiyaca yönelik tematik meslek okulları olmayıp sektörde ise mesleğinde nitelikli çok fazla ara eleman ihtiyacı bulunmaktadır (Aslantürk, 2014).

İşletmelerde arz ve talebin uyumsuzluğunu ortadan kaldırmak için mesleki eğitim kurumları ve sektör temsilcilerinin iş birliği içinde çalışması gerekmektedir. Aksi takdirde bu durum, mesleki ve teknik okullarından mezun olan bireylerin işsiz kalmasına veya eğitimi aldıkları meslek alanları dışında farklı sektörlerde çalışmalarına neden olmaktadır. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzleme Projesi kapsamında yapılan çalışmalarla mezun olan bireylerin sadece %22,87'sinin aldıkları eğitimle alakalı yükseköğretime geçiş yaptığı görülmektedir (Öğütli, 2022). Bu durumun nedenlerinin irdelenerek çözüm önerileri getirilmelidir. Böylece, mesleki alanda yetişmiş insan gücü kaybedilmeyebilir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında, diğer ortaöğretim kurumları gibi akademik başarıyı en ön sırada tutan değerlendirme sistemi temel alınmaktadır. Bu durum, mesleki ve teknik liselerin asıl amacının göz ardı edilmesine, öğrenci ve velilerinde kafa karışıklığı yaşamalarına ve farklı okul arayışlarına girmelerine neden olmaktadır. Maalesef mesleki ve teknik liseler eğitim yöneticileri açısından okulun, ilçenin, ilin akademik anlamda başarısını düşüren bir okul türü olarak eğitim sistemimizde bulunmaktadır. Hâlbuki mesleki ve teknik liselerin asıl amacı sektöre nitelikli ara eleman yetiştirmektir (Ulus, Tuncer ve Sözen, 2015, s. 177).

Mesleki ve teknik eğitim okullarından mezun olan bireylerin en önemli sorunlarından biriside yükseköğretime geçiş sınavıdır. Mesleki ve teknik eğitim alan öğrenciler, alanlarına yönelik meslek ve uygulamalı derslerin yoğun olduğu programla eğitim görmektedirler. Fakat üniversite sınavında her ortaöğretim kademesinden mezun durumunda olan bireyle ortak bir sınava girilmekte olup, yükseköğretime yerleştirilirken de sınavdan alınan puanlar kullanılmaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında, mesleki ve teknik ortaöğretim mezunu öğrencilerin üniversite sınavında fen ve matematik soru türlerinde net sayılarının birin altında olduğu belirlenmiştir. Hâlbuki özellikle mesleğinin mutfağında yetişmiş bireylerin, alanlarının devamı niteliğinde bulunan yükseköğretimde bulunmaları çok kıymetli olup ulusal düzeyde topluma katkı sağlamak için önem arz etmektedir. Fakat günümüzde meslek lisesi öğrencilerinin lisans programlarına yerleşmeleri sınav sistemindeki adaletsizlikten

dolayı pek mümkün olamamaktadır. Bu durum toplumun meslek liselerine bakışını da olumsuz etkilemektedir (Arslan ve Vezne, 2021).

Mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrencilerin son yıllarda yüksekokullarına yerleşebilmeleri ile ilgili değişiklikler şöyledir; 4702 sayılı kanun 10 Temmuz 2001 de yasallaşarak 24458 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş olup 2002 eğitim öğretim döneminde meslek lisesi mezunu bireyler ön lisans programlarına sınavsız geçiş hakkı tanınmıştır (Tunç, 2005). 30.03.2012 tarihi öncesinde meslek liselerinden mezun olan bireylere lisans düzeyinde eğitim kolaylığı sağlayan ek puan uygulaması kaldırılmıştır. 9 Aralık 2016 tarihinde ise yayımlanarak yürürlüğe giren 6764 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da 2547 sayılı YÖK Kanununa göre sınavsız geçiş hakkı kaldırılmıştır. Her aday için hesaplanmış olan OBP; 0,12 katsayısı ile çarpılarak sınav puanlarına eklenecek yalnızca yükseköğretimde ön lisans programlarından alanını tercih eden bireylere ek puan uygulaması getirilerek, ortaöğretim başarı puanı (OBP)'nın 0,06 ile çarpılarak puan eklemesi yapılmaktadır.

Tüm bu durumlar göz önüne alındığında; eğitim kurumlarında yaşanan gerek donanım gerekse eğitim-öğretimden kaynaklı sorunlar mesleki ve teknik eğitim kurumlarının sektörün beklentilerini karşılamasının önüne ket vurmasına neden olmuştur. Diğer taraftan ise sektör de mesleki ve teknik eğitimin yapılandırılmasında yeterince destek olamamaktadır (Arslan ve Vezne, 2021).

2.1.9. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin gelişimini sağlamaya yönelik yapılan çalışmalar. Mesleki ve teknik eğitimin gelişimini sağlamaya yönelik yapılan çalışmalar bağlamında, mesleki ve teknik liselere öğretmen yetiştirme ile ilgili değişiklikler şöyledir; Türkiye’de meslek öğretmenlerinin yetiştirilmesi 80 yıl boyunca, Endüstriyel Sanatlar Eğitimi, Mesleki Eğitim, Teknik Eğitim, Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültelerinin sorumluluğu bünyesinde yürütülmüştür. Ancak, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin sayısının artması ile bu durum ihtiyaç fazlası mezun ile sonuçlanmıştır. Mezun olan öğretmenlerin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından atanmaları sınırlı düzeylerde kalmıştır (Erdem, 2018, akt. Arslan ve Vezne, 2021). Bu sebeple, Meslek liselerine öğretmen yetiştiren bu fakülteler 13.11.2009 tarih

ve 27405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2009/15546 sayılı karar ile kapatılmıştır. Kapatılmış olan bu okulların yerine, 13.11.2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2009/15546 sayılı karar ile teknoloji fakülteleri kurulmuştur (Arslan ve Vezne, 2021).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin istenen seviyeye ulaşması için öğretmen yetiştirmenin yanında birçok alanda iyileştirme yapmaya çalışmaktadır, mesleki ve teknik eğitimde istihdamı artırmak için tüm alanlarla ve sektörle iş birlikleri yapılmaktadır (Canbal vd., 2020).

Mesleki ve teknik eğitime yeni bir bakış kazandıracak olan ilk çalışma “Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi” ile başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi işbirliği ile hayata geçirilen Okul Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitimi projesi 1978-1980 yılları arasında uygulanmıştır. Proje kapsamında pilot okul olarak Adana, Bursa, İstanbul ve İzmir’de endüstri meslek liseleri seçilmiştir. Bu projenin amacı, okul ve sanayinin ortaklaşa gücünü kullanarak nitelikli ve donanımlı insan gücüne ulaşabilecek sistemi geliştirmektir (Akhun, 1987, akt. Ekşioğlu ve Taşpınar, 2016). Proje Ülkede bölgesel ihtiyaçları belirlemeye önem verilerek çalışmalar yapılmıştır. İşletme sahiplerinin, çalışanların ve eğitimcilerin işbirliği sayesinde mesleki ve teknik eğitimin planlanmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. OSANOR projesinden sonra 1986 tarih ve 3308 sayılı çıraklık ve mesleki eğitim kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla proje kapsamında yapılan çalışmalar ivme kazanmıştır.

1990 yılında Lise Mezunlarının Meslek Edindirme (LİMME) Projesi kapsamında mesleki eğitim verilmiştir. 1994 yılında ise Avrupa Birliği’nde mesleki eğitimi geliştirmek gayesi ile Leonardo Da Vinci programı uygulamaya girmiştir. Bu program ile sektörlere yeni yetenekler kazandırmak, eğitim kurumları-işletmeler arasında etkileşimi hızlandırmak, işsizliği azaltmak ve yaşam boyu eğitime katkı sunmak amaçlamıştır. 1995-1996 yılında Mesleki Açık öğretim Lisesi Programı açılarak mesleki ve teknik eğitim veren kurumlarda tam gün tam yıl eğitim uygulamasına geçilerek yaşam boyu eğitim desteklenmiştir (Bülbül, 2014, s. 22-24).

“Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi” (METGE) ise 1993-2003 yılları arasında uygulanmıştır. Yedi ilde yedi okul ile başlayan projeye 1996 yılında 33 ilde toplam 57 okul dâhil olmuştur. 2000 yılından sonra ise projenin tüm mesleki ve teknik

eğitim okullarında uygulanması kararı alınmıştır. Bu projenin asıl amacı yerel ihtiyaçları göz önünde bulundurarak okul inşa ederek, öğretim sistemini de bu ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirmektir. METGE Projesi ile modüler öğretim çalışmaları başlatılmıştır (MEB, 2004 akt. Ekşioğlu ve Taşpınar, 2016).

2002-2007 yılları arasında yürütülen Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP/SVET) ile 31 ilde iş piyasası ve beceri ihtiyaç analizi yapılarak, iş piyasasının yapısı ortaya çıkarılmıştır. Sektör ve iş analizi yapılmış 576 meslek analiz edilerek, bu mesleklerin standartları belirlenmiştir. Böylelikle 42 alanda 192 mesleğe uygun eğitim-öğretim standardı hazırlanmıştır. Bu standartlar kapsamında yeterliliğe uygun modüler sistem geliştirilerek, 5189 adet modül hazırlanmıştır (MEB, 2018). Bu proje ile mesleki ve teknik eğitimde tüm paydaşların katılımıyla mesleki ve teknik eğitimin yeniden tercih edilmesinin sağlanacağı, sektörle işbirliği kurulacağı, ulusal ve uluslararası standartlara uygun programların hazırlanacağı, arz-talep dengesinin olduğu bir yaklaşım başlamıştır (Altın, 2007; Sert, 2007; Gömleksiz, 2010). 2004-2005 eğitim öğretim yılından itibaren proje kapsamında bir çerçeve öğretim hazırlanarak, program uygulanmaya başlamıştır. Bu program ile genel liseler de olduğu gibi mesleki ve teknik liselerde 9. sınıf dersleri (ortak dersler) yer alarak, 10. sınıftan itibaren tercih edilen alanlara özgü meslek derslerinin okutulmasına karar verilmiştir. Bu projeyle başlayan modüler öğretim çalışmaları modüler öğretim programlarının 2007-2008 eğitim öğretim yılından itibaren tüm mesleki ve teknik okullarda uygulanmaya başlanmıştır.

2003-2007 yılları arasında uygulanması planlanan Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM), bu kurumlarda görev alacak öğretmenlerin eğitiminin kalitesini yükseltmek amacıyla hazırlanmıştır. Proje kapsamında meslek dersleri öğretmenlerinin alan yeterlilikleri belirlenerek, bu yeterliliklere dayalı toplam 474 modüler öğretim programı geliştirilmiştir. 2004-2005 eğitim öğretim yılından itibaren 14 mesleki ve teknik eğitim fakültesinde uygulanmıştır (MEB, 2009, akt. Ekşioğlu ve Taşpınar, 2016). Yapılan farklı araştırmalara göre; mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin Avrupa Birliği uyum denkliğini sağlayamadığı, bu fakültelerden mezun olan meslek öğretmenlerinin istihdam problemleri yaşadığı bunun yanında mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin sektöre donanımlı eleman yetiştirememesi gibi nedenlerle, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin kapatılmasına karar verilmiştir. Bu

kararla birlikte mesleki eğitim fakülteleri, sanat ve tasarım fakültelerine, teknik eğitim fakülteleri teknoloji fakültelerine, ticaret ve turizm eğitim fakülteleri ise turizm fakültelerine dönüştürülmüştür. Bu dönüşümden dolayı proje kapsamında geliştirilen modüler uygulamaya konulamamıştır ve bu proje son bulmuştur (Sezgin ve Taşpınar, 2011, akt. Ekşioğlu ve Taşpınar, 2016).

2008-2010 yılları arasında İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP) kapsamında MEB temsilcilerinin, akademisyenlerin, alan uzmanlarının, sektör temsilcilerinin ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katılımıyla 64 mesleğe yönelik modüler öğretim programı ve 3600 modüle ait bilgi formları hazırlanmıştır (Aslantürk, 2014, s. 27-29). MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ve YÖK ile ortaklaşa yürütülen bu projenin amacı; Doğu ve Güneydoğu’da vasıflı işgücü ile küçük ve orta ölçekli işletmeleri geliştirerek, sektör ile mesleki teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksekokulları arasında iş birliği kurmak olmuştur. Ayrıca, bu bölgede yaşayan bireylerin gelişimini sağlamak da bu projenin amaçları arasındadır (Çolak, 2014). Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sekiz pilot ilde hayata geçirilen projede; seçilen meslek alanlarına yönelik meslek analizleri ve işlem analizleri yapılarak, yeterlilik tabloları ile modül bilgi formları hazırlanmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre programlar düzenlenmiştir. Hazırlanan bu programların 2010-2011 eğitim öğretim yılı itibarıyla yükseköğretim kurumlarında uygulanmasına karar verilmiştir (Özdemir ve Göktaş, 2012, akt. Çolak, 2014).

“Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM)” isimli proje, işsiz bireylere beceri kazandırıp istihdama hazırlayarak katılımı sağlamayı amaçlayan bir projedir. Bu projede bireylere beceri kazandırmak tamamen işletmelere bırakılmıştır (Borat, 2014, akt. Ayvaz ve Borat, 2016). UMEM projesinde herhangi bir işletme bünyesinde görev yapan personel eğitim alamamaktadır. UMEM projesinden faydalanabilmek için belli başlı şartlar belirtilmiştir. Bunlar; bireyin son altı aydır işsiz olması, 160 gün fiili olarak okullarda alanı ile ilgili eğitimleri tamamlamış olması olarak belirtilmiştir. Ayrıca staj sonrasında ise 18-29 yaş arası erkeklerde 42 ay, 30 yaş üstü erkeklerde 30 ay boyunca, bireyin sigorta primi, işletmelerin ise işveren payı kamu tarafından karşılanmıştır (Ayvaz ve Borat, 2016). İşletmeler, UMEM projesini gerek, eğitici ve

donanım eksiklerinden dolayı gerekse, küresel rekabet ve enerji maliyetlerindeki artıştan dolayı destekleyememişlerdir.

Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Arttırılması (METEK-I) Projesi; mesleki ve teknik eğitimde sürdürülebilir, ölçülebilir, uygulanabilir ulusal kalite sistemine ulaşmayı amaçlayan bu proje Mayıs 2012 ile Mayıs 2015 tarihleri arasında devam etmiştir. Bu proje ile mesleki ve teknik eğitimde kalite sistemi olgunlaştırılmıştır. Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Kalite Geliştirme Daire Başkanlığı'nın kuruluşuna yönelik destek verilmiş; mesleki ve teknik eğitimde kalite geliştirmeyi stratejik düzeyde desteklemek için yol haritası sunan Kalite Stratejisi Eylem Planı oluşturulmuştur. Ulusal Kalite Sisteminin fonksiyonlarına göre nasıl yaygınlaştırılacağını gösteren ve kalite güvence sisteminin uygulanması sürecinde kurum ve kuruluşlar için rehberlik sağlayacak Öz Değerlendirme Kılavuzu ile Ulusal Kalite Referans Kılavuzu hazırlanmıştır.

Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Arttırılması (METEK-II) Operasyonu Hibe Programı 2014 Temmuz–2015 Aralık tarihleri arasında uygulanmıştır. Proje uygulamaları faydalancı kuruluşlarca projelerde istihdam edilen 816 personel tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu proje kapsamındaki izleme, doğrulama ve teknik destek faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Proje sonunda ise yaklaşık 34.000 birey, meslek ve kariyer rehberliği hizmetinden yararlanmıştır. Binden fazla mesleki ve teknik eğitim personeline eğitim verilmiştir. Yaklaşık 300 eğitim kurumunun kapasitesinin artması sağlanmıştır. Meslek eğitiminde kullanılmak amacıyla modüler programlar geliştirilmiştir. 2.000'in üstünde elektronik öğrenme materyali hazırlanmış olup, yaklaşık 100 mesleğe yönelik standart geliştirilmiştir.

MEB tarafından 2020'de Gelecek Mesleki Eğitimde Sloganı ile Mesleki Eğitimde 1000 Okul Projesi başlatılmıştır. Bu proje ile 1000 adet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi seçilmiştir. Bu okullarda çeşitli iyileştirme faaliyetleri yapılarak, mesleki ve teknik eğitimin niteliğini arttırmayı sağlayan çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda belirlenen hedefler doğrultusunda yöneticilere, öğretmenlere, velilere katkı sağlayacak çeşitli eğitimler verilmiştir.

11. Kalkınma Planı (2019-2023) ile 2023 hedefleri kapsamında, UNİCEF ile Temel Beceriler Odağında Program Güncelleme projesi yürütülmüştür (Canbal vd., 2020). Sektörel Mükemmeliyet Merkezlerinin Kurulması yoluyla Mesleki ve Teknik

Eğitimin Kalitesinin Arttırılması (METEK-III) Projesi ise Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Avrupa Birliği Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı ile fon sağlayıcı olan Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu işbirliğinde yürütülmektedir. Mart 2021 tarihinde uygulanmaya başlayan Şubat 2024'te tamamlanması planlanan proje, Mesleki ve Teknik Eğitim bünyesinde bulunan 25 alanı kapsamakta olup faaliyetlerine devam etmektedir. Projenin amaçları, mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin; (a) öğretmen ve idarecilerin eğitimi ile, (b) öğrenim ortamlarının iyileştirilmesi ile, (c) öğrenciler için mesleki ve teknik eğitimin cazip bir seçenek haline getirilmesi ile, (d) Sektörel Mükemmeliyet Merkezlerini kurmayla, (e) okullar, sosyal ortaklar ve özel sektör arasındaki iş birliğinin artırılması yoluyla bilgi beceri ve yetkinliklerin EQARF ve EQAVET ile uyumlu olarak geliştirilmesiyle iyileştirilmesidir.

Ayrıca, 2023 Eğitim vizyonuna göre; sektör temsilcileri ile iş birliği yapılarak; mesleki programların revize edilmesinde, başarılı olan meslek lisesi öğrencilerine burs desteği sağlanmasında, öğrencilerin uygulamalı mesleki eğitimlerine katkı sağlamada, okul yönetimleri ile iş birliğinde bulunmaktadır (Özer, 2020). Bu bağlamda, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), İstanbul Sanayi Odası (İSO), İstanbul Ticaret Odası (İTO), Ankara Sanayi Odası (ASO) ve Ankara Ticaret Odası (ATO) gibi sektörler temsilcileri ile iş birlikleri geliştirilmiştir. Ayrıca, diğer bakanlıklarla da mesleki eğitimin güçlendirilmesine yönelik iş birlikleri geliştirilmektedir.

Mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile teknokentler arasında ilk kez AR-GE faaliyetlerine yönelik işbirlikleri oluşturularak, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununda değişiklik yapılmış, özel sektörün de mesleki eğitim merkezi kurabilmesinin önü açılmıştır. Böylelikle işletmeler, ihtiyaçlarını karşılayabilecek elemanları kendi bünyesinde yetiştirme olanağına kavuşmuştur. Kendi bünyesinde yetiştirme imkânı olmayan işletmelerin usta bulmasının kolaylaştırılması amacıyla; usta öğreticilik belgesinin, uzaktan eğitim tamamlandıktan sonra, e-sınavı başarı ile bitirildiğinde alınmasının önü açılmıştır. Ayrıca son yapılan değişikliklerle yılda altı kez usta öğreticilik e-sınavı yapılarak sektörün nitelikli eleman bekleme süresi kısaltılmıştır.

Milli Eğitim Şura kararları ve 2023 eğitim vizyonu belgesinde mesleki ve teknik eğitim ile ilgili çalışmalar incelendiğinde hükümet programları içinde mesleki ve

teknik eğitime kapsamlı olarak yer verildiği görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının fiziki koşullarının iyileştirilerek, geliştirilmesi sürecinin devam ettiği, atölyelerin ve laboratuvarların modernizasyonunun sağlanacağı dile getirilmiştir. Günümüzde gelinen aşamada 11. kalkınma planından da anlaşıldığı üzere mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının geliştirilmesi sürecinin önemsenerek, çalışmaların devam ettiği görülmektedir 6. ve 16. Milli Eğitim Şuralarının salt mesleki ve teknik eğitim gündemiyle toplanması, mesleki ve teknik eğitime verilen değerin, itibarın artırılmasının, mesleki ve teknik eğitim politikalarında son yıllarda önemli bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür. Ayrıca laboratuvarların ve atölyelerin ihtiyaçlarının listeleneceği, bu alanların yerleşim planlarının revize edileceği, okul bünyesinde döner sermayeden alınan hazine payının %1'e düşürüleceği doğrultusunda hedefler belirlendiği görülmektedir (MEB, 2018).

Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin gelişimine katkı sağlamak amacıyla 1970 yıllarından başlayarak günümüze kadar birçok proje yapılmıştır. Yapılan bu projelerin mesleki ve teknik eğitimin gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin gelişiminin sürekli olarak devam edebilmesi için mesleki eğitimde görülen ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlara yönelik öneriler göz önünde bulundurularak yeni projelerin üretilmesinin mesleki ve teknik eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Binici ve Arı'nın (2004) araştırmalarında çeşitli ülkelerin mesleki eğitim modelleri irdelenmiştir. Araştırma doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimin, iş piyasasının mevcut alan ve dallarına yönelik eleman ihtiyacına cevap verebilecek şekilde düzenlenmesi, gereken durumlarda alan ya da dallar eklenmesi, bu alan ve dallar için mesleki becerilere uygun eğitim programları düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Demirtaş ve Küçük'ün (2008) kız meslek lisesi öğretmenlerinin sorunlarını açığa çıkarmak amacıyla yaptıkları çalışmalarında, nitel araştırma yöntemi kullanılarak görüşme tekniği uygulamışlardır. Öğretmenlerin teknolojik değişime uyum sağlaması için desteklere ihtiyaç duyduğu okullarda donanım yetersizliği olduğu, öğrenci niteliğini artırmak amacıyla sanayi ile iş birliği yapılması gerektiği, ayrıca mezun olan öğrencilerin yükseköğretime yerleşebilmeleri için düzenleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Vurucu'nun (2010) araştırmasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik liselerinde, öğrencilerin meslek seçimi yeterlilik düzeyini ve meslek seçimini etkileyen faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Tarama modelinde yürütülen betimsel çalışmada, meslek seçiminin sosyo ekonomik düzey ile %41 oranında ilişkili olduğu ve meslek seçiminde ailenin %59, arkadaş çevresinin %47 oranında etkili olduğu görülmüştür.

Karabulut ve Marul'un (2011) çalışmasında mesleki ve teknik eğitim için kalifiye eleman yetiştirilmesinde çok amaçlı liselerin rolü araştırılmıştır. Bu çalışmaya göre; çok amaçlı lise modeli sayesinde; genel ve mesleki eğitim ayrışması kaldırılarak, tüm mezunların ortak bir kültür eğitimiyle geliştirilmesi yoluyla, iş yaşamı için yükseköğretimin gerektirdiği yeterliliklere sahip olunacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Ayrıca çok amaçlı lise modeliyle sektörün ihtiyaçlarına göre öğrenci yetiştirilmiş olacağı ifade edilmiştir.

İşler ve Demir (2011) çalışmasında değişen ve gelişen teknoloji ile mesleki ve teknik eğitim programlarının güncellenmesi ile mesleki ortaöğretim ve yükseköğretimde uygulanma durumlarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Buna göre; teknolojinin gelişmesi ile farklı mesleklerin ortaya çıktığı belirtilmiştir. Meslek gruplarının çeşitlenerek eğitim yapılması ve bu güncellemelere göre eğitim programlarının da güncellenmesi gerektiği de ifade edilmiştir.

Hepkul (2014) tarafından meslek lisesi öğrencilerinin alan seçme sürecine yönelik gerçekleştirilen çalışmada, derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Yapılan çalışma neticesinde, öğrencilerin büyük kısmının kendi ilgi ve yeteneklerini bilmediği, alan tercihlerini ise ailelerin yönlendirmesi, 8. sınıf sonunda yapılan merkezi sınav puanı ve diploma notuna göre yapmakta olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrencilerin tercih ettikleri alanlar hakkında bilgi sahibi olmadıkları, okul kaydı öncesinde yeterli bir şekilde rehberlik hizmeti almadıkları belirlenmiştir.

Aslantürk'ün (2014) mesleki ve teknik eğitim programlarına yönelik gerçekleştirilen çalışmasında, tarama modeli yöntemi kullanılarak anket aracılığı ile toplanan veriler yorumlanmıştır. Buna göre mesleki ve teknik eğitim programlarının sektörün gereksinimleri ile örtüşmediği ortaya konmuştur. Ayrıca örgün, yaygın, ortaöğretim ve yükseköğretimi bütünleştiren bir eğitim programı yapısı bulunmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin erken yaşlarda mesleki ve teknik eğitime

yönlendirilmesi, başarılı öğrencilerin de mesleki eğitimin içinde olması gerektiği görüşü öne sürülmüştür. Mesleki eğitimin sektöründe içinde olduğu bir eğitim modeli ile mesleki eğitimde verimliliğin artırılabilceği düşünülmüştür.

Çevik (2015) göre; Kore'nin uygulamakta olduğu eğitim politikalarında en önemli faktörün “eğitimli beyinlerden oluşan bir havuz” sistemini oluşturma gayretleri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Kore için yükseliş sürecinin başlangıcı olarak ifade edilen 1960 yıllarının başlarında kamu harcamalarının %20'lik kısmının eğitim harcamalarına ayrıldığı görülmüştür (Gönel, 2000, akt. Çevik, 2015 s. 4). Ayrıca, nitelikli insan gücü yetiştirilmesi amacıyla sektöre katkı sağlanarak, sektörlerin kendi personelini yetiştirmeleri bunu uygularken, eğitim veren işletmelerin düşük faizler kullanması, ayrıca işveren ekipman sağlama çalışanlara eğitim vermek isteyen işletmelerin de mekan ayarlama gibi teşvikler sağlamaktadır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında; uygulanan bu eğitim programlarından faydalanan işsizlerin diğerlerine göre iki kat daha kısa sürede iş buldukları, bu nedenle mesleki eğitimde ihtiyaçlar sürekli olarak güncellenerek yol kat edilmeli gençler için ise iş edinmeleri amacıyla çeşitli teşvikler eğitim ulaşım yemek vb. sağlamaktadır (Çevik, 2015, akt.s. 10-16). Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimi iyileştiren, katkı sağlayan faaliyetlerle bu kurumların işlevsel hale getirildiği görülmektedir.

Demir'in (2017) araştırmasında ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik liselerine karşı algılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışma betimsel nitelikli tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma neticesinde, öğrencilerin mesleki ve teknik anadolu liselerine karşı olumsuz algı taşıdıkları görülmüştür. Ayrıca mesleki alanlar ve yeterlilikleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir.

Işıl Gel (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, endüstri meslek lisesi öğrencilerinin alanlarından mezun olduktan sonra mesleklerini devam ettirme ve yükseköğretim emeline ulaşma durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Tarama modelinin işe koşulduğu çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Mezun olan bireylerin %59 oranında farklı sektörlerde çalışarak daha yüksek ücret aldıkları saptanmıştır. Ayrıca %79,9 oranında öğrencilerin herhangi bir yükseköğretim kurumuna yerleşemedikleri, %16,5'inin ön lisans programlarına yerleştikleri, sadece %3,6'sının lisans programından mezun olduğu belirlenmiştir.

Somuncu'nun (2019) meslek liselerinde bulunan turizm alanlarının isminin turizm kolejine dönüştürülmesi çalışmasında, turizm alanlarının mesleki ve teknik liselerinin içinde bulunmasının öğrencilerin ve ailelerin bu bölüme eğilimini azalttığı görüşü ortaya konmuştur. Bu çalışmaya göre, turizm bölümünün mesleki ve teknik liseler bünyesi dışında turizm koleji adı altında okullar olması gerektiği görüşü de savunulmuştur.

Demirer ve Dal'ın (2020) araştırması mesleki eğitimde program güncellemeleri, sektörle iş birliği ve yükseköğretime devam oranları üzerine eğitim yöneticileri ve meslek dersi öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Mesleki ve teknik eğitim veren okullarda öğretim programlarının, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından paydaş beklentilerine göre güncellenip güncellenmediği ve meslek dersi öğretmenlerinin uygulama becerilerinin iş piyasası ihtiyaçlarını karşılama düzeyi belirlenmiştir. Durum çalışma deseni kullanılarak, görüşme gerçekleştirilmiştir. Buna göre; mesleki ve teknik anadolu liselerinin diğer okullara göre az tercih edilme nedenleri, olumsuz algı problemi, okul-alan yönlendirme ve tanıtım, sosyal statü, istihdam kaygısı, eğitim kalitesine yönelik nedenler saptanmıştır. Bunun yanında; mesleki eğitim programlarının sektör ihtiyaçlarına göre güncellenmediği, meslek liselerinin cazibesinin artması için ek puan getirilmesi, yeteri kadar tanıtım ve yönlendirmenin yapılarak istihdam garantisinin oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kozludere'nin (2022) çalışmasında Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim politikalarındaki değişim ve gelişim ele alınarak, bu değişimin ve gelişimin mesleki ve teknik eğitim kurumlarının modernizasyonuna etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup anket tekniği ile elde edilen veriler içerik analizi yapılarak yorumlanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, mesleki ve teknik eğitimin modernizasyonu için eğitimde kullanılacak ekipmanların alanlara ve teknolojiye uygun olmasının yansıra programın günün ihtiyaçlarına uygun olarak revize edilmesi, güncellenmesi gerekmektedir.

Saracaloğlu'nun (2022) meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi ve gelecek beklentilerini toplumsal bağlamda konu alan çalışması nitel araştırma modelindedir. Araştırmada derinlemesine görüşme tekniği uygulanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimde görülen öğrencinin akademik başarısızlığının altında yatan temel sebebin toplumsal

süreçlerin sonucunda olduğu, meslek lisesi öğrencilerinin genellikle kırsal kesimlerden ve dezavantajlı gruplardan geldiği belirtilmiştir.

Özetle yapılan çalışmalar dikkate alındığında, farklı mesleki eğitim modellerinin araştırılarak teknolojik gelişmeler ışığında mevcut alan, dal ve programların güncellenerek sanayi ile işbirliği içinde sektörün ihtiyacına uygun eleman yetiştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlere çağın ihtiyaçlarına uygun eğitimler verilmesi, çok amaçlı liselerin sektöre öğrenci yetiştirmede etken olduğu görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin farkında olmadan alan tercihinde bulunarak ortaöğretim kurumuna devam ettiği, öğrencilere yönelik meslek seçimi çalışmalarının yetersiz kaldığı, meslek lisesinden mezun öğrencilerin yükseköğretime geçme sürecinde problemler yaşadığı vurgulanmıştır. Ancak devlet politikalarının güncellenerek eğitimde pozitif ayrımcılık sağlanarak mesleki eğitimin gelişeceği, , mesleki eğitim ile sektörü bütünleştiren mesleki eğitim modeli ihtiyacının olduğu, toplumun mesleki eğitime karşı olumsuz tutum sergilediği, tematik okulların mesleki eğitime katkı sağlayacağı görüşlerine ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın; araştırma modeline, evren ve örnekleme, veri toplama aracına, veri analizine ve araştırmanın yapılabilmesi için planlanan süreye yer verilmiştir.

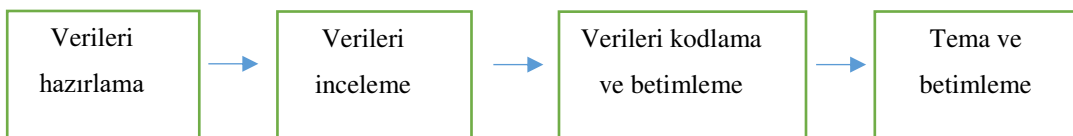
3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, fenomenoloji (olgubilim) çalışmasına dayanmaktadır. Araştırma türleri arasında, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan fenomenoloji (olgubilim) çalışması kapsamlı ve derinlemesine araştırma yapmak için kullanılmaktadır. Olgubilim çalışmalarında asıl durum belli bir olay veya durumu tecrübe eden bireylerin bu durumu anlamlandırma durumunu ortaya koymaktır (Creswell, 2021).

Olgubilim deseninde yapılan araştırma, araştırmacının belli süreçleri takip ederek sonuca ulaşmasını gerektirmektedir (Cemaloğlu, 2020). Bu süreçte araştırma neticesinde elde edilen veriler analiz edilerek, katılımcıların yaşantıları ortaya konulmaktadır. Fenomenolojik çalışmalarda ulaşılan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmaktadır. Böylelikle, olguyu tanımlayacak kavramlar ve temalar tanımlanarak ulaşılan bulgular işe koşularak, betimsel raporlama yapılmaktadır.

Fenomenolojik çalışmalarda veri toplama sürecinde görüşme, mülakat gibi teknikler kullanılarak veri analizi kısmında bireylerin neyi nasıl deneyimlediklerini ortaya koyan sistematik bir süreçtir (Moustakas, 1994; Creswel, 2021). Fenomenolojik çalışma yalnızca bir betimleme süreci olmayıp, araştırmacının ön yargısız bir şekilde elde edilen verileri yorumlama sürecidir.

Creswell nitel araştırma süreci

Şekil 6. Nitel veri analizi

Şekil 6’da belirtildiği gibi nitel analiz süreci verileri hazırlama ile başlamakta olup bu aşamada verilerin düzenlenerek kodlamaya hazır hale getirilmesi sağlamaktadır. Sonraki aşama olan verilerin incelenmesi kısmında araştırmacının okuma yaparak derinlemesine düşünmesi beklenmektedir. Diğer bölümde verilerin kod ve temalarını belirleyerek betimleme yapılması beklenmektedir. Son aşamada ise araştırmanın yorumlanması ve raporlaştırılması beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, akt. Cemaloğlu, 2020).

Bu araştırma da ise meslek öğretmen görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin var olan durum, ihtiyaç ve çözüm önerilerinin daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda veri toplama sürecinde öğretmen görüşlerinden elde edilen verilerden kategori ve alt kategoriler oluşturulmuştur. Doğrudan katılımcıların görüşlerine de yer verilmiştir. Bu bulgular ışığında meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre, mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin var olan durumla beraber, ihtiyaçlar belirlenmiş, bunlarla ilişkili olarak çözüm önerileri sunulmuştur. Her bir alt problem için katılımcı olarak konu alanı öğretmenleri sürece dâhil edilmiştir.

3.2. Katılımcılar

Araştırmada katılımcı olarak meslek öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Katılımcılar 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Akdeniz bölgesindeki bir ilin merkez ilçesinde yer alan çeşitli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve MESEM (Mesleki Eğitim Merkezi) okullarında görev yapmaktadır. İlgili katılımcılar maksimum çeşitliliğe göre seçilmiştir. Amaçlı örneklem kapsamında kullanılan bu yöntem bazı farklılıkları içeren temaları ortaya çıkararak tanımlamayı amaçlamaktadır (Patton, 2014, akt. Başaran, 2019). Bir başka deyişle belirlenen evrenin problemine en uygun kesimin seçilmesine dayanmaktadır (Saldamlı ve İtir Can, 2019, s. 69-70).

Katılımcıların demografik özellikleri dikkate alındığında sorumlu oldukları alanlara göre dağılımları ise Tablo 1 ’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Katılımcıların Veri Toplanan Alanlara Göre Dağılımı

Veri Toplanan Alan	Katılımcı Sayısı
Bilişim	3
Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı	2
Çocuk gelişimi	5
Elektrik elektronik teknolojisi	2
Grafik	1
İtfaiye	1
Makine	2
Metal teknolojisi	2
Mobilya	2
Moda tasarımı	1
Motorlu araçlar teknolojisi	1
Muhasebe	2
Kuaförlük ve güzellik hizmetleri	2
Sağlık hizmetleri	5
Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	2
Yiyecek içecek hizmetleri	4
Toplam	38

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcılar 16 alanda toplam 38 öğretmenden oluşmaktadır. Nitel çalışmalarda araştırmacı veri doygunluğuna ulaşana kadar görüşmeleri sürdürmektedir (Kumar, 2011). Bu bağlamda katılımcılar, mesleki ve teknik liselerde görev yapan meslek öğretmenlerinden belirlenmiş olup, yapılan görüşmeler veri doygunluğuna ulaşana kadar sürdürülmüştür. Tablo 2’de katılımcıların görev sürelerine göre dağılımı da yer almaktadır.

Tablo 2.

Katılımcıların Görev Sürelerine Göre Dağılımı

Kıdem	Katılımcı Sayısı
1-5 yıl	2
5-10 yıl	2
10-15 yıl	5
15-20 yıl	4
20-25 yıl	7
25-30 yıl	10
30 ve üzeri	8
Toplam	38

Tablo 2.’de görüldüğü üzere görev süresi dağılımına göre 1-5 yıl arası katılımcı sayısı iki, 5-10 yıl arası katılımcı sayısı iki, 10-15 yıl arası katılımcı sayısı beş, 15-20 yıl arası katılımcı sayısı üç, 20-25 yıl arası katılımcı sayısı yedi, 25-30 yıl arası katılımcı sayısı 10, 30 yıl ve üzeri katılımcı altı kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların tecrübeleri ve

alanda yaptığı görev süreleri, alan hakkında yapılan program düzenlemeleri, alanla ilgili zaman içerisinde yapılan değişiklikler, ihtiyaç tespiti ve durum değerlendirmesi bakımından önem arz etmektedir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Veri Toplama Aracı

Alt problemlere yönelik veri toplama süreci ve veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3.

Alt Problemlere Yönelik Veri Toplama Süreci ve Veri Toplama Araçları

Alt problem	Veri toplama süreci	Veri toplama aracı
1. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin var olan durum nedir?	Öğretmen görüşleri ile mesleki ve teknik eğitim programına ilişkin var olan belirlenmiştir.	Yarı yapılandırılmış görüşme formu
2. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin hangi ihtiyaçlar bulunmaktadır?	Öğretmen görüşleri ile mesleki ve teknik eğitimin ihtiyaçları belirlenmiştir.	
3. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin ihtiyaçlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?	Öğretmen görüşleri ile mesleki ve teknik eğitim ihtiyaçlarına yönelik çözüm önerileri belirlenmiştir.	

Tablo 3’de görüldüğü gibi, alt problemlere yönelik katılımcı olarak konu alanı öğretmenlerinden yararlanılmıştır. Veri toplama sürecinde;

- Birinci alt problemde öğretmen görüşlerinden faydalanarak mesleki ve teknik eğitim programına ilişkin var olan belirlenmiştir.
- İkinci alt problemde öğretmen görüşlerinden yararlanılarak mesleki ve teknik eğitim programlarının ihtiyaçları belirlenmiştir.
- Üçüncü alt problemde öğretmen görüşlerinden yararlanılarak mesleki ve teknik eğitim ihtiyaçlarına yönelik çözüm önerileri belirlenmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile uygulama yapmak üzere alınan uygulama izni Ek-1’de yer almaktadır. Alan öğretmenlerinin görüşlerini almak üzere; mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumunun ne olduğu, mesleki ve teknik eğitimin ihtiyaçları

bu ihtiyaçlar ışığında önerileri ortaya koymak adına üç ana soru her sorunun altında altışar sonda soru hazırlanmıştır. Soruları hazırlama esnasında iki alan uzmanı, iki ölçme değerlendirme uzmanı, iki program geliştirme uzmanının fikirleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri neticesinde gereken düzenlemeler yapılarak, son aşamada dil uzmanının da görüşü alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu tamamlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun son hali Ek-2’de yer almaktadır. Görüşme formunda kişisel bilgi olarak branş ve öğretmenlik mesleğinde geçirmiş olduğu süre sorulmuştur. Ardından mesleki ve teknik eğitimin mevcut durum, ihtiyaç ve önerileri ortaya çıkarmak için hazırlanmış sorulara geçilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada ilgili alt problemler doğrultusunda yer verilecek veri toplama süreci ve ilgili verilerin analizinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin ayrıntılar Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Alt Problemler, Veri Toplama Süreci ve Veri Analizi

Alt problem	Veri toplama süreci	Veri analizi
1. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin var olan durum nedir?	Mesleki ve teknik alanda eğitim veren öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüş alınmıştır.	İçerik analizi
2. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin hangi ihtiyaçlar bulunmaktadır?		• Öğretmen görüşleri için kategori/alt kategoriler oluşturulmuştur.
3. Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin ihtiyaçlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?		

Tablo 4’de görüldüğü üzere, araştırmada var olan durum, ihtiyaçlar, çözümler için öğretmen görüşlerini belirlemek üzere kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu neticesinde elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Böylelikle kategoriler ve alt kategoriler belirlenmiştir. Katılımcılara A1-A38 arasında kod verilerek görüşleri alıntılar şeklinde bu kodlarla belirtilmiştir.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerlik ve güvenirlik bağlamında Mertens'in (2005) önerdiği gibi iç geçerlik için inandırıcılık, dış geçerlik için aktarılabilirlik, iç güvenirlik için tutarlılık, dış güvenirlik için doğrulanabilirlik uygulanmıştır. Bu bağlamda:

- Araştırmanın inandırıcılığı için görüşmelerde yer alan katılımcıdan uzman görüşü alınmıştır. Araştırmanın ham verilerini kontrol ederek, analizlerin anlamlılığını değerlendirilmiştir. Yani katılımcı teyidi sağlanmıştır. Bununla beraber analizler üzerinde uzun süreli çalışılmıştır.
- Araştırmanın aktarılabilirliği için detaylı veri kaydı gerçekleştirilerek, analiz ve bulgular ayrıntılı olarak betimlenmiştir.
- Araştırmanın tutarlılığı için iki araştırmacı tarafından katılımcıların cümleleri, oluşturulan kategoriler ve alt kategoriler ayrı oturumlarda incelenerek, araştırmacılar son incelemede bulunmuştur.
- Araştırmanın doğrulanabilirliği bağlamında bulgular yorumsuz sunularak tartışma bulgularla uyumlu olacak şekilde gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda bulgular ve yorumlara kısmına yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın “Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin var olan durum nedir?” şeklinde yer alan birinci alt problemine yönelik öğretmen görüşleri alınmıştır. İlgili öğretmen görüşlerine yönelik kategori ve alt kategoriler Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5.

Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarına İlişkin Var Olan Duruma Yönelik Meslek Öğretmenleri Görüşleri

Katılımcı Görüşleri		Katılımcı sayısı	
Kategoriler	Alt kategoriler	f	%
Programın Öğeleri	Hedefler	Hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olmaması	8 21
		Hedeflerin sektör ihtiyacına uygun olmaması	10 26
		Hedeflerin güncel alan bilgisini karşılamaması	10 26
	İçerik	İçeriğin yoğun olması	5 13
		İçeriğin sektör ihtiyaçlarını karşılaması	25 66
		İçeriğin öğrenci seviyesine uygun olması	32 84
	Eğitim durumları	Ders kitaplarında konu tekrarlarının olması	7 18
		Alan derslerinin birbirini tekrar etmesi	6 16
		Ders kitaplarında video içeriklerinin yetersizliği	20 53
	Sınama durumları	Uygulamalı ve teorik ders sınavlarının dağılımının yerinde olması	30 79
Paydaşlar		Ortak sınavların zorunlu olması	10 26
	Öğrenci	Öğrencinin konuları ilgi çekici bulmaması	15 39
		Öğrencinin alanı tanımadan gelmesi	33 87
		Öğrencinin alan değişikliği istemesi	5 13
	Öğretmen	Öğretmenin güncel konularda yetersiz kalması	5 13
	Sektör	Konuların sektör ihtiyacını karşılamaması	15 38
		Sektör beklentisi-okulda verilen dersler uyumlu	30 79

Tablo 5’de belirtildiği gibi mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulanan mesleki eğitim programlarının var olan durumu sorulduğunda, öğretmen görüşleri bağlamında,

program öğeleri ve paydaşlar kategorileri elde edilmiştir. Program öğeleri kategorisinde; hedefler, içerik, eğitim durumları ve sınav durumlarına yönelik alt kategorilere yer verilmiştir. Paydaşlar kategorisinde ise, öğretmen, öğrenci ve sektör bağlamında alt kategoriler oluşturulmuştur. Alt kategorileri kapsayan frekanslar ve yüzdelik oranları Tablo 5’de belirtilmiştir. Programın öğeleri kapsamında;

- Hedeflere yönelik olarak, hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olmaması (f=8), hedeflerin sektör ihtiyacına uygun olmaması (f=10), hedeflerin güncel alan bilgisini karşılamaması (f=10) alt kategorileri,
- İçeriğe yönelik olarak, içeriğin yoğun olması (f=5), içeriğin sektör ihtiyaçlarını karşılaması (f=25), içeriğin öğrenci seviyesine uygun olması (f=32) alt kategorileri,
- Eğitim durumları bağlamında, ders kitaplarında konu tekrarlarının olması (f=7), Alan derslerinin birbirini tekrar etmesi (f=6), Ders kitaplarında video içeriklerinin yetersizliği (f=20) alt kategorileri,
- Sınav durumları bağlamında Uygulamalı ve teorik ders sınavlarının dağılımının yerinde olmaması (f=30), Ortak sınavların olması (f=10) alt kategorileri gözlenmiştir.

Hedeflere yönelik olarak hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olmadığını vurgulayan bir öğretmen görüşü şöyledir:

A.26: “Alan derslerinde, çoğunlukla hedefler öğrenci düzeyine uygun fakat, nadiren bazı derslerin hedefleri öğrenci seviyesinin üstünde olduğu için anlaşılması güç oluyor.”

Hedeflerin sektör ihtiyacına yönelik olmadığını ifade eden bir öğretmen ise bunu şu şekilde belirtmiştir:

A.22: “Çerçeve öğretim planında belirlenen hedefler nadiren sektör ihtiyacını karşılayamıyor.”

Hedeflerin güncel alan bilgisini karşılamada yetersiz kaldığını ifade eden bir öğretmen şu şekilde belirtmiştir.

A.16: “Bazı derslerin hedefleri nadiren, güncel alan bilgisini karşılayamıyor.”

İçeriğe yönelik olarak, İçeriğin yoğun olduğunu ifade eden bir öğretmen şu şekilde belirtmiştir.

A.25: “Bazı alan ders içeriği ve ders saatleri uyuşmuyor. Konuların yoğun olduğu derslerin ders saatleri az konuların, daha az olduğu derslerin ders saatleri fazla.”

İçeriğin sektör ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz olduğunu ifade eden bir öğretmen şu şekilde belirtmiştir.

A.38: “Teknolojik gelişmelerle birlikte alanda olan değişiklikleri ders içerikleri yetersiz kalmakta bu nedenle öğrencilerin donanımı sektörün ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır.”

İçeriğin öğrenci seviyesine uygun olduğunu ifade eden bir öğretmen şu şekilde belirtmiştir.

A.4: “Yiyecek içecek alanında ders kitaplarında bulunan konular program kazanımları uyumlu etkinlikler kısmında verilen reçeteler öğrencilerin uygulama yapmasını kolaylaştırmaktadır.”

Eğitim durumlarına yönelik, ders kitaplarında konu tekrarlarının olduğunu bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A13: “Birçok alan derslerinde konular birbirinin tekrarı olduğu için öğrenci açısından bu durum sıkıcı oluyor.”

Alan derslerinin birbirini tekrar ettiğini bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A5: “Çocuk gelişimi bölümünde bazı derslerin konuları aynı bu durum öğrencileri olumsuz olarak etkiliyor.”

Ders kitaplarında video içeriklerinin yetersiz olduğunu bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.12: “Ders kitaplarında kare kod uygulaması ile hazırlanan video içerik etkinlikleri çok yetersiz.”

Uygulamalı ve teorik ders sınavlarının dağılımının yerinde olduğunu bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.26: “Meslek dersleri kapsamında teorik sınavların sayısı genellikle yerinde fakat uygulamalı derslerin sınavlarının (ortak sınav kapsamında) teorik olarak yapılmasını yerinde bulmuyorum.”

Ortak sınavların olmasını bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.22: “Meslek derslerinde ortak sınav yapılması bazı meslek derslerinde bizleri zorlayabiliyor. Özellikle uygulamalı derslerde konuları yetiştirmede problem yaşayabiliyoruz.”

Paydaşlar kapsamında ise;

- Öğrenci bağlamında, Öğrencinin konuları ilgi çekici bulmaması (f=15), Öğrencinin alanı tanımadan gelmesi (f=33), Öğrencinin alan değişikliği istemesi(f=5) alt kategorileri,
- Öğretmen bağlamında, Öğretmenin güncel konularda yetersiz kalması(f=5) alt kategorileri,
- Sektör bağlamında, konuların sektör ihtiyacını karşılamaması(f=15), sektör beklentisi-okulda verilen ders uyumu (f=30) alt kategorileri, gözlenmiştir.

Öğrenciye yönelik olarak öğrencinin konuları ilgi çekici bulmadığını bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.13: “Öğrenci alana başlıyor, ilk birkaç ders dersi dinliyor, ilgisini çekmediğini fark ediyor, farklı arayışlar içine giriyor. Okuldan ve dersten kopuyor.”

Öğrencinin alanı tanımadan geldiğini bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.34: “Öğrencilerin %80 oranında meslekleri tanımadan ailelerinin istekleri doğrultusunda alanlara geliyor.”

Öğrencinin alan değişikliği istemesi bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.2: “Öğrencilerin %5’lik kısmı okula başladıktan sonra seçtiği bölümün kendine uygun olmadığını fark ediyor ve bölümünü değiştirmek istiyor. Aslında başlangıçta öğrencilere ve ailelere yeterli alan tanıtım yapılsa böyle durumlar görülmeyecektir.”

Öğretmen bağlamında, Öğretmenin güncel konularda yetersiz kalmasını bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.12: “Büro yönetimi ve sekreterlik alanında yeni bilgisayar programlarını uygulamada zorluklar yaşadığım için emekli olmayı düşünüyorum.”

Sektör bağlamında, konuların sektör ihtiyacını karşılamadığı bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.36: “Her geçen gün teknolojik gelişmelerle birlikte alanlarda da yenilikler oluyor. Fakat, konuların revize edilmesi geciktiği için konular sektör ihtiyaçlarını karşılayamıyor.”

Sektör beklentisi-okulda verilen ders uyumu bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.22: “Grafik alanında öğrenciler 12. Sınıfta staja gittiklerinde çok şaşıyorlar. Ders kitaplarının konusu sektör ihtiyaçlarını karşılamıyor. Öğrenciler sektöre ayak uydurmakta zorlanıyor.”

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın “Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre, mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin ihtiyaçlar nedir? Şeklinde yer alan ikinci alt problemine yönelik öğretmen görüşleri alınmıştır. İlgili öğretmen görüşlerine yönelik kategori ve alt kategoriler Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6.

Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarına İlişkin İhtiyaçlara Yönelik Öğretmen Görüşleri

Katılımcı Görüşleri		Katılımcı sayısı	
Kategoriler	Alt kategoriler	f	%
Programın Öğeleri	Hedefler	Hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olması	8 21
		Hedeflerin sektör ihtiyacına uygun olması	10 26
		Hedeflerin öğretmenin mevcut alan bilgisinin uygulanmakta olan programı kapsaması	32 84
	İçerik	İçerik yoğunluğunun düzenlenmesi	16 42
		İçeriğin sektör ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi	5 13
		İçeriğin öğrenci seviyesine indirgenmesi	3 8
	Eğitim durumları	Derslerin ders saati bağlamında revize edilmesi	20 53
		Tekrar niteliği taşıyan derslerin birleştirilmesi	6 16
		Alan derslerinin içerik bağlamında revize edilmesi	20 53
		Derslerin günümüz ihtiyaçlarına göre güncellenmesi	4 11
Paydaşlar	Öğrenci	Öğrencilere alan tanıtımlarının yapılması	35 92

	Öğrenci velilerine alan tanıtımlarının yapılması	33	87
	Öğrencinin alan değişikliği istemesi	5	13
Öğretmen	Öğretmenin kendini geliştirmesine fırsat verilmesi	15	39
	Kurumların öğretmenlerin gelişimine özendirmesi	10	26
	Güncel alan konularına uygun hizmet içi eğitimin planlanması	5	13
Sektör	Sektör ihtiyaçlarının gözden geçirilmesi	26	68
	Sektör-okul iş birliğinin yapılması	34	89
	Bölgesel ihtiyaç analizleri yapılması	22	58

Tablo 6’da görüldüğü gibi Mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin var olan ihtiyaçlar sorulduğunda öğretmen görüşleri bağlamında program öğeleri ve paydaşlar kategorileri oluşturulmuştur. Program öğeleri kategorisinde; hedefler, içerik, eğitim durumları ve sınav durumları bağlamında ayrı ayrı alt kategorilere yer verilmiştir. Paydaşlar kategorisinde ise, öğretmen, öğrenci ve sektör bağlamında alt kategoriler oluşturulmuştur. Alt kategorileri kapsayan frekanslar ve yüzdelik oranları Tablo 6’da belirtilmiştir.

Programın öğeleri kapsamında Tablo 6’da görüldüğü üzere;

- Hedefler bağlamında, hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olması (f=8), hedeflerin sektör ihtiyacına uygun olması (f=10), hedeflerin öğretmenin mevcut alan bilgisinin uygulanmakta olan programı kapsamı (f=32) alt kategorileri,
- İçerik bağlamında, içerik yoğunluğunun düzenlenmesi (f=16), içeriğin sektör

İhtiyaçlarına göre düzenlenmesi (f=5) içeriğin öğrenci seviyesine indirgenmesi (f=3) alt kategorileri,

- Eğitim durumları bağlamında, derslerin ders saati bağlamında revize edilmesi (f=20) tekrar niteliği taşıyan derslerin birleştirilmesi (f=6) alan derslerinin içerik bağlamında revize edilmesi (f=20) derslerin günümüz ihtiyaçlarına göre güncellenmesi (f=4), alt kategorileri gözlenmiştir.

Hedeflere yönelik olarak, hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olmaması öğretmenler tarafından şöyle ifade etmiştir:

A.9: “Ders içerikleri ve ders saatlerinin revize edilerek uygulanması gerekmektedir. Alanlara yönelik çerçeve öğretim programlarının tekrar düzenlenmesi gerekmektedir.”

A.10: “Alana yönelik öğrencilere kazanım sağlayacak önceden okutulan derslerin yeniden getirilmesi gerekiyor. Farklı derslerde tekrara düşmektense öğrencilerin faydasına olacak az ama öz derslerin getirilmesi gerekmektedir.”

Hedeflerin sektör ihtiyacına uygun olmaması bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.5: “Okulun bulunduğu bölgenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak ihtiyaç analizi yapıldıktan sonra sektörün gereksinimlerine göre hedefler belirlenmelidir.”

Hedeflerin öğretmenin mevcut alan bilgisinin uygulanmakta olan programı kapsamaması bir öğretmen şöyle ifade etmiştir:

A.15: “Teknolojik gelişmeler doğrultusunda alanlara yönelik hizmet içi eğitimler kendimizi geliştirmek için çok faydalı oluyor. Fakat bu eğitimlerin uzaktan ziyade yüz yüze yapılması eğitimin daha verimli geçmesini sağlıyor.”

İçerik bağlamında, İçerik yoğunluğunun düzenlenmesini gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir:

A.10: “Bazı meslek dersi kitaplarında bulunan konu yoğunluğunun öğrenci seviyesi ve ders saatleri göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerekmektedir.”

İçeriğin sektör ihtiyaçlarına göre düzenlenmesini vurgulayan bir öğretmen şöyle ifade etmiştir.

A.3: “Mesleki ve teknik liselerinin bulunduğu yerlerde bölgesel ihtiyaç analizi yapılarak bölgenin ihtiyacı olan sektör ve o sektörde çalışacak iş gücü belirlenmelidir.”

İçeriğin öğrenci seviyesine indirgenmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.9: “Meslek liselerine genellikle nitelikli bir okula yerleşemeyen, akademik yönden daha alt seviyede öğrencilerin gelmesi derslerin anlaşılması hususunda beni zorluyor. Örneğin; İklimlendirme alanında bir evin petek ya

da klima ihtiyacını belirlemek için evin alan hesabının yapılması gerekmektedir. Fakat dört işlemi bilmeden gelen öğrenciye bir odanın alanını hesaplatamıyorum.”

Eğitim durumları bağlamında, derslerin ders saati bağlamında revize edilmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.22: “Ders saatleri ve ders konularının tekrar revize edilerek güncellenmesinin öğrenciler ve bizler için yararlı olacağını düşünüyorum.”

Tekrar niteliği taşıyan derslerin birleştirilmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.9: “Bazı dersler için ders saatleri çok uzunken bazı dersler için zaman yetersiz kalıyor. Bazı dersler de ise sürekli tekrara düşülüyor. Bu dersler ya birleştirilebilir ya da çıkarılabilir.”

Alan derslerinin içerik bağlamında revize edilmesi ve derslerin günümüz ihtiyaçlarına göre güncellenmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A31: “Ders konularının, çağın ihtiyaçlarına uygun olarak içeriklerinin oluşturularak, güncellenmesi gerekmektedir.”

Paydaşlar kategorisinde Tablo 6’da görüldüğü üzere;

- Öğrenci bağlamında, öğrencilere alan tanıtımlarının yapılması (f=35), öğrenci velilerine alan tanıtımlarının yapılması (f=33), öğrencinin alan değişikliği istemesi (f=5) alt kategorileri,
- Öğretmen bağlamında, öğretmenin kendini geliştirmesine fırsat verilmesi (f=15), kurumların öğretmenlerin gelişimine özendirmesi (10), güncel alan konularına uygun hizmet içi eğitimin planlanması (f=5) alt kategorileri,
- Sektör bağlamında, sektör ihtiyaçlarının gözden geçirilmesi (f=26), sektör-okul iş birliğinin yapılması (f=34), bölgesel ihtiyaç analizleri yapılması (f=22) alt kategorileri gözlenmiştir.

Öğrencilere alan tanıtımlarının yapılması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.33: “Öğrencilere yönelik alan tanıtım çalışmaları yapılmalı bu çalışmalar sadece ortaokul 8. sınıfa sıkıştırılmadan ilkokuldan itibaren kademeli olarak devam etmelidir.”

Öğrenci velilerine alan tanıtımlarının yapılması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.14: “Öğrencilere alan tanıtımları yapılırken mutlaka ailelere de bu tanıtımların yapılması gerekmektedir. Örneğin kaynaştırma öğrencisi mobilya bölümüne geliyor, bölümümüzde kullandığımız kesici, delici çok fazla malzeme var. Öğrencinin zarar görme ihtimali beni çok tedirgin ediyor.”

Öğrencinin alan değişikliği istemesi, ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.8: “Alanı tam manasıyla tanımadan okula başlayan öğrencilerin bir kısmı alan değiştirme talebinde bulunuyor.”

Öğretmenin kendini geliştirmesine fırsat verilmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.19: “Öğretmenlere belirli aralıklarla yüz yüze hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlemeli, kurumlarda bu konuda özendirici bir tutum sergileyerek öğretmenlerin kendini geliştirmelerine fırsat vermelidir.”

Güncel alan konularına uygun hizmet içi eğitimin planlanması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.4: “Öğretmenlere yönelik, hizmet içi eğitimler planlanırken güncel alan konuları göz önünde bulundurulması öğretmenlere olumlu katkı sağlayacaktır.”

Sektör ihtiyaçlarının gözden geçirilmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.3: “Sektörün ihtiyacının ne olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla, ihtiyaç analizi yapılarak bölgenin ihtiyacı olan sektör ve o sektörde çalışacak iş gücü belirlenmelidir.”

Sektör-okul işbirliğinin yapılması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.22: “Okul sektör arasında işbirliği yapılarak öğrencilerin daha mesleğin başındayken sektöre ısınması kolay hale getirilebilir 9, 10, 11. Sınıftayken sektörle protokol kapsamında uygular yapılması, öğrencilere katkı sağlayacaktır.”

Bölgesel ihtiyaç analizleri yapılması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A20: “Mesleki ve teknik liselerinin bulunduğu yerlerde bölgesel ihtiyaç analizi yapılarak bölgenin ihtiyacı olan sektör ve o sektörde çalışacak iş gücü belirlenmelidir.”

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın “Meslek öğretmenlerinin görüşlerine göre mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin ihtiyaçlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?” Mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin önerilere yönelik öğretmen görüşleri” şeklinde yer alan üçüncü alt problemine yönelik öğretmen görüşleri alınmıştır. İlgili öğretmen görüşlerine yönelik kategori ve alt kategoriler Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7.

Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarına İlişkin İhtiyaç Bazında Önerilere Yönelik Öğretmen Görüşleri

Katılımcı Görüşleri		Katılımcı sayısı	
Kategoriler	Alt kategoriler	f	%
Programın Öğeleri	Hedefler	Hedeflerin öğrenci düzeyine göre düzenlenmesi	12 32
		Hedeflerin sektör ihtiyacını karşılar nitelikte revize edilmesi	4 11
		Hedeflerin öğretmenin mevcut alan bilgisinin uygulanmakta olan programı kapsamı	25 66
	İçerik	İçerik yoğunluğunun düzenlenmesi	16 42
		İçeriğin sektör ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi	5 13
		İçeriğin öğrenci seviyesine indirgenmesi	3 8
	Eğitim durumları	Ders kitaplarını destekleyen görsel içeriklerin üretilmesi	15 39
		Ders saatleri içerik yoğunluğunun düzenlenmesi	25 66
		Ders kitaplarında bulunan konu tekrarlarının giderilmesi	11 29
		Alan uygulama derslerinde kullanılan atölye donanım eksikliğinin giderilmesi	10 26
Paydaşlar	Öğrenci	Öğrenciye yönelik sistematik yetenek ilgi ve ihtiyaç taramalarının yapılması	33 87

	Ortaokul sürecinde öğrencilere alan tanıtımı yapılması	30	79
	Öğrenci velilerine yönelik alan tanıtım faaliyetlerinin yapılması	25	66
Öğretmen	Programlara eklenen yeni konulara uygun hizmet içi eğitimlerin olması	22	58
	Öğretmenlerin kişisel gelişimlerine yönelik hizmet içi eğitimlerin olması	18	47
	Öğretmenlere sistematik olarak alanlarına yönelik değerlendirme yapılması	20	53
	Güncel alan konularına uygun hizmet içi eğitimin planlanması	5	13
	Sektör-okul arasında iş birliği yapılması	25	66
Sektör	Öğrencilerin 9. 10. ve 11. sınıf düzeylerinde de sektörde uygulama yapabilmesi	17	45
	Mesleki ve teknik liselerinin tematik okullara dönüştürülmesi	15	39
	Öğrencilerin mezun olduktan sonra istihdam edilmesi	25	66
	Öğrencilerin yükseköğretime geçememe durumu	30	79

Tablo 7’de görüldüğü gibi mesleki ve teknik eğitim programlarına ilişkin öneriler sorulduğunda öğretmen görüşleri bağlamında program öğeleri ve paydaşlar kategorileri oluşturulmuştur. Program öğeleri kategorisinde; hedefler, içerik, eğitim durumları ve sınav durumları bağlamında ayrı ayrı alt kategorilere yer verilmiştir. Paydaşlar kategorisinde ise, öğretmen, öğrenci ve sektör bağlamında alt kategoriler oluşturulmuştur. Alt kategorileri kapsayan frekanslar ve yüzdelik oranları Tablo 7’de belirtilmiştir.

Program öğeleri kapsamında Tablo 7’de görüldüğü üzere;

- Hedefler bağlamında, hedeflerin öğrenci düzeyine göre düzenlenmesi (f=12) hedeflerin sektör ihtiyacını karşılar nitelikte revize edilmesi (f=4) hedeflerin öğretmenin mevcut alan bilgisinin uygulanmakta olan programı kapsamı (f=25) alt kategorileri,
- İçerik bağlamında, içerik yoğunluğunun düzenlenmesi (f=16), içeriğin sektör ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi (f=5), içeriğin öğrenci seviyesine indirgenmesi (f=3) alt kategorileri,
- Eğitim durumları bağlamında, ders kitaplarını destekleyen görsel içeriklerin üretilmesi (f=15), ders saatleri- içerik yoğunluğunun düzenlenmesi (f=25) ders kitaplarında bulunan konu tekrarlarının giderilmesi (f=11) alan

uygulama derslerinde kullanılan atölye donanım eksikliğinin giderilmesi ($f=10$) alt kategorileri gözlenmiştir.

Hedeflerin öğrenci düzeyine göre düzenlenmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.16: “Programın hedeflerinin, öğrencilerin düzeyine göre güncellenmesi gerekmektedir. Nadiren de olsa bazı derslerin hedefleri öğrenci düzeyinin çok üstünde olduğu için derslerin öğrenciler tarafından anlaşılması zor oluyor.”

Hedeflerin sektör ihtiyacını karşılar nitelikte revize edilmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.38: “Hedefler çoğunlukla sektör ihtiyacını karşılar nitelikte fakat teknolojinin hızlı bir şekilde geliştiği motorlu araçlar teknolojisi, bilişim teknolojisi vb. alanlarda hedeflerin sektör ihtiyacına göre revize edilmesi gerekmektedir.”

Hedeflerin öğretmenin mevcut alan bilgisinin uygulanmakta olan programı kapsamaması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.15: “Öğretmenin mevcut alan bilgisi uygulanmakta olan programı kapsıyor fakat güncel gelişmelere uyum sağlayabilmesi için öğretmenlerin çeşitli eğitimlerle desteklenmesi gerekmektedir.”

Alan uygulama derslerinde kullanılan atölye donanım eksikliğini ifade eden öğretmenler şöyle belirtmiştir.

A.8: “Alanımıza ait bir atölyemiz ve dolaplarımız yetersiz olduğu için öğrenciler tarafından yapılan ürünleri muhafaza edemiyoruz. Bu nedenle gerek bölüme yönelik etkinliklerin düzenlenmesi gerekse öğrencilerin bölümlerine aidiyetlik duygularının oluşması bağlamında problemler yaşıyoruz.”

A.27: “Özellikle uygulamalı dersleri yapabileceğimiz atölye ve fiziki donanım yetersizliğinden dolayı problem yaşıyoruz.”

İçerik yoğunluğunun düzenlenmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.21: “Alan derslerinin konuları bazı derslerde çok yoğun olduğu için konular öğretmenler tarafından yetiştirilemezken, öğrenciler tarafından da anlaşılma oranı azalıyor.”

İçeriğin sektör ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.13: “Mesleki ve teknik liselerinin bulunduğu yerlerde bölgesel ihtiyaç analizi yapılarak bölgenin ihtiyacı olan sektör ve o sektörde çalışacak iş gücü belirlenmeli akabinde ise ders içerikleri sektör gereksinimine göre yeniden güncellenmelidir.”

İçeriğin öğrenci seviyesine indirgenmesi gerektiğini ifade eden öğretmenler şöyle belirtmiştir.

A.32: “Ders konuları öğrenciler tarafından anlaşılabilir olmalıdır örneğin muhasebe alanında özellikle bilgisayar program konularında etkinlikler yetersiz olduğu için öğrenciler uygulama konusunda yetersiz kalıyor.”

A.17: “Bilişim teknolojileri bölümünde öğrencileri en çok zorlayan hususlardan biri bilgisayar programının İngilizce olması.”

Ders kitaplarını destekleyen görsel içeriklerin üretilmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.12: “Ders kitaplarında kare kod uygulaması kullanılarak video içerik üretimi yapılabilir.”

Ders saatleri- içerik yoğunluğunun düzenlenmesi gerektiğini ifade eden öğretmenler şöyle belirtmiştir.

A.17: “Ders saatleri ve konu yoğunluğuna göre ders saatleri revize edilerek bazı derslerdeki tekrarların önüne geçilmesi adına dersler birleştirilebilir.”

A.14: “Ders saatlerinin azaltılarak öğrencilerin kültür sanat faaliyetlerine katılmasına fırsat verilebilir.”

Ders kitaplarında bulunan konu tekrarlarının giderilmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.23: “Konu tekrarı yapılan dersler belirlenerek, içerik düzenlemesi yapılmalı.”

Paydaşlar kapsamında ise Tablo 8’de görüldüğü üzere;

- Öğrenci bağlamında, öğrenciye yönelik sistematik yetenek ilgi ve ihtiyaç taramalarının yapılması (f=33), ortaokul sürecinde öğrencilere alan tanıtımı yapılması (f=30), öğrenci velilerine yönelik alan tanıtım faaliyetlerinin yapılması (f=25) alt kategorileri,
- Öğretmen bağlamında, programlara eklenen yeni konulara uygun hizmet içi eğitimlerin olması (f=22), öğretmenlerin kişisel gelişimlerine yönelik hizmet içi eğitimlerin olması (f=18), öğretmenlerin sistematik olarak alanlarına yönelik değerlendirme yapılması (f=20), güncel alan konularına uygun hizmet içi eğitimin planlanması (f=5), alt kategorileri,
- Sektör bağlamında, sektör-okul arasında iş birliği yapılması f=25), öğrencilerin 9. 10. ve 11. sınıf düzeylerinde de sektörde uygulama yapabilmesi (f=17), mesleki ve teknik liselerinin tematik okullara dönüştürülmesi (f=15), öğrencilerin mezun olduktan sonra istihdam edilmesi (f=25), öğrencilerin yükseköğretime geçememe durumu (f=30), alt kategorileri gözlenmiştir.

Öğrenciye yönelik sistematik yetenek ilgi ve ihtiyaç taramalarının yapılması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.35: “Öğrencilere ilkokuldan itibaren ilgi, yeteneklerini belirlemek için belirli aralıklarla yetenek testlerinin yapılması gerektiğini düşünüyorum.”

Ortaokul sürecinde öğrencilere alan tanıtımı yapılması gerektiğini ifade eden öğretmenler şöyle belirtmiştir.

A.13: “Meslek liselerinin alan tanıtımı çalışması sadece 8. Sınıfın sonunda değil, ortaokul süreci boyunca yapılmalıdır.”

A.16: “Okulöncesi dönemden itibaren ilgi yetenek tarama ve tespit testleri uygulanarak aileler ile bu sonuçlar paylaşılmalıdır. Böylelikle kendini tanıyan öğrenci, çocuğunu tanıyan veli meslek seçimi hakkında doğru adımlar atacaktır.”

Öğrenci velilerine yönelik alan tanıtım faaliyetlerinin yapılması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A18: “Meslek lisesine gelen öğrenciler genellikle, nitelikli liseye yerleşemediği için aile ya da çevresinin yönlendirmesi ile gelmektedir bu nedenle alan tanıtım çalışmaları sadece okulda olmamalı, kitle iletişim araçlarının ve özellikle de sosyal medyanın kullanılması ile çok daha büyük kitlelere ulaşılabilir.”

Programlara eklenen yeni konulara uygun hizmet içi eğitimlerin olması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.27: “Gerek program değişikliği vesilesi ile gerçekleşen gerek teknolojinin gelişimi ile güncellenen konularda eksikliklerin giderilmesi için öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.”

Öğretmenlerin kişisel gelişimlerine yönelik hizmet içi eğitimlerin olması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.14: “Öğretmenlerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak eğitim faaliyetleri düzenlenmeli ve bu faaliyetlerin ulaşılabilir olması son derece önem arz etmektedir.”

Öğretmenlerin sistematik olarak alanlarına yönelik değerlendirme yapılması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.32: “Öğretmenlere yönelik kariyer basamakları yükselme gibi platformlarda öğretmenlerin alan bilgileri ölçüldüğünde, öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine olanak sağlanmış olur.”

Güncel alan konularına uygun hizmet içi eğitimin planlanması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.11: “Alanlara yönelik çağın gereklerine uygun olarak güncel konular takip edilerek, öğretmenlere yönelik belirli aralıklarla yüz yüze hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenerek, gelişen teknolojiye uyum sağlaması kolaylaştırılabilir.”

Sektör-okul arasında iş birliği yapılması gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.17: “Sektör-okul arasında iş birliği yetersizliği nedeniyle sektörün ihtiyacına uygun öğrencileri yetiştirme de bazen eksik kalabiliyoruz.”

Öğrencilerin 9 10 ve 11 sınıf düzeylerinde de sektörde uygulama yapabilmesi gerektiğini ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir.

A.3: “Öğrencilerin 12. Sınıfta sektörle tanışması çok geç oluyor 10 ve 11. Sınıfta da sektöre ısınan öğrenci son sınıfta yaptığı uygulama çok daha nitelikli oluyor.”

Mesleki ve teknik liselerinin tematik okullara dönüştürülmesi gerektiğini ifade eden öğretmenler şöyle belirtmiştir.

A.3: “Bölgesel ihtiyaçlar doğrultusunda okulumuzun tematik okul olmasını isterdim, öğrenciler alana bilinçli olarak geldiğinde daha verimli ders işlenir. Atölye ve donanım açısından sorun yaşamayız. Öğrencinin mezun olduktan sonra istihdam edileceğini bilmesi onu rahatlatacaktır.”

A.26: “Sağlık meslek liselerinin tematik okullara dönüştürülerek, 2017 yılı öncesinde olduğu gibi sağlık meslek liseleri hemşire yetiştirmelidir. Ayrıca yükseköğretime geçebilmek için ek puan sisteminin tekrar getirilmesi gerekmektedir. Böylelikle meslek liseleri özendirilecektir.”

Öğrencilerin mezun olduktan sonra istihdam edilmesi gerektiğini ifade eden öğretmenler şöyle belirtmiştir.

A.15: “Özellikle 12. Sınıf öğrencileri kendi bölümlerinde istihdam edilmede sıkıntı yaşamıyor. Fakat çalışma koşullarının ağırlığından ve ücretlerin azlığından dolayı mezun olduklarında alan dışı bir meslekte çalışmayı tercih edebiliyor.”

A.11: “Mesleki ve teknik eğitim zorunlu eğitimden çıkarılması gerekmektedir. Mesleği gerçekten yapmak isteyen öğrenciler bu okullara gelirse öğrenci, öğretmen, sektör, alan bağlamında birçok sorun da çözüme kavuşmuş olacaktır.”

Öğrencilerin yükseköğretime geçme durumunu ifade eden bir öğretmen şöyle belirtmiştir:

A.26: “Meslek lisesinden mezun olduktan sonra yükseköğretime devam etmek isteyen öğrencilere sadece iki yıllık ön lisans programları için destek verilmekte maalesef lisans programları için ek bir puan verilmemektedir. Meslek liselerinde dört yıl boyunca kültür derslerinden çok meslek dersi gören öğrencilerimiz yükseköğretim sınavlarında diğer lise mezunları ile aynı sınava tabii tutulmaktadır. Bu durum akademik seviyesi yüksek olan öğrencilerin meslek liselerine gelme oranını düşürmekte, hâlihazırda bu okulda olan öğrencilerin yükseköğretim hedeflerinin olmasını engellemektedir.”

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Mesleki ve teknik eğitimde programa yönelik var olan durum, ihtiyaç ve önerilere bakıldığında; program öğeleri bağlamında, alan-ders bazında belirlenen hedef, içerik, eğitim durumları ve sınav durumlarının çoğunlukla öğrenci, öğretmen ve sektöre uygun olduğu belirtilmiştir. Fakat nadiren de olsa çağın ihtiyaçlarına göre hedeflerin revize edilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Katılımcıların alanları bağlamında büyük kısmı, ders saati ve içerik arasında uyumsuzluğun olduğu; nadiren de olsa bazı alan derslerinde konu tekrarların olduğu görüşündedir. Demirer ve Dal (2018), benzer bir şekilde mesleki eğitim programının uzman kişiler tarafından yapılmadığı, mesleki eğitim programı ihtiyaçlarını karşılayamadığını ifade edilmektedir. Meslek derslerinde konuların tekrar edilmesi öğrencilerin derslere karşı olumsuz algı geliştirmesine neden olmaktadır. Katılımcılar, ders kitapları bağlamında nadiren konuların öğrenci seviyesinden uzak olduğu, çoğunlukla ise kitaplarda eğitsel video görsel içeriklerin yetersiz olduğu görüşündedir. Okur ve Aybek (2016), teknolojinin gelişmesi ile birlikte öğrencilerin bir konu öğrenirken, kısa videolardan yararlandıkları, bu içeriklerin öğrencilerin derslere karşı motivasyonlarını artırdığını belirtmektedir. Bu bağlamda ders kitaplarında kare kod uygulaması ile yapılan video içerikler tüm alanlarda yaygınlaştırılması fayda sağlayacaktır.

Paydaşlar bağlamında, öğrenciler dikkate alındığında, çoğunluk öğrencilerin alanı tanımadan mesleğe adım attığını düşünmektedir. Bu durum programın uygulanması, istihdam, meslek verimi gibi birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Öğrenci alana uygun olmadığı için derslerin genelde öğrencinin ilgisini çekmediği de görülmektedir. Demir'in (2017), çalışmasında da belirttiği gibi 8. sınıf öğrencilerinin mesleki alanlar ve bu alanların yeterlilikleri hakkında gerekli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır. Hepkul'un (2014), çalışmasında da benzer bir şekilde, genellikle öğrencilerin alan seçiminde 8. sınıfın sonunda yapılan merkezi sınav neticesinde nitelikli bir okula yerleşemediği için, aile ya da çevresinden duyduğu bilgiler doğrultusunda seçimde bulunduğu saptanmıştır. Vurucu (2010) ve Saraçoğlu (2022), çalışmalarında belirttiği gibi, meslek seçiminde ailenin, arkadaş çevresinin etkisi

yanında sosyo-ekonomik düzeyin de etkisinin olduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca, Mesleki eğitim kurumlarına genellikle sosyo-ekonomik seviyesi düşük, kırsal kesimden ve dezavantajlı gruplardan öğrenciler gelmektedir. Bu durum başarı seviyesinin düşmesine neden olmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu öğrencilere meslek tanıtımı faaliyetlerinin yapılması görüşündedir. Yine katılımcılar çoğunlukla öğrencilerin okul öncesi yaş grubundan başlayarak düzenli olarak ilgi yetenek taramaları yapılması gerektiği görüşündedir. Demirel ve Dal (2020), çalışmasında benzer şekilde meslek seçimini desteklemek amacıyla öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri belirlenerek, yeteri kadar tanıtım ve yönlendirme faaliyetlerinin yapılması gerektiğini ifade etmektedir.

Öğretmen bazında programın var olan durumu, ihtiyaç ve önerilere bakıldığında, öğretmenin nadiren de olsa konularda yetersiz kaldığına ilişkin görüşlerin var olduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine fırsat verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Kozludere (2022), çalışmasında teknolojinin gelişmesi ile değişen mesleki eğitim programlarına uyum sağlayabilmek adına, öğretmen alan bilgilerinin güncellenmesi de gerektiğini ifade etmektedir.

Sektör bazında programın var olan durumu, ihtiyaç ve önerilere bakıldığında; ortalamaya yakın olarak konuların sektör ihtiyaçları ile uyum göstermediği, programlar düzenlenirken mutlaka sektör ihtiyaçlarının göz önünde tutulması gerektiği, genellikle sektör ve okul iş birliği içinde bulunulması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır. Emirgil (2009), çalışmasında meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin istihdam edilmeleri için sektörün ihtiyaçları ve taleplerinin önemsenmesi gerektiği görüşünü savunmuştur. Demirtaş ve Küçük (2008), Mesleki eğitime devam eden öğrencilerin niteliğini artırmak için sanayi ile iş birliğinin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Binici ve Arı (2004) iş piyasasının ihtiyaçlarına yönelik mesleki eğitimlere güncel alan ve dallar eklenerek, bu alan ve dallara uygun mesleki programlar hazırlanması gerektiği görüşünde bulunmuştur. Diğer taraftan katılımcılar genellikle bölgesel ihtiyaçların ortaya çıkarılarak bu ihtiyaçlar doğrultusunda ilenilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Katılımcıların hemen hemen yarısı ise tematik meslek liselerine ihtiyaç duyulduğunu belirtilmektedir. Somuncu (2019)'da turizm okulları için yaptığı çalışmada, meslek lisesi adı altında turizm alanlarının tercih edilme durumunun azaldığı, tıpkı tematik okul mantığında olduğu gibi turizm

kolejinin açılması gerektiği görüşünü savunmuştur. Karabulut ve Marul (2011), ise meslek liselerinde tematik model okullara karşı çıkararak çok programlı model kullanılması gerektiği görüşünü savunmuştur. Böylelikle mezun olan öğrencilerin, ortak kültüre sahip olacağı görüşünü savunmuştur. Kaya (2024), bu görüşe karşı olarak; bu okulların bölgesel gereksinimler doğrultusunda, ihtiyaç analizi yapılarak açıldığını, protokol yapılan sektörlerde mezun olan öğrencilerin istihdam edildiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda tematik okulların büyük ölçüde istihdam sorununa katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Katılımcılar istihdama yönelik olarak, genellikle mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrencilerin mezun oldukları alanda çalışmadıklarını, farklı alanları tercih ettiklerini ifade etmiştir. Gel (2019) çalışmasında endüstri meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin %59'unun mezun olduktan sonra farklı sektörlerde çalıştıklarını tespit etmiştir.

Mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleşme durumuna bakıldığında, bu öğrencilerin çoğunlukla yükseköğretim kurumuna yerleşemediği az bir kısmının ön lisans programına yerleştiği belirtilmiştir. Gel (2019) çalışmasında benzer şekilde, meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin %79,9'unun herhangi bir yükseköğretim kurumuna yerleşemediği, öğrencilerin sadece %16,6'sının ön lisans programlarına yerleşebildiği, %3,6 oranında ise lisans programlarından mezun olduğunu belirtmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırma neticesinde ulaşılan sonuçlara dayanarak uygulamaya ve araştırmacılara çeşitli önerilere ulaşılmıştır.

5.2.1. Mesleki eğitim kurumlarında uygulamaya yönelik öneriler.

- Mesleki ve teknik eğitimde okutulan dersler sadeleştirilerek, birbirinin tekrarı niteliğinde olan dersler ve konular programdan çıkarılabilir. Bu bağlamda mesleki eğitim programı revize edilebilir. Bu çalışmada sahada görev yapan öğretmenlerin fikirleri alınabilir.

- Öğretim programları yapılırken sektörle ve paydaşlarla iş birliği yapılarak, sektörün ihtiyaçları göz önünde bulundurulabilir.
- Program geliştirmede yaşanan problemlerden biri de programların merkeziyetçi yapı ile hazırlanarak bölgesel ihtiyaçları yok saymasıdır. Bu sorunun çözülmesi için ihtiyaçlara uygun milli tematik okullar açılabilir.
- Milli Eğitim Bakanlığı ‘Türkiye Mesleki Eğitim Haritasını’ çıkartarak. Bölgelerde eğitim verilen mesleki ve teknik eğitim alanlarını sektörlerle uyumunu sağlayacak böylelikle sektörle arz talep ilişkisini kurarak, mesleki ve teknik liseden mezunlar ve sektör eşleşmesini sağlayacak yaklaşımlar geliştirip, ücret politikası ve çalışma koşullarında da iyileştirmeler yapmalı, alan içi istihdamı tercih edecek mekanizmalar tesis edilmesi için çalışmalar yapmalıdır.
- Bölgelerin ihtiyaçlarına yönelik, mesleki ve teknik eğitim okulları açılarak okullara bu ihtiyaçlara göre öğrenci alınmalıdır.
- Bölge gereksinimlerini karşılamak amacıyla mesleki ve teknik okullarda üretim sağlanmalıdır.
- Mesleki ve teknik liselerinden mezun olan öğrencilerin istihdamı kamu kuruluşu-özel sektör ve okulların koordineli çalışması ile işlevsellik kazanmalıdır.
- Mesleki ve teknik eğitime olan ilgini artmasını sağlamak için okul atölye ve laboratuvarların çağın gereksinimlerini karşılayacak düzeye erişmesi sağlanmalıdır.
- Mesleki ve teknik eğitimde görev yapan öğretmenlerin kendilerini çağın ihtiyaçlarına göre yetiştirmeleri için fırsat tanınmalı.
- Memleketin en ücra köşelerinin ihtiyacına göre okullar ve alanlar yeniden planlanmalıdır.
- Öğrencilerin işletmelerde mesleki eğitim dersi kapsamında sürdürdükleri staj uygulama yerlerinin seçimi titizlikle yapılarak, denetleme en üst düzeyde tutulmalıdır.
- Staj yapılabilecek işletmelerin öğrencilerin mezun olduktan sonra da istihdam sağlayabileceği işyerleri içinden seçilmesine özen gösterilmelidir. Seçilen işletmelerin öğrencilere katkı sağlayabileceği yerler olmasına özen gösterilmelidir.
- Mesleki ve teknik eğitim zorunlu eğitimden çıkarılarak, ilkokuldan itibaren öğrencilere bir meslek edinme fikri ile vermek amacıyla, mesleki tanıtım ve

yönlendirmenin bu dönemden itibaren sistemli ve planlı olarak yürütülmesi gerekmektedir.

- Bölgenin ve çağın ihtiyaçları doğrultusunda mesleki ve teknik alan ve dalları değiştirilmeli ya da revize edilmelidir.
- İl mesleki eğitim kurullarındaki yapılandırma eksiklikleri giderilerek yerel yönetim temsilcileri ve sektör temsilcileri iş birliği içinde bulunmalı Kurulun çalışma esasları düzenlenerek sadece görüş ve öneri belirten bir mekanizmadan çıkarak yerel düzeyde sorunların çözümünün sağlanabilmelidir.
- Mesleki eğitimin ülke çapında cazip hale getirilmesi için hem il hem ülke çapında mesleki beceri yarışmaları tıpkı Avrupa ve Dünya Beceri Yarışmalarında olduğu gibi düzenlenmeli ve sistem buna dönük yapılanmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Mesleki eğitimde grup çalışmasına ağırlık verilebilir. Meslek liseleri ile sanayicilerin ilişkileri güçlendirilebilir. Sertifika veren merkezlerin daha güncel bir noktaya taşınarak daha saygın bir yer edinmeleri için gerekli tedbirlerin alınmasının diğer yapılanlarla birlikte mesleki eğitimin önünü açacağı düşünülmektedir.
- Mesleklere yönelik çalışacak insan gücüne duyulan ihtiyaç güncellenmeli, eğer belirtilen meslek grubu için işgücü ihtiyacında azalma varsa buna göre eğitim kurumlarında daha az eleman yetiştirerek istihdam edilememesi sorununa çözüm getirilebilir.
- Niceliksel olarak işgücü ihtiyacı bölgesel, yöresel, kurumsal olarak sistemli olarak yapılmalıdır.
- Mesleki düzeyde bölgesel ihtiyaçlar il meslek kurullarınca tespit edilerek, bölgenin mesleki anlamda iş gücü ihtiyacı tespit edilerek, meslek lisesi bölümleri açılarak, öğrenci istihdamına yönelik çalışma yapılarak yeterli sayıda bölümlere öğrenci alınabilir.
- Meslek liselerine karşı olan olumsuz ön yargıların değiştirilmelidir. Akademik olarak yetersiz öğrenciler tarafından tercih edilen okul sınıfından çıkabilmesi için bu okulları özendirerek çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- Meslek lisesi öğrencilerinin sektörde uygulama yapmaları 12. Sınıftan önce başlamalıdır. 10. ve 11. sınıf öğrencileri sektörle protokoller yaparak uygulama fırsatı verilmelidir.

- Mesleki eğitim kurumlarında bulunan tüm alanlarına yönelik dijital platformlar hazırlanarak, alanlara yönelik revize çalışmalarında öğretmen görüş ve önerileri dikkate alınmalıdır. Ayrıca alan tanıtımı sadece okulda kalmamalı, bölgesel çapta yarışmalar düzenlenerek öğrencilerin mesleki eğitime özendirilmesi sağlanabilir.
- Meslek alan öğretmenlerinin çağın ihtiyaçlarına uyum sağlamaları için düzenli periyotlarla hizmet içi eğitimleri verilerek alan bilgilerini geliştirmelerine fırsat tanınmalıdır.

5.2.2. Araştırmacılara yönelik öneriler.

- Alan bazında mesleki ve teknik ders kitaplarının sektörün istekleri ile ne kadar örtüştüğü incelenebilir.
- Tüm alanlar ayrı ayrı incelenerek, sektör ve teknolojik gelişmelere uyum sağlamayan meslek derslerinin belirlenmesine yönelik çalışma yapılabilir. (Bazı dersler birleştirilebilir, yeni derler eklenebilir ve çıkarılabilmelidir.)
- MESEM (Mesleki eğitim merkezleri) ayrı olarak incelenerek sorun ve çözümleri incelenebilir.
- Halk Eğitim bünyesinde yapılan mesleki eğitimin sorunları ve çözüm önerileri incelenebilir.
- Mesleki ve teknik eğitim bünyesinde bulunan her bölümün öğrenci, öğretmen, program bağlamında sorun ve çözüm önerileri incelenebilir.
- Meslek öğretmenlerin iş doyumu üzerine çalışma yapılabilir.
- Okulöncesi düzeyinden itibaren öğrencilerin yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik ne tür uygulamaların yapılması ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Alan tanıtımlarına yönelik çeşitli modeller geliştirilebilir.
- Ailelere ve topluma yönelik meslek tanıtım faaliyetleri çalışması yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, O. (2020). Eğitim ve mesleki eğitim, sorunları ve çözüm önerileri, mesleği eğitimin cazip hale gelmesi için bir öneri. *İstanbul Ticaret Odası*.
- Alkan, C., Doğan, H., Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Arslan, Ü. G., ve Vezne, R. (2021). Almanya ve Türkiye mesleki eğitim öğretmeni yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması. *Akdeniz Üniversitesi Öğretim Teknolojisi ve Hayat Boyu Öğrenme Dergisi*, 2(1), 111-134.
- Aslantürk, M. (2014). *Türkiye’de mesleki teknik eğitimin yaşadığı sorunlar ve çözümleri konusunda mesleki eğitim yöneticileri, meslek dersleri öğretmenleri ve eğiticilerin, görüşlerinin incelenmesi* (Master's thesis). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kahramanmaraş. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akhun, İ., Paro, İ. (1971). Mesleki Eğitim A.B.D. eğitimi inceleme milli cemiyetinin 64. Yıllığı. Ed.
- Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydoğan, D., Üzbe Atalay, N., Kandemir, M., Taylı, A. Özpolat, R. A., Gençtanırım, D., ... Palancı, M. (2021). *Eğitim psikolojisi*. Işık, Ş.(ed.) Ankara: Pegem Akademi.
- Ayvaz, B., ve Borat, O. (2016). Uygulamalı mesleki eğitim: sorunlar ve öncelikli konular. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Endüstriyel Araştırma ve Gelişim Dergisi*. Cilt 1, Sayı 1, Sayfa 33-40
- Atik, İ., ve Doğru, A. (2018). Mesleki eğitimin etkinliğinin artırılması için model önerisi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1-15
- Bender, M. T. (2005). John Dewey’nin eğitime bakışı üzerine yeni bir yorum. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 13-19.
- Binici, H., ve Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3).
- Berk, Ş. (2018). *Modüler sistemin değerlendirilmesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bobbitt, J.F. (2017). *Eğitim programı*. (Rüzgar, M. E, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.

- Budak, Y. (2009). Mesleki eğitimde İhtiyaç analizi ve işlevsel eğitim programı. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 245, 65-75
- Bülbül, T. (2014). Meslek lisesi öğrencilerinin okullarına ve mesleki eğitime yönelik görüşleri (Master's thesis) Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Başaran, Y. K. (2019). Sosyal Bilimlerde Örneklem Kuramı. *The Journal of Academic Social Science*, 47(47), 480-495.
- Canbal, M. S., Kerkez, B., Suna, H. E., Numanoğlu, K. V. ve Özer, M. (2020). Mesleki ve teknik ortaöğretimde paradigma değişimi için yeni bir adım: *eğitim programlarının güncellenmesi*. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 11(21), 1-26.
- Cemaloğlu, N. (Ed.). (2020). *Bilimsel araştırma teknikleri ve etik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswel, J. W. (2021) *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün, Çev). Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Demir, B., ve İşler, B. H. (2011, Mayıs). *Hayat boyu öğrenme, ab mesleki eğitim programları ve bir ldy plm hareketlilik projesi uygulaması*. 2. Uluslararası, 6. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Aydın
- Demir, Ü. (2017). Mesleki ve teknik anadolu lisesi algısı: ortaokul 8. sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama* , 13 (2), 316-342.
- Demirer, M., ve Dal, S. (2020). Mesleki eğitimde program güncellemeleri, sektörle işbirliği ve yükseköğretime devam oranları üzerine eğitim yöneticileri ve meslek dersi öğretmenlerinin görüşleri. *Dizin (Indexing services)*, 298.
- Demirer, M. (2018). *AB kredi transfer sistemi bağlamında Türkiye meslekî eğitiminin yeniden yapılandırılması*. (Yayınlanmış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi. <https://platform.almanhal.com/Details/Thesis/2000232523> sayfasından erişilmiştir.
- Demirel. Ö. (2007). *Eğitimde yeni yönelimler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö.(2022). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, B., Küçük, M. (2008). Kız meslek liselerinin günümüzdeki sorunlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 147-159.
- Dülger, İ. (1989). *Mesleki yaygın eğitim ve Türkiye*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Ergen, N., ve Metin, M. (1983). *Türkiye’de meslek eğitimi ve sorunları Türk eğitim derneği VI. eğitim toplantısı*. Ankara: Şafak Yayınevi.
- Ekşioğlu, S., ve Taşpınar, M. (2019). Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretimin gelişimi. *Sakarya University Journal of Education*, 9(3).
- Emirgil, B. (2009). Yeni meslekçi eğitim yaklaşımı ve yeni meslekçi paradigmaların Türkiye'deki yansıması olarak “MEGEP”. *In Journal of Social Policy Conferences (No. 56)*. Istanbul University.
- Erişen, Y. (1998). Program geliştirme modelleri üzerine bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 13(13), 79-97.
- Fer, S. (2015). *Öğretim tasarımı*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Gökçe, A. T., ve Bülbül, T. (2014). Okul bir insan bedenidir: Meslek lisesi öğrencilerinin okul algılarına yönelik bir metafor çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Araştırmaları E-Dergisi*, 4(1), 63-88.
- Gel, A. I. (2019). *Mesleki ve teknik liselerin istihdam ve yükseköğretime geçiş amaçlarına ulaşma durumu (Manisa İli Örneği)* (Master's thesis). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Denizli. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Henden, R., & Tunç, A. (2005). Mesleki ve teknik öğretimde sınavsız geçiş uygulamaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 165, 165-171.
- Hepkul, A. (2014). Meslek lisesi tercihi sürecinin sürecisel olarak incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 41-52.
- Karaağaçlı, M. (2002). *Mesleki eğitim ve teknoloji eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, A. (2024). Ortaöğretim muhasebe ve finansman alanında mesleki ve teknik eğitime olan ilginin azalma nedenleri: öğretmenler üzerine bir araştırma (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacı Bayram Veli Üniversitesi işletme anabilim dalı muhasebe finansman bilim dalı. Ankara.
- Kılınç, M. (2018). *Köy enstitülerinde mesleki ve teknik eğitim*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Kılınç, M. (2020). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Koçer, E., İnce, M., Ünlü, Ş., Erdoğan, T., Keleşoğlu, S., Coşkun, D.Y.,... Aslan, C. (2022). *Gelecek İçin eğitim*, Demirel. Ö., Gedik, Ö.Ö., Soysal, S., Çakır, A. N. (Ed) Ankara: Pegem Yayınevi.
- Komisyon. (2019). *Pedagojik formasyon için eğitimde program geliştirme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kozludere, Ö. (2022). Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişim Politikası ve Modernizasyonunun Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 12-28.
- Marul, M. (2011). Mesleki ve teknik eğitimde eğitim modeli tasarımı. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(191), 78-85.
- Mesleki ve teknik eğitim politika belgesi (2024) https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_08/12093255_meslekivet_eknikegitimpolitikabelgesi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Mesleki Eğitim Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3308.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılması (METEK-1) <http://www.ikg.gov.tr/mesleki-egitimin-kalitesinin-artirilmasi-operasyonu> sayfasından erişilmiştir.
- Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Arttırılması Operasyonu Hibe Programı (METEK-2) <http://www.ikg.gov.tr/mesleki-ve-teknik-egitimin-kalitesinin-arttirilmasi-operasyonu-ii-metek-ii/> sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2018). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin görünümü. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No 1*. Ankara: MEB.
- MEB (2022). *Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yükselme Sınavı Çalışma Kitabı*. Ankara.
- MEB. (2023). *Millî Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2022-2023*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mihoğlu, B. A., Afşar, B., Seyfi, S. (2018). İşsizlikle mücadelede mesleki eğitimin önemi ve firmaların mesleki kurslara bakışı: Konya ili örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(2), 407-416.
- Hocaoğlu, N. ve Baysal Akkaş, E. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ocak, G.(Ed.). Ankara: Pegem Akademi.

- Okur, M. R., ve Aybek, H. S. Y. (2016). Öğrenci destek malzemesi olarak kısa videolar: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi İzle-Öğren Platformu. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 150-167.
- Ödemiş, İ. S. (2014). Enderun mektebi ve demokratik eğitim modeli perspektifinden mesleki eğitim: Teorik bir çözümleme. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 65-75.
- Öğütlü, Melisa. (2022). *Türkiye’de mesleki eğitim ve ekonomik büyüme ilişkisinin bölgesel analizi* (Yüksek Lisans Tezi).
- Özer, M. (2020). Türkiye’de mesleki eğitimde paradigma değişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 357-384.
- Özer, M. (2021). Türkiye’de mesleki eğitimi güçlendirmek için atılan yeni adımlar. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2021(16), 1-16.
- Özmen, H. Karamustafaoğlu, O. (2019). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özkan, U. B. (2021). *21. Yüzyıl eğitim anlayışı ile mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Saracaloğlu, C. (2022). *Mesleki ve teknik lise öğrencilerinin meslek seçimlerinin ve gelecek beklentilerinin toplumsal temelde değerlendirilmesi: Turgutlu örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü: Aydın.
- Sarıbıyık, M., ve Özkan, S. S. (2014). Meslek yüksekokullarında nitelikli işgücü yetiştirmek için 3+1 eğitim modeli ve yansımaları. ISEM 2014. 2. *Uluslararası Çevre ve Ahlak Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (pp. 1551- 1557). Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.
- Sert, Ö. (2007). *Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında modüler öğretim sisteminin bilişim teknolojileri alanında uygulaması ve öğretmen, öğrenci açısından değerlendirilmesi*. (Doctoral dissertation), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Sidal, C. (1971). *Mesleki eğitim*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Saldamlı, A., İtir Can, İ. (2019). *Bilimsel araştırma ve sunum teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Sarıbıyık, M. (2019). Mesleki Eğitimde+ 1 Uygulamalı Eğitim Modeli. *Seta (Siyaset, ekonomi ve toplum araştırmaları) dergisi Sayı: 292*
- Scriho, M.S.(2020). *Eğitim Programı Kuramları çatışmalı görüşler ve süregelen sorunlar*. Mızrakçı, F. (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Seda, K. (2020). Seçilmiş OECD ülkelerinde eğitim harcamaları ve 2018 PISA performanslarının karşılaştırılmalı analizi. *Maliye Çalışmaları Dergisi, (63), 57-75.*
- Somuncu, A. (2019). Mesleki teknik liselerde turizm alanlarına turizm koleji modeli. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 22(2), 208-223.*
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari> sayfasından erişilmiştir. Cumhurbaşkanlığı, 04.04.2022.
- Toprak, Ö. F. (2018). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişiminde İŞKUR’un Rolü* (Doctoral dissertation). Marmara Üniversitesi. (İstanbul).
- Tyler, R. W. (2014). *Eğitim programlarının ve öğretimin temel ilkeleri*. (Rüzgar, E.M, Aslan, B., Çev.). Pegem Akademi. Ankara
- Ulus, L., Tuncer, N., ve Sözen, Ş. (2015). Mesleki eğitim, gelişim ve yeterlilik açısından meslek yüksekokullarının önemi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2015(5), 168-185.*
- Uçar, C., ve Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2(2), 242-253.*
- Uzun, F. (2018). *Muhasebe eğitimi ve ara eleman istihdam sorunu: meslek mensubunun bakış açısıyla teknik lise ve Anadolu meslek liseleri üzerine bir değerlendirme* (Master's thesis). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Vuranok, T. T. (2017). *Mesleki eğitimde istihdam sorunları: (İstanbul Örneği)*. (Doktora tezi) Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yağız, F. Ö., ve Çelikten, M. (2023). Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Modüler Öğretim Programlarına İlişkin Meslek Dersi

Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Gelişim Dergisi*, 1(1), 151-160.

Yazıcı, H., Türkmen, B., ve Aydemir, (2015). Dünyada ve Türkiye’de mesleki eğitim ve önemi. 4. Uluslararası Meslek Okulları Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Bülent Ecevit üniversitesi, Zonguldak.

Zaim, Sabahattin, (1972) *Çalışma ekonomisi*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

EKLER

EK-1

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-39958266-605.01-103485851
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Mine GÖRÜCÜLER)

31/05/2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : 28.05.2024 tarihli ve 398387 sayılı yazı.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Mine GÖRÜCÜLER'in, Dr. Öğretim Üyesi Funda UYSAL danışmanlığında yürüttüğü "Mesleki ve Teknik Eğitim Programına İlişkin Durum, İhtiyaç, Sorun ve Çözüm Önerilerinin Geliştirilmesi" konulu araştırması kapsamında hazırlanan ölçekleri il merkezindeki meslek liselerinde görev yapan öğretmenlere uygulamak istediğine dair Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının ilgi yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Ölçeklerin, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi doğrultusunda, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına göre il merkezindeki meslek liselerinde görev yapan öğretmenlere uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Muhammed ÖZDEMİR
İl Millî Eğitim Müdürü

O L U R
Yunus Emre AKPINAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: Yazı ve Ekleri (29 Sayfa)

Adres : Şekerevler Mah. Topraklık Cad. No : 6 BURDUR

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (248) 233 11 19
E-Posta : stratejigelistirme15@mcb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi : Faks: 2482331343

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evnksorgu.meb.gov.tr> adresinden 43ab-0c5c-372f-b689-4166 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-39958266-605.01-103587886
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Mine GÖRÜCÜLER)

03.06.2024

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) 28.05.2024 tarihli ve 398387 sayılı yazı,
b) Valilik Makamının 31.05.2024 tarihli ve 103485851 sayılı Oluru.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Mine GÖRÜCÜLER'in, Dr. Öğretim Üyesi Funda UYSAL danışmanlığında yürüttüğü "Mesleki ve Teknik Eğitim Programına İlişkin Durum, İhtiyaç, Sorun ve Çözüm Önerilerinin Geliştirilmesi" konulu araştırması kapsamında hazırlanan ölçekleri il merkezindeki meslek liselerinde görev yapan öğretmenlere uygulamak isteğinin uygun görüldüğüne dair Valilik Makamının ilgi (b) oluru ekte gönderilmektedir.

Ölçeklerin, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2020/2 sayılı Genelgesi doğrultusunda, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına göre, ekte göndermiş olduğumuz mühürlü formlar kullanılarak okulunuz öğretmenlerine uygulanması hususunda; Gereğini rica ederim.

Selahattin KIRDAR
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

Ek:
1-Olur (1 Sayfa)
2-Ölçek (5 Sayfa)

Dağıtım :
Meslek Lisesi Müdürlüklerine,
Mesleki Eğitim Merkezi Müdürlüğüne

Adres : Şekerevler Mah.Topraklık Cad.No : 6 BURDUR

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (248) 233 11 19
E-Posta : stratejigelistirme15@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: N. BOZDEMİR
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi: Faks:2482331343

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 063c-c3f7-39fd-a4b3-3fe8 kodu ile teyit edilebilir.

EK-2

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM PROGRAMINA İLİŞKİN DURUM, İHTİYAÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Mine GÖRÜCÜLER,

Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı kitap yazma komisyonunda alan uzmanı olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde yüksek lisansa devam etmekteyim. Tez çalışmam olan “Mesleki ve Teknik Eğitim Programına İlişkin Durum, İhtiyaç, Sorun ve Çözüm Önerilerinin Geliştirilmesi” adlı çalışma da kullanmak üzere sahadaki görüşleri öğrenmek amacıyla görüşme sorularını yanıtlamanızı istiyorum. Bu araştırmanın mesleki eğitim programlarında görev alan çalışanlara ve diğer araştırmacılara yol göstereceğini düşünüyorum.

Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacaktır.

Görüşmenin 20 dakika süreceğini tahmin ediyorum. Sorular için önerebileceğiniz çözümleri sorulardan sonra vurgularsanız sevinirim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

Branş:

Mesleki Kıdem:

1. Alanınıza yönelik hazırlanan mesleki eğitim programı hakkında neler söylemek istersiniz?
- Alanınıza yönelik program yapılırken, öğrenciye uygunluğu hakkında düşünceleriniz nedir?
- Alanınızın programının öğretmene uygunluğu hakkında düşünceleriniz nedir? (Hizmetiçi eğitim güncellemeleri)
- Alanınızın programının alana uygunluğu hakkında düşünceleriniz nedir? (Kazanımlar, konular, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme teorik ve uygulamalı alan bilgilerinin)

- Alanınıza yönelik hazırlanan programının sektöre uygunluğu hakkında düşünceleriniz nedir?
 - Alanınıza yönelik hazırlanan program ile ders kitaplarının uyumu hakkında düşünceleriniz nedir?
 - Alanlara yönelik program yapılırken, meslek lisesi okul türlerine uygunluğu hakkında görüşleriniz nelerdir?
2. Alanınıza yönelik hazırlanan mesleki eğitim programına yönelik ne gibi ihtiyaçların söz konusu olduğunu düşünüyorsunuz?
- Alanınıza yönelik hazırlanan programların öğrenciye yönelik ihtiyaçları hakkında düşünceleriniz nelerdir?
 - Alanınıza yönelik hazırlanan programların öğretmene yönelik ihtiyaçları hakkında görüşleriniz nelerdir?
 - Alanınıza yönelik hazırlanan programın alan yeterliliğine yönelik ihtiyaçları hakkında görüşleriniz nelerdir? (Kazanımlar, konular, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme teorik ve uygulamalı alan bilgilerinin)
 - Alanınıza yönelik programın sektörün ihtiyacına uygunluğu hakkında görüşleriniz nelerdir?
 - Alan ders kitaplarının programları yansıtmadaki durumuna yönelik ihtiyaçlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
 - Alanlara yönelik program yapılırken, meslek lisesi okul türlerine uygunluğa yönelik ihtiyaçlar nelerdir?
3. Alanınıza yönelik hazırlanan mesleki eğitim programına yönelik ihtiyaçların giderilmesi bağlamında neler önerirsiniz?
- Alanınıza yönelik hazırlanan programlarda öğrenciye yönelik önerileriniz nelerdir?
 - Alanınıza yönelik hazırlanan programlarda öğretmenlere yönelik önerileriniz nelerdir? (öğretmen platformu vb.)
 - Alanınıza yönelik hazırlanan programın alan yeterliliğine yönelik önerileriniz nelerdir? (Kazanımlar, konular, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme teorik ve uygulamalı alan bilgilerinin)

- Alanınıza yönelik programın sektörün ihtiyacına yönelik önerileriniz nelerdir?
- Alan ders kitaplarının programları yansıtmadaki durumuna yönelik önerileriniz nelerdir?
- Alanlara yönelik program yapılırken, meslek lisesi okul türlerine verilen öneme yönelik ihtiyaçların giderilmesi için önerileriniz nelerdir? (Tematik liseler ve öğrencilere katkısı)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Mine GÖRÜCÜLER

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Programı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri: Ortaokul Öğretmenlerinin Kariyer Basamakları Sınavına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi Examination Of Secondary School Teachers'opinions On Career Step Exam. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(14), 24-43.

Yayınlar

Dikici, A., Yıldız, F., Görücüler, M., Patır Erkek, N., Emektar Akman, Y. (2020). *Çocuk Gelişimi*. Ankara: MEB Yayınları.

Çelik, A., Güneri, A., Görücüler, M. (2022). *Kostüm ve Sahne Makyajı*. Ankara: MEB Yayınları.

Balaban, E., Köse, M., Görücüler, M. (2022). *Çocuk Edebiyatı ve Masal Anlatımı*. Ankara: MEB Yayınları.

Yıldız, F., Görücüler, M., Emektar Akman, Y. (2023). *Sanat ve Oyun II*. Ankara: MEB Yayınları.

İş Deneyimi

2004-2020 MEB Öğretmen

2020- 2024 Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim Genel Müdürlüğü Kitap Yazma Komisyonu Alan Uzmanı

2024- MEB Öğretmen

İletişim

